नं० ४८८७

नाम- तन्त्रराज०

कर्त्ता- ×

पत्र संख्या- ८६ पत्राणि सं० ×

विषय०- तन्त्रम्

षोडषानित्यातंत्रस्य कादिमततंत्रराजः

तंत्रराजो वा

४८९७

4897

18 to 159 MISSING

F. = 89

१८१ पत्रस्थाने कष्ट छस्य ×
पंचमपंत्रौ थंक पंत्र ×
कोष्ठतिरयनञ्र कारः ×

पावित्रारोपणं पत्र ३

१८५ पत्रस्थाने कष्ट छे ५ पंक्तौ कुरुकु

ॐ नमिति क्षा वालि निवेदनं लेखर
काम्याचमे ॥

१८७

...तेपंत्रप्रतिष्ठारंभः
...बिकवर्जी

१८८ पत्रस्थाने कष्ट छे ७ पंक्तौ वा ते भरुष्व रंः प्रातो
वीपुजां हार योजवीर लादि श्लोकोः का ओ ल
हारकमेणो क्ताः ॥ तेनवा कलहारपादे ष

७।४।६।२।१।३।५।११
१।२।३।४।५।६।७।८
× × × ×

प्रथमाष्टहार योः
द्वितीयवकृतीहारः
योः तृतीयष
ष्ठहारयोः पं
चमसप्तहारयोः
परस्पर व्यत्य
यो हेयः

८ पत्रे पंत्रप्रतिष्ठा ॥

ईश्वर उवाच ४

श्रीदेव्युवाच २ कादीति यथा काली नामधेय शक्ति विशेषमतप्रतिपादकं तंत्रं मया कृतं लोके कालीमतमिति आम्नायसिद्धि मागतं तथा कादिसंज्ञायाः ... मते

तं॰ ज॰ १ ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ ॥ श्रीगुरुभ्यो नमः ॥ अनाद्यंतोऽपराधीनः स्वाधीनभुवनत्रयः ॥ जयत्येवि
रतैश्वर्यात्तु विश्वः कालो विनायकः ॥ १ ॥ भगवन्सर्वतंत्राणि भवतोक्तानि मे पुरा । नित्यानां षोडशानां
च नवतंत्राणि कृत्स्नशः ॥ २ ॥ तेषामन्योन्यसापेक्ष्याज्जायते मतिविभ्रमः ॥ तस्मात्तु निरपेक्षं मे तंत्रता
सां वद प्रभो ॥ ३ ॥ शृणु कादिमतं तंत्रं पूर्णमन्यानपेक्षया । गोप्यं सर्वप्रयत्नेन गोपनं तंत्रवोदितं ॥ ४ देव्युवाच ४
कथं कादिमतं नाम्ना तन्मे ब्रूहि महेश्वर ॥ कादि काली ति शक्तिस्तु पुरा तत्त्वमते मया ॥ ५ ॥ प्रोक्ते
तंत्रे कादिकाली मताख्ये तेन नामतः ॥ शृणु तत्सर्वतंत्राणां राजानं सर्वसिद्धिदम् ॥ ६ ॥ कादिसंज्ञा भव
रूपा सा शक्तिः सर्वसिद्धये । तंत्रं मदुक्तं भुवने नवनाथैरकल्पयत् ॥ ७ ॥ तया तै भुवने तंत्रं कल्पे कल्पे राम
विजृंभते ॥ अवसाने षु कल्पानां सा तैः सार्धं व्रजेच्च माम् ॥ ८ ॥ आद्ये तंत्रावतारादि द्वितीये नाथमं

नवकृतस्य तंत्रस्य नाम्ना कादिमतमिति प्रसि ईश्वर उवाच ४ इदं तंत्रस्य लोके ज्ञानेति कं जलं तस्या ... ते दक
स्य लक्षारस्य ... लितानामादिमवर्णत्वं यस्यानं ... कादीत्येन ... रहस्यं

उल्लां नित्योद्धारस्तृतीये स्याल्ललितार्चा तयोर्द्वयोः ॥८॥ नैमित्तिकं तथा काम्यमर्चनं षष्ठके भवेत्
॥ कामेश्वरी सप्तमके परतो भगमालिनी ॥१०॥ नित्यक्लिन्ना तु नवमे भेरुंडा दशमे स्थिता । एकाद
शे वह्निवासिन्यथ वज्रेश्वरी मता ॥११॥ त्रयोदशे भवेद्दूती त्वरितास्याच्चतुर्दशे ॥ कुलसुंदर्य
तोऽस्मिन्नित्यानित्या तु षोडशे ॥१२॥ ततो नीलपताकास्याद्धि जयाष्टादशे परे । सर्वमंगलनि
त्यातो ज्वालामालिनि संज्ञिता ॥१३॥ एकविंशतिमे चित्राकुरुकुल्ला त्वनंतरे ॥ त्रयोविंशे तु वारा
हीध्यानानि तदनंतरे ॥१४॥ पंचविंशे मातृकाः स्युः षड्विंशे मंत्रवैभवाः ॥ सप्तविंशे श्वासरूपं अष्टा
विंशे तु लोकता ॥१५॥ अनंतरे कुंडलक्ष्मास्त्रिंशे तदूर्ध्वे होमकर्म च ॥ एकत्रिंशे तदूर्ध्वे च होमात्काम्यफ
लोदयः ॥१६॥ त्रयस्त्रिंशे तु पटले यंत्राणि फलभेदतः ॥ चतुस्त्रिंशे तु नमाणि पंचत्रिंशे स्यद्वास अभिचारादि-

=उपासनादेः १=

तं॰ ज म्या॥ १७॥ षड्विंशे स्वात्मकथनमध्यायास्तत्त्वविग्रहैः। प्रत्यध्यायं शतं श्लोकाः स्यादेवं तंत्रसंग्रहः॥
२ ॥ १८॥ सुंदरः सुमुखः स्वच्छः सुलभो वक्तृतंत्रवित्॥ असंशयः संशयच्छिन्निरपेक्षो गुरुर्मतः॥ सौ
न्दर्यमनवद्यत्वं रूपे सुमुखता पुनः॥ १९॥ स्मेरपूर्वाभिभाषित्वं स्वच्छता ऽजिह्मचित्तता। सौलभ्य
मप्यगर्वित्वं संतोषो वक्तृतंत्रता॥ २०॥ असंशयस्तत्त्वबोधे तच्छक्तिप्रतिपादनात्। नैरपेक्ष्यमवित्ते
च्छा गुरुत्वं हितवादिता॥ २१॥ एवंविधो गुरुर्ज्ञेय इतरः शिष्यदुःखदः। चतुर्भिराद्यैः संयुक्तः श्र
२ द्धावान् सुस्थिराशयः॥ २२॥ अलुब्धः स्थिरगात्रश्च प्रेक्षाकारी जितेन्द्रियः। आस्तिको दृढभक्तिश्च गुरौ
मंत्रे सदैवते॥ २३॥ एवंविधो भवेच्छिष्य इतरो दुःखकृद्गुरोः। गुरूच्यमाने वचने दद्यादित्थं वचः प्रदा
॥ २४॥ प्रसीद नाथ देवेति तथेति च कृतादरम्। प्रणम्योपविशेत्पार्श्वे तथा गच्छेदनुज्ञया॥ २५॥ मुखा राम २

= स्तुतिस्वात्मपरयोः २ = = जिजीविषुः ३ = प्रलापं २ =

दलोकीसेवेतकुर्यादादिष्टमादरात्॥असत्यंनवदेदग्रेनबहुप्रलपेदपि॥२६॥कामंक्रोधंत
स्२ थालोभंमानंप्रहर्षंनंस्तुतिं।चापलानिवजिह्मानिकार्याणिपरिदेवनं॥२७॥क्रयणोदानंतथादानं
वस्तूनांक्रयविक्रयं॥नकुर्याद्गुरुणासार्द्धंशिष्योभूष्णुःकदाचन॥२८॥यतोगुरुःशिवःसाक्षा
त्संक्षवन्प्रणामन्नभजेत्॥यथादेवेतथामंत्रेयथामंत्रेतथागुरौ॥२९॥यथागुरौतथास्वात्मन्ये
वंभक्तिक्रमःप्रिये॥गुरोस्तुजन्मदिवसेकुर्यादुत्सवमादरात्॥३०॥विशेषपूजांयोगिभ्योलाज
नंतत्पदार्चनम्॥श्रीनेदूरगतेपूज्येपूजयेदग्रजादिषु॥३१॥एकदेशेनित्यसेवादूरस्थेयोजनक्रमा
त्॥एकादिकृतुसंदृष्ट्यावर्षेषद्योजनांतरे॥३२॥ततोदूरगतेसेवातदाज्ञापरिपालनम्॥आसनंश
यनंवस्त्रंभूषणांपादुकांतथा॥३३॥छायांकलत्रमन्याश्चयत्नात्संदृष्टंसुपूजयेत्।एकग्रामेपियकूजां

= लोकांतरंगते ६ = = योजनक्रमात्दूरस्थे इत्यन्वयः ६ =

अन्यानि निसर्थः २ =

मंत्रिवद्देवपूजनैः ।४२

मेषादिराशिषु सर्थः = ६

तं॰ज॰ नकुर्यादननुज्ञया ॥ ३४ ॥ पूजामध्ये समायाते पूज्ये नत्वा स्थितिं वदेत् । विधेहि शेषमित्यु
३ क्तः कुर्याच्छेषं तदाज्ञया ॥ ३५ ॥ वर्तेत सोपि तच्छेषं कुर्यान्निश्चलमानसः ॥ पूजामध्ये गुरौ पू
ज्ये त्वन्यो वापि समागते ॥ ३६ ॥ कृत्यमेवं समुद्दिष्टं मौनं तैर्न समाचरेत् ॥ गुरुं न मर्त्यं बुध्येत य
दि बुध्येत तस्य तु ॥ ३७ ॥ न कदापि भवेत्सिद्धिर्मन्त्रैर्वा देवपूजनैः ॥ मंत्रेणातस्य नियतं पूजां कुर्या
द्वि५ द्यथोदितां ॥ ३८ ॥ तां च तत्पटले सम्यक् ज्ञात्वा भक्तिसमन्वितः ॥ नित्यानां तैः पुराणां च नावेद्यांशं
शकादयः ॥ तयाप्यत्रोच्यते किंचिदभिचारादिसिद्धये । अस्त्विन्यादिषु रुद्रेषु बिंदुसर्गाद्यवर्जितम् । चत्वा ह॰२
अकारादी २ रि योजयेदाद्यान्विंदुसर्गौ तु सर्वगौ । तेन मंत्रादिवर्णेन नामाक्षराद्यक्षरेण च । गणयेद्यत्तु षष्ठं वाप्यष्टमं द्वाद
शं तु वा । रिपोर्मंत्रा ह्यवर्णास्य प्राप्ते न तस्याहितं भवेत् ॥ ४२ ॥ राशिष्वन्यत्र रुद्रेषु सप्तपंचत्रितीययोः । राम ३

= अंशकशब्दो राश्यादिवाचकः आदिशब्देन सिद्धादिचक्र गणनं रुणरुणिप्रभृतयं च यंते ५ =
= चतुरः इत्यस्मिन्नर्थे विसारी तिपुल्लिंग द्वितीया च इवत्माष ३ =

राशिषु प्रोक्तमिति शेषः १ =

साध्यानामपिविज्ञेयमंशकाद्यमनुग्रहे ॥ ४३ ॥ यतस्त्वेतत्वविज्ञानरहितास्तेनचोदितं ॥ प्रा
क्प्रत्यक्दक्षिणोदक्च सूत्रपंचकयोगतः ॥ ४४ ॥ कोष्ठानिषोडशात्रस्युस्तेषुवर्णाक्रमाल्लिखेत् ॥
चतुष्वनुविभागेनकल्पयेत्तानिवैक्रमात् ॥ ४५ ॥ प्रथमप्रथमेत्वाद्यं द्वितीयप्रथमेतया ॥ द्विती
यमन्यतश्चान्यत्तथान्यदपिकल्पयेत् ॥ ४६ ॥ तत्तत्कोष्ठेषुविलिखेत्तत्पंचममक्षरं ॥ एवंचतुर्षु
कोष्ठेषुक्षांतावधिसमालिखेत् ॥ ४७ ॥ स्वनामाद्यक्षरंयत्रकोष्ठेसंदृश्यतेततः ॥ सिद्धादीन्गणयेद्याव
न्मंत्राद्यक्षरदर्शनं ॥ ४८ ॥ सिद्धसिद्धोजपात्सिद्ध्येत्तद्द्विगुणात्सिद्धसाध्यकः ॥ सिद्धसुसिद्धःसंप्राप्ता
सिद्धारिर्हंतिगोत्रजान् ॥ ४९ ॥ साध्यसिद्धोतिसंक्लेशात्साध्यसाध्योऽतिदुःखकृत् ॥ साध्येसुसिद्धोत
जनात्साध्यारिःस्वांस्त्रियंहरेत् ॥ ५० ॥ सुसिद्धसिद्धोध्ययनात्फलंदद्याद्यथेप्सितं ॥ सुसिद्धसाध्यो

तं॰ज॰
४

जाप्याद्यैः सिद्धये स्यादितोन्यथा ॥५१॥ सुसिद्धे तु सुसिद्धस्तु पूर्वजन्मकृतश्रमः। तस्मात्तु सर्वसिद्धी
नां साधने योजयेन्मनुं। अभिचारे रिपोरेवं यदि स्वात्मविपत्तये। सुसिद्धारिरशेषेण स्वकुलान्नाशये
द्ध्रुवं ॥५३॥ अरिसिद्धः सुतं हन्यादरिसाध्यः स्त्रियोषितं। अरिसुसिद्धो मंत्रस्तु कुलोत्सादनकृत्तु शनैः॥
५४॥ अरिर्वैरिः स्वात्महा मंत्रः संप्राप्यैव सुनिश्चितम्॥ नामाद्यक्षरमारभ्य यावन्मंत्रादिवर्णकं ॥५५॥
त्रिधा कृत्वा स्वरैर्भिंद्यात्तदन्यद्विपरीतकं। कृत्वाधिको ऋणी ज्ञेय ऋणी चेन्मंत्र उत्तमौ ॥५६॥ स्वयं ऋणी
चेत्तन्मंत्रं त्यजेत्सर्वकर्मणी यतः। कथं ऋणित्वं मंत्राणां साधकानां च मे वद ॥५७॥ पूर्वजन्मकृतात्स्यात्सा
त्पापादस्याफलाप्तिकृत्। पापे नष्टे फलावाप्तिः काले देहक्षयाद्दृणी ॥५८॥ मंत्रः संप्राप्तिमात्रेण प्राक्त
नः सिद्धये भवेत्॥ सिद्धमंत्राङ्कुरोल्लब्धमंत्रो यः सिद्धिः स्यान्नरः ॥५९॥ लक्ष्मीमदाद्दनाहत्य मंत्रं सोग

राम
४

सवाप्नवान्॥ समंत्रस्य ऋणी ज्ञेयो स जनं तस्य पूर्वकं॥६०॥ तस्माद्गुणविशुद्धिक्ता कार्या सर्वैक्तसर्व
शः॥ रुद्राक्षै रपि पद्माक्षैः पुत्रजीवैः कुचंदनैः॥६१॥ स्फाटिकैश्च प्रवालैश्च मौक्तिकैर्हेमनिर्मितैः॥
राजतैर्वीक्ष मालास्यात्पूर्वपूर्वफले गुरुः॥६२॥ आदिक्षांतैरक्षरैः स्यादक्षमालायथार्थतः। अनुलो
मविलोमास्यां मातृकांतरितं जपेत्॥६३॥ एवं सर्वगुणोपेतो जायते सर्वसिद्धिमान्॥ तर्जनीरहितै
ःकुर्याद्ंगुल्यग्रैर्जपक्रियां॥६४॥ अंगुलीपर्वसंस्पर्शादपि वागगणाये जपं॥ अबुद्धिपूर्वविहिते
निषिद्धे कर्मणि द्रुतं॥६५॥ विद्याजपेच्छतं तेन तत्पापान्मुच्यते ध्रुवम्॥ नित्यातिक्रमदोषाणां शांत्यै वि
द्याशतं जपेत॥६६॥ नैमित्तिकातिक्रमणे सहस्त्रं प्रजपेत्तदा। विशुद्धदेहवदनः शुद्धांबरधरः शुचिः।
६७॥ विमुखः परनिंदासु देवतादर्शने षु च। परार्थवनिताभूमिपीडासु विगतस्पृहः॥६८॥ दयान्वितः

=वैस्मवशैवादि

तं·ज· सर्वजनेप्रेक्षाकारी गतस्पृहः। आस्तिको गुरुभक्तश्च नित्यशो नियमान्वितः॥६९॥ यः सर्वगुणोपे
५ तो विद्यासिद्धिमवाप्नुयात्॥ अन्यथावर्त्तमानो यो विद्याभजनवांछिरं॥७०॥ न तस्य सिद्धिः कुत्रापि
कदाचिच्छक्यं च न॥ आदौ योगो भवेदंते पल्लवः संपुटं द्वयोः॥७१॥ एकांतरं तु ग्रथनं विदर्भो द्यन्त
रीकृतः॥ मंत्रे दोषांस्तु विज्ञाय गुरुः परिहरेत् क्रमात्॥७२॥ अन्यथा स गुरुः शिष्यं निहंत्येवाविरा मंत्र: ४
द्ध्रुवम्। तेन तत्परिहारांश्च शृणु देवि समाहिता॥७३॥ परिहारप्रकारं तु वक्ष्ये योगेषु तत्त्वतः॥ दग्ध
ःछिन्नवर्णो गो मंत्रस्त्रस्तः स्यादधिकैर्जपात्॥७४॥ गर्वितस्तु विधिप्राप्तः शात्रवो वैरिकोष्ठगाः॥ बालाल
बदकाः प्रायाः वृद्धा गुर्वक्षरान्विताः॥७५॥ निर्जिता कर्मबाहुल्यात् दहसाः सत्ववर्जिताः॥ अपूर्णरूपाच्छि रास
मास्सुः स्तंभिताः सानुनासिकाः॥७६॥ अकालविनियोगेन मूर्छिताः स्वापगा जपात्॥ मन्त्राः पत्रेषुप ५

क्लिः

ठनादन्यवरौक्तिककीलिताः॥७७॥रुद्धाविसंधिकाः प्राप्तदुःखावैरिसमन्विताः॥खंडीभूतास्त्वं
शजापादंगहीनाश्च संहृताः॥७८॥अपूतोनोपदिष्टायेहीनवीर्याश्चतेमताः॥सदाप्रयोगात्कुं
श्रा: ठत्वंक्लिष्टतातिविलंबनात्॥७९॥रुष्टाः प्रलपनेजीपादन्यमंत्रैःसहाविलाः॥उपेक्षानवस्थ
याज्ञापाद्वेषम्यादवमानिताः॥८०॥पंचविंशतिरुद्दिष्टादोषांस्तान्शमयेद्गुरुः॥बंधनेयोनिमुद्रा
यामंत्राणांवीर्ययोजनम्॥८१॥उभयंबोधयौशिष्यंसंरक्षेद्गुरुरात्मवान्॥गुरोर्लक्षणमेताव
दादिमांत्यंतुवेदयेत॥८२॥आदिमांत्यविहीनास्तुवर्णाःस्युःशरदभ्रवत॥तस्मादादित एवासौब्रू
यात्तत्वदहंकृतिं॥८३॥यदहंकारविज्ञानात्मत्समोजायतेनरः॥अनादिक्रमसंसिद्धमात्रकाद्यं
तयोजनात॥८४॥तादात्म्यसिद्धिंतांविद्धिसर्वमंत्रार्थविग्रहां॥द्विजादीनांतुसंस्कारंवेदोक्तंसमु

तं· अ
६
6

दाहृतं ॥८५॥ तेषांच तत्र तत्रापि विद्यया विधिमाचरेत्। स विद्यास्मरणं कुर्यात् क्रियासर्वत्र चोदि
तात् ॥८६॥ तेन तन्मयतासिद्धिः सर्वत्र भवति ध्रुवं ॥ अन्येषामपिवर्णानां विद्यया समुपाचरेत् ॥८७
निधने विद्यया दाहो विद्ययान्यत्समाचरेत् ॥ संपूज्य भोजयेदेकमनेकं वा स्वशक्तितः ॥८८॥ योगि
नं विद्यया सिद्धं पूर्ववत्स्वनिमंत्रितम् ॥ ऊर्मिकावसनाद्यैस्तं पूजयित्वा प्रणम्य च ॥८९॥ विद्यया विसृ
जेन्मंत्री स्वविद्यासिद्धये शिवे। गुरोश्च जन्मदिवसं विद्याप्राप्तिदिनं तथा ॥९०॥ स्वजन्मदिवसं नाथ
व्याप्तिवासरमेव च। अक्षरत्रयसंपातदिनं पूर्णादिनं तथा ॥९१॥ षट्त्रीणि विशिष्टानि सदर्शसप्तप
र्वकं ॥ मासतो वर्षतो वापि कुर्यादेतेषु पूजनं ॥९२॥ गुरोश्च जीवतो नित्यं व्याप्तेतत्पुत्रकादिकं राम
पूजयेत्तत्समं तं च प्रणामाद्यैः समाचरेत् ॥९३॥ तदभावे तत्कुलीनं तद्भक्तं वा समर्चयेत्। श्रवीत ६

पंचभिःश्लोकैस्तंनित्यंसर्वसिद्धयेतं॥९४॥प्रातःप्रबोधसमयेजपात्स्याद्दिवसंभवेत्।नमस्तेना
थविभगवन्शिवायगुरुरूपिणे॥९५॥विद्यावतारसंसिद्ध्यैस्वीकृतानेकविग्रह।नवायनवरू
पायपरमार्थैकरूपिणे॥९६॥सर्वाज्ञानतमोभेदभानवेचिद्घनायते।स्वतंत्रायदयाक्लृप्तविग्र ष
हायशिवात्मने॥९७॥परतंत्रायभक्तानांभव्यानांभव्यरूपिणे।विवेकिनांविवेकायविमर्शाय
विमर्शिनां॥९८॥प्रकाशानांप्रकाशायज्ञानिनांज्ञानरूपिणे।पुरस्तात्पार्श्वयोःपृष्ठेनमस्कुर्या
दुपर्यधः॥९९॥सदामच्चित्तरूपेणविधेहिभवदासनं।भूमितत्त्वमयीध्यात्रिरितिसम्यक्समी
रिता॥१००॥अस्यानिफालनाच्चिन्तेतत्त्वंस्वात्मसात्कृतम्॥१०१॥१॥इतिनित्याषोडशतंत्रेषु
श्रीकादिमतेप्रथमःपटलः॥१॥अथनाथानुप्रवक्ष्यामिमङ्गुपान्नित्यविग्रहान्॥ ॥विद्यावतार

इपं त्रौ ५ × ×   १०० प्र फ पं क्लौ श्र पं श तं   क:५

त्रौ क:॥

तं॰ज
७

सोपानभूतां स्तत्पूजनं तथा॥१॥ प्रकाशोथ विमर्शो न्य स्थानंदोऽपर इत्यपि। नामभेदादहं
लोके कल्पयं[?] दिव्यरूपतः॥२॥ त्रयस्तेभ्यः समुत्पन्ना सिद्धास्त्रय एव ते। ज्ञानः सत्यः पू
र्ण इति श्रीमुखास्ते समीरिताः॥३॥ दिव्यामहं तिके नित्यं सिद्धा भूमा विहाय वै। निवसंति
ततस्तेभ्यः समुत्पन्नास्त्रयस्तथा॥४॥ स्वभावः प्रतिभस्तद्वत्सुभगश्चेति नामतः॥ ते भूमा वे
वसतस्तं निवसंति महात्मकाः॥५॥ एवं तैर्नवभिस्तंत्रं लोके प्रथितवैभवम्। अकल्पयक्रादि
शक्तिस्पंदनव्याकृते युगे॥६॥ एते हि नेत्राद्धि भुजाललिताकारसंयुताः। प्रसन्नवदनाः स्मेराव
राभयकरान्विताः॥७॥ पूज्या एवं विधाः स्वस्वमंडलादिषु पूजने। देवी श्रीचक्रसंस्थाक्तदेव्याका राम
रास्तदाज्ञया॥८॥ अक्रूराभिधानास्ते सर्वे प्यानंदसंयुताः॥ स्वमपुलेषु नाथान्ताः शक्त्यन्तादे
त्रिपु॰ धा१

१ = ह्रीं श्रीं प्रकाशानंदनाथ =   ५ = मियाजपूकं तु पा ॥ ७ =

विमंडले ॥ ९ ॥ मायालक्ष्म्यादिकास्तद्वत्वर्णारख्यास्तथा नव तु ॥ नवानां सर्वशक्तीनां देवता
नावपूजने ॥ १० ॥ या विद्या सर्वसंतोषकारिणी सर्वसिद्धिदा ॥ सप्तार्णा नया देवि पूजयेन्नाम पूर्वकं   कृ २
॥ ११ ॥ तां मे कथय विद्यां तु या सर्वप्रियकारिणी ॥ शृणु देवि महासिद्धिकरीं सर्वप्रियंकरीम् ॥ १२
त्र वीमस्तत्समोपेतो गोत्राव धरया युता ॥ प्राणो विमस्तता युक्तः सनभः स्यात्तृतीयकं ॥ १३ ॥ पुन
जीवीस्तनयोपेतोऽप्याचवातसमन्विता ॥ ध्यात्वं मस्तत्सखं षष्ठं नतो सिः सप्तमाक्षरं ॥ १४ ॥ एवं सप्ताक्ष
री प्रोक्ता शक्तितंत्रेषु सिद्धिदा ॥ सर्वासामपि शक्तीनां देवतानां च नामभिः ॥ १५ ॥ योजयेन्नाम पूर्वी सा
सिद्धैः साधारणान्यथा ॥ शक्तितंत्राद्बहिर्भूततंत्रेषु न मसाद्धितिः ॥ १६ ॥ नवानां नवनामानि नवाणि
निरुद्ध कृत्स्थक्ता तानि सप्ताक्षरीयोगात् प्रत्येकं षोडशाक्षरम् ॥ १७ ॥ नित्याषोडशरूपाणि तानि ज्ञे

= देवता नामभिर्युक्तिः पुंलिंगया ६ =

= नायिका ७ =

=मंडलीकरणं आद्यं तयोः संबंधतः॥१ =प्रामाण्यं=

=अपन्न संततिः २= तत्रवा समुच्चयेन नामद्वयं भवतीत्यर्थः।३= =द्विः ककाराणि।२= =अविसर्जनीयः। ह्मकारेण रहितः अकार इति शेषः २=

तं·ज· यान्यनुक्रमात्॥ तेषां नवानां नामानि मंडलीकारणं प्रिये॥ १८॥ पारंपर्यमिति प्रोक्तमाम्नि वि

८ द्यांव्वयास्थितौ। तेन शुद्धेन शुद्धिः स्याद्विद्यायामन्वयाच्च यथा॥ १९॥ साधकानां तु नामानि दिना

२५ वद्वयं भा त्पर्यायतोऽपि वा। दिनाङ्कराण्यपि तथा अमायो नंत्य एव वा॥ २०॥ नामपर्यायतः प्राप्तं कालावाप्त

णानि।३ मिति द्वयं। प्रसिद्धं वाद्यतोयच्च त्रीणि नामानि साधके॥ २१॥ तस्मात्संप्राप्तविद्यक्तसाधकस्त्वे स्वविभि नामभि

क्तं तम्। पूजा श्लोकस्मृतीः कुर्यात्पारंपर्यप्रसिद्धये॥ २२॥ गुरुमंडलपूजां तु कुर्यात्पूर्वसुसम्प्रसुपू रिति शेषः ४

र्णीयां पोडशीणि निनामान्यालिख्य पूजयेत्॥ २३॥ अन्यत्र पर्वणि प्रोक्तु नर्वस्मान्येष लेखयेत्॥ पूजये ह्र २

8 न्नवतत्रापि वदनुसन्ताकरी शिवे॥ २४॥ गुरुमंडलपूजासु सर्वत्र नवचोदिताः। उपचारास्ततस्तैस्तै

ः पूजयेद्धृणुतानपि॥ २५॥ गंधं पुष्पं तथा धूपं दीपं नैवेद्यकं तथा। तांबूलं नमनं स्तोत्रं स्वात्मते तिस राम

८

९१ २६

९	१०	११	१२
८	२	३	१३
७	१	४	१४
६	५	१६	१५

मी रिताः॥ गुरुमंडलनिर्माणं पीठे कुर्यान्महेश्वरि। फलकायां स्थले वापि सुशुद्धे सुसमे स्थिरे॥२६
आक्रम्य कदक्षिणोदक्त्रास्तन्नाणि दश विन्यसेत्। पंचांगुलांतरालानि ततो देवेशि जायते॥२७॥ए २७
काशीतिपदोपेतं चतुरस्रं तु मंडलं। तत्सर्वमध्ये प्रथमं द्वितीयं तत्पुरो गते॥२८॥ तद्वामे तत्तृतीयं २८
च लिखेन्नव नवस्वपि॥ एवं नवनवोपेतं मंडलं सप्तपर्वसु॥२९॥ नवकं नवधा कृत्वा मध्ये सूत्रद्वया
र्पणात्॥ तेषु नामाणि नवकमालिख्यात्स्यार्चयक्रमात्॥३०॥ पूर्णापर्वणि तन्मध्ये कृत्वा सूत्रत्रयं
त्रयं। षोडशीकृत्य तेष्वेव लिखेन्नामानि तानि वै॥३१॥ एवं पूजा गुरौ जीवत्स्वरूपे तेमामसूनि वै। स्था
नानि मंडलीकृत्य तत्रार्चं लिखनेकृते॥३२॥ एवं यः पूजयेन्नाथाननुपर्वस्ववहितः शिवे। सदेसिकव
रः सि[illegible]स्माद्विद्यासिरुत्तमा॥३३॥ अन्यथा वाविरुभयोरनर्थाय सुनिश्चितं॥ ध्याधिः शस्त्रादि

३४

तं॰ ज॰ ९ पीडा[illegible]विघ्नभ्रांतिर्जले मृतिः ॥ ३४ ॥ इत्यादि व्यसनप्राप्तिर्नृपादशनितो मृतिः । तस्मादुक्तक्र
मेणैव कुर्यात्सर्वार्थसिद्धये ॥ ३५ ॥ एकद्वित्रिचतुःपंचवर्षान्यालोच्य योग्यताम् ॥ भक्तियुक्तान्गुणां
श्चापि क्रमाद्वर्णेषु संकरे ॥ ३६ ॥ पश्चादुक्तक्रमेणैव वदेद्विद्यामनन्यधीः । अन्यथा वेदवन्नाशं स शि
ष्यो गुरुराप्नुयात् ॥ ३७ ॥ वकेदेद्यांतथा शिष्ये प्रतिष्ठा त्रिविधोच्यते ॥ सा तु तत्त्वविदा कार्या संप्रदा
नायानुरोधिना ॥ ३८ ॥ स्थिरे शुभग्रहोपेते नुकूले गुणशालिनि ॥ मुहूर्ते कारयेद्विद्वान्पूर्णायां वा शु
भोदये ॥ ३९ ॥ अक्रूरत्रयसंपातदिने पूर्णादिनत्रये । प्रोक्तेषु पंचस्वन्येषु सर्वदा वा शुभोदये ॥ ४० ॥
कुर्यात्प्रतिष्ठां सिद्धात्मा न तत्त्वज्ञानगर्वितः ॥ गुर्वनुज्ञामृते मोहाल्लोभाद्वा कुरुते यदि ॥ ४१ ॥ स पु
त्रदारो निधनं प्राप्नुवन्निरयं व्रजेत् । तस्मात्पूर्णाभिषेकोपप्राप्तानुज्ञः समाचरेत् ॥ ४२ ॥ क्षौद्राज्यदु एम ९

तां
गन्धैः प्रथमं नारिकेलां भस्मां ततः। अभिषिच्याथ तोयेन क्वथितेनाक्रौषधैः॥४३॥ आवाह्यात्म
श्रीतत्स्वग्ने वके संस्थाप्य पूजयेत्। नित्यानल्वाप्निकालोत्थविघ्नयाभ्यर्च्यताः क्रमात्॥४४॥ स्वशज्ज
येत्करायेणाश्रीचक्रं पूजयेदपि॥ एवं दिनत्रयं कृत्वा ततो नित्यक्रमं सजेत्॥४५॥ गन्धैः पुष्पैर्न
वैधूपैः दीपैर्नैवेद्यतर्पणैः॥ त्रिरात्रं पूजयेद्देवी योगिनीर्योगिभिः समं॥४६॥ एवं देवी प्रतिष्ठायां
क्रमः सान्निध्यकारकः। गुरवे दक्षिणां दद्यात्प्रत्यक्षाय शिवात्मने॥४७॥ सर्वस्वं वा तदर्धं वा तदर्धं वा
तदा त्रया। न चेत्तच्छक्तिसंक्रांतिः कथमस्य भविष्यति॥४८॥ गजाश्वमहिषीमेषपशुदासीमहीयुतं
।सुविद्यांस्त्रीभूषणां वासो भवनं वान्यदीप्सितं। दद्यात्स्वशक्तितो भक्त्या त्वशक्तो यदि सर्वदा॥ सर्व
थासौ तदायत्तस्तेन सिद्धिर्भविष्यति॥४९॥ उक्तलक्षणसंपन्नं शिष्यमाचारभूषणं॥ पंचवर्षं कूटवि

आसर्वं
५१

=धिया २

तं·ज· द्यामप्यांशोक्षितं बहुवासरैः॥५०॥ कलशैरभिषिंच्यामुं श्रीचक्रे संनिवेश्य च॥ आधारे हृदये
१० मूर्ध्नि चक्रं संचिंत्य मध्यतः॥५१॥ द्वांतादावाह्य संस्थाप्य संपूज्य न्याससंयुतम्॥ त्रिशो विद्यां
वदेत्कर्णे देयात्मापूर्णोमानसः॥५२॥ देवतागुरुमंत्रात्मतत्वैक्यं तावयन्मुदा॥ शतं जपेत्तदग्र
स्यानिकटे त्रिदिनं वसेत्॥५३॥ न चेत्संवारिणी शक्तिर्गुरुमेति न संशयः॥ तस्मात्तदंतिके त
स्य पूजादेशादि कृद्वसेत्॥५४॥ तादात्म्यमात्मनो लब्धुं गुरोर्मंत्रात्मनो यतः॥ ततस्तदा समार
भ्य तदायत्तो धनादिभिः॥५५॥ अथ्याभिषेकं तन्मध्ये योन्यां कुंभं निधापयेत्॥ क्वाथादकैः समा
पूर्याभिषिच्याभिवदेन्मनुम्॥५६॥ क्रमागतसमाचाररनिरते भक्तिशालिनि॥ द्वितीयमभि राम
x हिविधं समवाप्य तदाज्ञया॥ अनुग्रहादि कुर्वीत सिद्धयेनान्यथा भवेत्॥५७॥ विधाय चक्रं x २ १०

५८

षेकं तु कुर्याद्देव्यात्मासिद्धये ॥ ५८ ॥ विरच्य विपुलं चक्रं प्रतियोनि च षोडश ॥ त्रिकोणानि वि
धायात्र मध्ये कुंभं तु विन्यसेत् ॥ ५९ ॥ सौवर्णं राजतं ताम्रं कांचं मार्तिकमेव वा ॥ पूरितं स्वारिते
येन क्वाथितेनाक्षरौषधैः ॥ ६० ॥ निक्षिप्य नवरत्नानि धान्यानि विविधानि च ॥ हिरण्यानि सतामा
णि वासो ध्यामभिवेष्टयेत् ॥ ६१ ॥ रक्ताभ्यां चंदनं चूतपनसाश्वत्थपल्लवैः ॥ शतक्रतुलताबद्धैर्मा इंद्रवारुणी ४
तुलुंगफलान्वितैः ॥ ६२ ॥ विधाय कलशानन्यानन्येष्वेकैकशो न्यसेत् ॥ सार्धसहस्रं सत्रिंश = ६५
तं च संख्याक्रमादितान् ॥ ६३ ॥ मध्यचक्रेषु तोयादि कृत्वा बाह्याभिपूज्य वा ॥ कोलात्म नित्या
मंत्रां श्च जपित्वा पूर्ववासरे ॥ ६४ ॥ जन्मर्क्षे प्रातरुत्थाय च नित्यां तत्र पूजयेत् ॥ सहस्रं प्रजपे
त्तस्या होमं कृत्वा समंततः ॥ ६५ ॥ मृदंगकाहलशंखादिवाद्यसंगीतनर्तनैः ॥ मुदितैर्योगिनी

तं·ज· वृंदैरेकैकं देवतात्मभिः॥६८॥ वृतैःसुपूजितैःसार्द्धमभिषिंचेद्गुरुःस्वयम्॥ एवक्रमं तस्य कथ
११ येत्तदाप्रभृति सोषितं॥६९॥ अनुतिष्ठेदविछिन्नपर्यायं तस्य विच्युतौ॥ सहस्रं प्रजपेद्विद्यामं
भिषेकसमन्वितां॥७०॥ अथवाष्टसवत्यक्ष्कलशांस्तत्र विन्यसेत्॥ तेषु शक्तीःसमावाह्य संपू
ज्यैवाभिषेचयेत्॥७१॥ एकं वा कलशं जन्मदिने कृत्वाभिषेचयेत्॥ एवं नैमित्तिकं नित्यं त्वविछि
न्नं समाचरेत्॥७२॥ नौथैस्तत्वैस्त्रनित्याभिःकालनित्यां तु विद्यया॥ आधारे हृदये शीर्षे वह्नौ सूर्ये
निशाकरे॥७३॥ ध्यायं स्त्रिसंध्यं प्रजपेत्सर्वर्गध्वं ज नं स्वरं॥ न्यसेत्स्वमातृकास्थाने तथा तद्देहसिद्ध
ये॥७४॥ ग्रहाणां वैपरीत्ये षु जन्मर्क्षे ग्रहरोहयोः॥ कुहूमावास्यौ रिपुक्लेशे कुर्यादेवाभिषेचनं॥७५ राम
तेन दोषाःस्प्रशांत्ये नं न कदाचन तद्बलात्॥ हौड्डाणि क्रूरकर्माणि कृत्याश्च रिपुकल्पिताः॥७६॥ बलं ११

एये ३

कथं स वेदस्य सेकस्य परमेश्वर ॥ ब्रूहि मेतद्धलं येन क्लेशा नश्यंत्यशेषतः ॥ ७५ ॥ सोमसूर्याग्निरू
पेण जलेन स्पर्शमात्रतः ॥ नश्यन्त्यशेषतो दोषास्तस्मात्सेकसमो न हि ॥ ७६ ॥ सोमसूर्याग्निरू
पत्वं जलस्य परिकीर्त्तितं ॥ तस्मादशेषदुःखार्त्तिशांत्यै स्यादभिषेचनं ॥ ७७ ॥ स च सक्रेषु पुण्येषु कालेषु
न्येषु वा दरात् ॥ कुर्यात्स दक्षिणां पूजां गुरोः प्रत्यब्दमेव वा ॥ ७८ ॥ उक्तेषूत्पातजातेषु पूजयेत्त्व
णिपुष्पकैः ॥ अभिषिक्तस्तु विधिना प्रदद्याद्दक्षिणां गुरोः ॥ ७९ ॥ गुरुस्तदयतः प्राप्तविद्यं तदनुज्ञं
तथा ॥ गुरोर्गुरुं तद्गुरुं च श्रद्धायतो लब्धविद्यकान् ॥ ८० ॥ वंड्ड चंदनकास्मीरलघुकस्तूरिकाद्युतैः
ःपंके विंदद्यात्सर्वत्र गुरुमंडलकल्पनं ॥ ८१ ॥ पूजांते मार्जयित्वा तज्जाले चौरस्त्रि वांसयोः ॥ धार
येत्सर्वतो लक्ष्मीरस्य स्यात्परमेश्वरि ॥ ८२ ॥ पूर्वोक्तमंडलेष्वेव यानि स्थानानि पूजने प्रोक्तानि

तं॰ द॰ नानिसर्वाणिपद्मानिपरिकल्पयेत्॥८३॥पूजादाववसानेवपंचश्लोकानूजपेत्ततः।देव्यास्तत्वं
१२ गुरोर्लब्ध्वा श्लोकद्वादशकंजपेत्॥८४॥गणेशग्रहनक्षत्रयोगिनीराशिरूपिणीं।देवीमंत्रम
यींनौमिमातृकांपीठरूपिणीम्॥८५॥प्रणमामिमहादेवीमातृकांपरमेश्वरीम्॥कालहल्लोह
ल॰४ लोल्लोलकलनाशमकारिणीं॥८६॥यदक्षरैकमात्रेपिसंसिद्धेस्पर्धतेनरः॥रवितार्क्ष्येन्दुकंद
र्पशंकरानलविष्णुभिः॥८७॥यदक्षरशशिज्योत्स्नामंडितंभुवनत्रयं॥वंदेसर्वेश्वरींदेवींम
हाश्रीसिद्धमातृकां॥८८॥यदक्षरमहासूत्रप्रोतमेतज्जगत्त्रयं।ब्रह्मांडादिकटाहांतंतांवंदेसि
द्धमातृकां॥८९॥यदेकादशमाधारंबीजंकोणत्रयोद्भवं॥ब्रह्मांडादिकटाहांतंजगदद्यापि राम
दृश्यते॥९०॥अकचादिटतोन्नद्धपयशाक्षरवर्गिणीम्॥ज्येष्ठांगबाहुहृत्पृष्ठकटिपादनिवासि १२

नीम्॥ ११ ॥ तामीकाराक्षरोद्धारां सारात्सारां परात्परां॥ प्रणमामि महादेवीं परमानंदरूपिणीं॥
१२॥ अद्यापि यस्या जानंति न मनागपि देवताः। केयं कस्मात्क्व केनेति सरूपारूपभावनां॥ १३॥ वं
दे तामहमक्षय्यं ईकाराक्षररूपिणीं॥ देवीं कुलकलोल्लोलप्रोल्लसंतीं परां शिवां॥ १४॥ वर्गानुक्रम
योगेन यस्यां मात्राष्टकं स्थितं। वंदे तामष्टवर्गोत्थमहासिद्ध्यष्टकेश्वरीम्॥ १५॥ कामपूर्णजकाराख्य
यश्रीपीठान्तर्निवासिनीम्॥ चतुराज्ञाकोशभूतां नौमि श्रीत्रिपुरामहम्॥ १६॥ इति द्वादशभिः
श्लोकैः स्तवनं सर्वसिद्धिकृत्। देव्यास्त्वखंडरूपायास्तवनं तव तद्यतः॥ १७॥ तोयतत्वमयी व्याप्तिरिति स
म्यक्प्रदर्शिता॥ अस्या निफालनाद्विन्नेतत्तत्वं व्याप्तमसाक्षतम्॥ ॥ इति षोडशनित्यातंत्रे कादिमते द्वि
तीयः पटलः॥ ॥ अथ षोडशनित्यानां क्रमाद्विद्याक्ष षोडश॥ वाराद्याः कुरुकुल्लायाश्चात्मनोष्टाक्षर

= सकलह्रीं · २   २ = हसकलहसकहल   १ = संकतैः सामायिके नामभिः प्रागुदीरितैः पूर्वतनैः पंच
= हसकलह्रीं · हसकहलह्रीं · सकलह्रीं ३ = सकलह्रीं · तुर्या ३   = हकारयोजनाभेदेन २ =   त्रिंशत्पटले प्रोक्तैः
= २६   = विद्येति शेषः २ =   = ऐंस्क्लीं नित्यक्लिन्ने मदद्रवे स्वाहा ४ =

तं · ज · स्यच॥१॥ भूतानां च बले भैव क्रमान्मंत्रान् शृणु प्रिये॥ प्रोच्यंते साधुसंकेतैर्लिपीनां प्रागुदीरितैः
१३ ॥२॥ हंसौ गौ लो हंसदाहे वह्निभेर्ललितेरिता॥ त्रिविधा हंसभेदेन शृणु तास्त्वं यथाक्रमं॥३॥ हं
साद्यैपाद्यामध्यास्या दाहि मध्यस्थ हंसया॥ तृतीयाप्रकृतिः सैव तुर्यातेरंत्यमायया॥४॥ आसु तुर्या
भवेन्मुक्त्यै तिस्रोन्यास्सुखसंपदे॥ इति त्रिपुरसुंदर्या विद्यासम्यक्समीरिता॥५॥ सुचिः स्वेन युतस्त्वा
द्यो ललितास्याद्द्वितीयकः॥ शून्यमग्नियुतं पश्चाद् योद्या तेन संयुतः॥६॥ प्राणोरसाग्निसहितः शू
न्ययुग्मं वरान्वितं॥ न भोगो वा पुनश्चैषा दाहे न समयोज्झिता॥७॥ अंबुस्याद्वरसंयुक्तं वनशक्तियुतं व राम
ह्नवा एषा कामेश्वरी नित्या कामदे कादशाक्षरी॥ कामेश्वर्याः क्रियादि स्याद् संज्ञास्थ स्थिरा रसः॥ धरायुक्तस
वरा पश्चात् स्थिरा पश्चाद्सः स्मृतः॥८॥ स्थिरांभ्रद्यग्निसंयुक्तेरसः स्यात्तदनंतरं॥ स्थिरा धुं सहिता गोत्रा १३

= ऐं भगभुगे भगिनि भगोदरि भगमाले भगावहे भगगुह्ये भगयोनि भगनिपातिनि सर्वभगवशंकरि भगरूपे नित्यक्लिन्ने भगस्वरूपे सर्वाणि
भगानि मे ह्यानय वरदे रेते सुरेते भगक्लिन्ने

सदोहोग्नी रसः स्थिरा ॥ १० ॥ नंसश्च्वमरुतायुक्तं रसावरसमन्विता । ततो रसः स्थिरा पिंड्वान्मरु
ता सह योजिता ॥ ११ ॥ त्र्यं बुहं सत्रमेवरो रसोघ्रस्यात्स्थिरा पुनः । स्थिरा धरा न्विता हं सोघ्यात्तेन
च वरेणाच ॥ १२ ॥ रसः स्थिरा ततो घ्यात्तं भूयुतं मृन्यमग्नियुक् । रसः स्थिरा ततः साग्निः सृन्यं जूविद्यु
५ ३ तो मरुता ॥ १३ ॥ रयः सृन्यचाग्नियुतं द्वैद्वाहः सोब्रतः परम् । रसः स्थिरा बुच वियत्स्वं युतं त्रीणाए ३ं४=
वचा ॥ १४ ॥ दोहोग्नियुग्रसन्नस्मात स्थिरा क्ष्मोदाहसंयुता ॥ सचरः स्याज्जवी पूर्व विद्यातातीयत
ः क्रमात् ॥ १५ ॥ चतुष्टयमथार्णानां रसमदं तु व स्थिरा ॥ हृदं बुयुक् क्ष्मया दाहः सचरः स्याज्जवी
च हृत ॥ १६ ॥ दाहो बुमरुतायुक्तो व्योम साग्नि रसस्ततः ॥ स्थिरा तु मरुतायुक्ता सृन्यं साग्निनंत्र भर
रो ॥ १७ ॥ हं सो घ्याप्रमरुद्घ्याक्तः सृन्यं व्याप्रमतो बुच ॥ दाहो गोत्राचरयुतातथा दाहम्रथा रयः ॥ १८

= नित्य ब्लि नो ३ =

हृद्वरासहितं दाहरयो वरसमन्वितो ॥ रसः स्थिरा ततः प्राणो रसाग्निसहितो भवेत् ॥ १९ ॥ शू
न्ययुग्मं [illegible]रयुतं ततः पूर्वमतः परं ॥ शून्ययुग्मं च गोत्रा स्याद्दाहयुक्तां बुनावरः ॥ २० ॥ प्राणो
रसावरयुतो गोत्राध्याप्तमतः परं । गोत्रा दाहमरुद्घ्रकालं वुध्याप्तमतो भवेत् ॥ २१ ॥ वातोन
भश्च भूयुक्तं वाश्वरेणासमन्वितं ॥ संस्थिरा ह्वग्नियुतं वायुयुग्मं वराश्वितं ॥ २२ ॥ ग्रासो धरायुत
:पश्चाद्रसः शक्त्या समन्वितः ॥ ग्रासो भूसहितो देवि रसो ध्याप्तं ततस्त्वहृत् ॥ २३ ॥ दाहेनाम्बु वह्नत्
श्चाद्रयो म्बुमरुद्दन्वितः ॥ शून्यं चके वलं भद्रे रसश्वासवरा स्थिरा ॥ २४ ॥ वियदंबुयुतं दाहस्त्वग्नियु
क्त्वायुतः श्रुचि ॥ भूमी रसाद्धा ह्वयुता पंचैकांतरिता स्थिता ॥ २५ ॥ तदंतरितबीजानि स्वसंयु
क्तानि पंचवै । तानि क्रमाद्न्यासवरो रसो भूश्च नतोयुता ॥ २६ ॥ हंसश्वरयुतो द्विस्स्यात्ततः प्राणो रसा

४ = ह्रीं नित्यक्लिन्ने मदद्रवे स्वाहा ॥ ६ =

ग्नियुक्॥ शून्यद्वयं मं वरयुतं हद्वाहो भ्रुम रुद्धतः ॥ २७ ॥ द्योमाग्निसहितं पश्चाद्इस श्वं मरुताऽस्थि
रा ॥ शून्यं साग्निं नमः कुर्याद्धरेणा सहितं प्रिये ॥ २८ ॥ अंबु पश्चाद्वियत्स्मान्नभ श्वमरुद्दन्वितं ॥ शून्यं
द्याग्नं वह्नद्धकं रयदाहस्त्ववह्निभिः ॥ २९ ॥ हंसः सदाहो ब्रुरसावरस्वैः संयुतो भवेत् ॥ हंसः सदा
हवह्निस्वैर्युक्तमंत्यमुदीरितम् ॥ ३० ॥ पंचत्रिंशच्छतार्णाः स्यान्नित्यासौ भगमालिनी ॥ कथिता परमेशा
निवनिताजनमोहिनी ॥ ३१ ॥ हंसश्च सदाहवह्निश्वैर्युक्तः प्रथममुच्यते ॥ कामेश्वर्यास्तृतीयादिवर्णाना
म ष्टकं भवेत् ॥ ३२ ॥ हृदं व्रुमरुताऽयुक्तं हंसश्च मरुताऽयुतः ॥ एकादशाक्षरी नित्यक्लिन्ना नित्या समी
रिता ॥ ३३ ॥ वनितानवनीतस्य द्रावको ग्निर्जपादिना ॥ जायते साधको नित्यं कन्दर्पाधिकसुन्दरः ॥
३४ ॥ भूः स्वेन युक्ता प्रथमं प्राणो दाहेन तद्धतः ॥ रसो दाहेन तद्धकं प्राणो दाहवनद्वयुक् ॥ ३५ ॥ कंच

५ = ॐ क्रों भ्रों क्रौं झ्रौं छ्रौं ज्रौं स्वाहा ॥ १ =

= नित्यक्लिन्नाविद्यायाः अंततः अंतिमं द्वयं ।१=
६ = ॐ ह्रीं वह्निवासिन्यै नमः ॥२=
= स्वाहा २

तं ज० दाहेनांतःकृतं प्रमादाहेनं तत्कृता। ज्यावदाहेनं तत्कृताः नित्यक्लिन्नांततो द्वयं ॥ ३६॥ एषा न
१५ वाक्षरी नित्या मेरुखंडा सर्वसिद्धिदायस्याः स्मरणातो नश्येद्दुरलं त्रिविधं क्षणात् ॥ ३७॥ मेरुखंडाद्य
मिहाद्यं द्याग्नित्यक्लिन्नाद्यनंतरं। ततो भुवनं ह्यहंसाग्नियुतमभ्रुमस्तकतम् ॥ ३८॥ ह्रदग्निनायुतं भू
शक्तिः विस न्यंद्यापनेनभुविनाचयुक्त ॥ भूव्यं नमः शक्तियुतं नवार्णायमुदीरिता ॥ ३९॥ नित्या सर्वार्थदा वह्निवा
र्गः ४= सिनी विश्वघस्मरा। यस्याः स्मरणतो वश्यं जायते भुवनत्रयम् ॥ ४०॥ द्वितीयं वह्निवासिन्या नित्यक्लि
न्नाचतुर्थकं। पंचमं मनगामालाद्यं मेरुखंडाया द्वितीयकं ॥ ४१॥ नित्यक्लिन्नाद्वितीयं च तृतीयं षष्ठसप्त
मो। अष्टमं नवमं चस्यादेतदाद्यमितीरिता ॥ ४२॥ महावज्रेश्वरी नित्या द्वादशार्णा समीरिता। कांतार राम
सागरक्रूरदुःखसंघाततारिणी ॥ ४३॥ वज्रेश्वर्यंतमाद्यं स्याद्द्वितीयं दग्नियुतं ततः ॥ त्र्यंतु स्यान्मरुताद्यु १५

= एतस्या महावज्रेश्वर्या आद्यं २ | ७ = ह्रीं क्लिन्ने ऐं क्रों नित्यमदद्रवे ह्रीं ४ =
८ = ह्रीं शिवादूत्यै नमः ॥१ =

= ॐ ऊं ह्रीं हुं खेच छे क्षः स्त्रीं हूं क्षे ह्रीं फट् ॥ ३ =

द ज न य ऐ =नमः

क्लं गोत्राह्मसंयुता ततः ॥ ४४ ॥ रयोर्ध्याप्नेन संयुक्ति विनायुतं स्यात्तदनंतरं ॥ अंब्रायोर्विह्निवासिन्याहूती नि
त्या समीरिता ॥ ४५ ॥ समस्तापत्तारणी वमोहिनी विश्वरंजनी । श्रीकरी शिवतावाप्तिकारिणी सर्वसि
द्धदा ॥ ४६ ॥ आद्यंतु वह्निवासिन्या इत्यादिस्तदनंतरं । हंसो धराम्बसंयुक्तः तेजश्च रेसमन्वितं ॥ ४७
वायुः प्रभावरयुतो ग्रासः शक्तिसमन्वितः ॥ हृदारये णदाहेन वह्निः स्यादष्टमं प्रिये ॥ ४८ ॥ हंस४
उ क्षाम्बयुतो ग्रासश्च रेयुक्तो द्वितीयकः ॥ घ्रंतिन्नीद युता नित्या त्वरिता द्वादशाक्षरी ॥ ४९ ॥ लेक्ष्मी
कीर्तिर्यशो विद्या धनारोग्यायुराप्तिकृत् । विषदुःखप्रशमनं सर्वाभीष्टाप्तिकारिणी ॥ ५० ॥ भुवि विः द्वे नी२
न युत स्याद्यो रसाव ह्निसमन्वितः । प्राणो द्वितीयः स्वयुतो वन्हहचक्रिन्निः परः ॥ ५१ ॥ इतीरिता त्र्यक्ष
री ह्येषा नित्यासौ कुलसुन्दरी ॥ यस्याः स्मरणमात्रेण सर्वज्ञत्वं प्रजायते ॥ ५२ ॥ हंसश्च हृत्प्राणारसादा

= अस्या एव द्वितीयो वर्णः ५ = =१० = ऐं क्लीं सौः ३ =   ह॰१ स॰१ क॰१ ल॰१ र॰१

११ = ह सकलरड • = डरलकसह • • = ह्रीं फ्रें स्रूं क्रों श्रां क्लीं ऐं ब्लूं नित्यमदद्रवे हुं फ्रें ह्रीं २ =
३ ।संग्रहापतः इत्यनेन । व्यंजनहीनपा कुलसुंदरीविद्यया योजिता । इति
तं॰ ज॰ हं कुर्भिः समन्विता ॥ विद्यया कुलसुन्दर्या योजितासंप्रदीयतः ॥ ५३ ॥ नित्यानित्याच्च ह्रारीस्यात्ष सुंदरी
१६ ड्भिः कूटाक्षरैर्युता ॥ प्रतिलोमादिभीरूपैर्द्वीसप्ततिभिदामता ॥ ५४ ॥ यस्या भजनतः सिद्धो नरः स्या चार्येण
तेश्वरः सुखी ॥ निग्रहानुग्रहेह्यस्य जायते स्वेछया निशं ॥ ५५ ॥ त्वरितोपास्यमाद्यं स्यात्तदं ह्रीति कौ ।
दीहवरस्वयुक्ता ॥ ह्वं द्वीहक्षौं स्वयुतं वज्रेशी पंचमं ततः ॥ ५६ ॥ मरुत्स्वयुक्तो मध्याद्यैदशमस्याः पर कुलसुन्दर्याः ४
16 तः शिवो भूमीरसौं क्षौं स्वयुता वज्रेशी षष्ठतः क्रमात् ॥ ५७ ॥ षडक्षरा त्वरिता तृतीयं तदनंतरं ॥ नित्यमदद्रवे ५
फ [illegible]तिर्दीहवरस्वनं श्रस्यामाद्यमनंतरं ॥ ५८ ॥ उक्ता नीलपताकाख्या नित्या सप्तदशाक्षरी ॥ समरे
।जयं खड्गपादुकां जनसिद्धिदा ॥ ५९ ॥ वेतालयक्षिणी चेटपिशाचादिप्रसाधनी ॥ निधानबिलसिद्धा
ञ्जसाधनी कामदोदिता ॥ ६० ॥ रसोनमस्वयादाहोद्यास्ंक्षौ वनपूर्विका ॥ स्वेनयुक्ता भवेन्नित्या विजयै राम
भ२ म१ र य त्रु श्री १६
१२ म्मौं१

=१५= ॐ नमो भगवति ज्वालामालिनि देवदेवि सर्वभूतसंहारकारिके जातवेदसि ज्वलंति ज्वल ज्वल प्रज्वल प्रज्वल
१४ १५ स्वों२= ह्रां ह्रीं ह्रूं रररररररर ज्वालामालिनि ह्रुं फट् स्वाहा·

काकारामता ॥ ६१ ॥ वादेषु समरे क्रुद्धे व्यवहारे सदा जयं । विधत्ते समराणादेव विजया विश्ववैभवा ॥
स.व.श्री. ६२ ॥ इदं भुवनमुक्तं पूर्वं नित्या श्यात्सर्वमंगला । एकाक्षर्यऽनया सिद्धो जायते चेवरः क्षणात् ॥ ६३ ॥
धः स्थेनतसा भ्रश्वर सश्वायस्थिरां बुव । रयोग्निना युता ज्यां बु मरू घकार सामरूत् ॥ ६४ ॥ नभश्च
मरूतायुक्तं रसा मूर्ध्न्यग्निसंयुते । गोत्रा वेराणा सहिता अं बुपूर्वीकार तथा ॥ ६५ ॥ अंबनीक्ष ब दाहां बुर श्री ४
सक्ष्मारयहत्स्वयुक् ॥ हंसश्च मरूता दाहः प्राणश्च मरूता युतः ॥ ६६ ॥ दाहः साग्निः प्राणावरौ ज्या मरूत्स
हितारसः । चुरेणांबु वे गोत्रा हस्ताग्निर्ज्याम्बु रसाश्च युक् ॥ ६७ ॥ रयः साग्निर्ज्याम्बु रसा पुनरेते जवी ततः ।
दाहेनानंत द्विस्यात् हंसो दाहमरूत्स्वयुक् ॥ ६८ ॥ हंसश्च दाहवह्निश्चैर्दाह ह्मा च युत श्वसः ॥ सप्तदाह
११ ः ततो स्यात्स्वरष्टमाद्याक्षपवनौ ॥ ६९ ॥ उपांत्याधः स्थितं नीलपताकाया अनंतरम् । वरितां त्वं चमेरुडा

तं·ज· अष्टमं नवमं तथा ॥ ७० ॥ ज्वालामालिनि नित्यासौ त्रिषष्टार्णा समीरिता ॥ वेधाकर्षणसंक्षंभवश्यावेश
१७ करी भवेत् ॥ ७१ ॥ वायुस्थाणौ वैनश्चे स्तां विन्यस्याद् दक्षर द्वया ॥ यासिद्धा धनधा व्याप्त निखिला सा यकल्प
ते ॥ ७२ ॥ शुचिः श्वनाथ शूद्रं थ्यां ध्यान्नसेसा भूरसंस्थिरा ॥ अंबुपश्चाद्रपः साग्निर्मरुता बुरपीत था ॥ ७३ ॥
इलायुता ग्निरेतानि पुनरं बु मरुद्धृतं ॥ दाहश्च मरुता हंसश्च ग्निरेत त्रयं पुनः ॥ ७४ ॥ अंबुदाहो मरु
द्धृतो हंसो धरया नमः ॥ तेजो ग्निना पुनः पंचवातः श्वेन समायुतः ॥ ७५ ॥ तोयं वरेण तत्पूर्वं तोयमग्निस्थ
तं ततः ॥ शून्यं वायुना शुचिना शून्यं शक्त्यान्त्यो युतं ॥ ७६ ॥ दाहो धरा श्वसहितस्तोयं चरसमन्वितं ॥ एतत्स
र्वमधः प्रोक्तं चतुष्टयमतः परं ॥ ७७ ॥ ज्यास्त्वनयुक्तां सचरो रसश्चेतस्य पूर्वकम् ॥ रसो ग्निना पुनः प्रोक्तं च
तुष्कात्त्रयमं ततः ॥ ७८ ॥ नमो भुवा चरेणापि हंसश्चेत द्यपूर्वकं ॥ हंसो ग्निना प्राकृत्वित यं हृद्द्रय श्वसमा रा·म· १७

=ऐं नमो भगवति वालालि वालालि वारा हि वाराहि वाराह मुखि वाराह मुखि अं धें अं धिन्यै नमः रुं धे रुं धिन्यै नमः जं भे जं भि
न्यै नमः मो हे मो हि न्यै स्तं भे स्तं भिन्यै नमः अमुकं स्तंभय स्तंभय सर्वदुष्टप्रदुष्टानां सर्वेषां सर्वजिह्वा स्तंभं कुरु कुरु शीघ्रं वश्यं स्तंभं कुरु कुरु
ऐं ग्लौं ठः ठः हुं फट् स्वाहा ॥ ३=
नमः २

रथदंतिहयानांतु तिरस्करणिकायुतान्॥९३॥ प्रतिसैन्याभिमुख्येनुतास्क्रसम्यक् प्रदर्शयेत्ताव
च्चालिखितनिःसाणभेरीपणवमर्दलान्॥९४॥ आहत्यवादयन्शृंगशंखकाहलकादिकं॥ व्रजेदभि
मुखं वैरी धावत्यासु पराजितः॥९५॥ तत्सैनासंमुखापश्चान्नजातु भवति ध्रुवं॥ इतिध्यानान्यशेषाणि
कथितानि तवानघे॥९६॥ सूक्ष्मध्यानेन सिद्धानां साधकानां फलोदयः॥ अतस्तत्कृणु वक्ष्याभि सर्वाभी
ष्टाभिकारकं॥९७॥ दाडिमीकेसरप्रख्यतेजोरूपाःस्मरेन्धिया॥ तन्मध्येसाध्यरूपंच निजवांछानुरू
पकं॥९८॥ समस्तमिष्टमाप्नोति शुभानप्यशुभानपि॥ तथा सुषुम्नांतस्तद्वत्त्रितयेद्वागमागमं॥९९॥
तेनाखिलं निजेष्टंतु प्राप्नोति ध्यानवैभवात्॥ साधकस्तु तथा सिद्धस्तयोरेवास्तु सिद्धिकृत्॥१००॥ प्रकृत्या
त्ममयीध्याप्तिरितिसम्यक्समीरिता॥ अस्यानिःफालनाविवेतत्तत्स्वात्मसात्कृतनम्॥१०१॥ ॥इतिषोड
तं

तं· ज· शा नित्यातंत्रेषु श्रीकादिमते चतुर्विंशः पटलः ॥ ॥ अथ षोडशनित्यानां षड्त्रिंशत्तत्वविग्रहैः ॥ वर्णैस्त

१५० ज्ज्ञानिनैर्मन्त्रैर्यन्त्रैः कालात्मता क्रमात् ॥१॥ कथयामि प्रयोगांश्च नानाभीष्टार्थकारकान् ॥ यज्ज्ञानेनापा

स्तिभेदाभ्यां मंत्रांसिद्ध्यंति वीर्तिनः ॥२॥ स्वराः षोडश नित्याः स्युः कादिक्षांतास्तु राशिताः ॥ ते तु तत्वानि षट्

ड्त्रिंशद्भूतानि स्थानवात्मकाः ॥३॥ अष्टावष्टौ स्वरे वर्गाः परतः पंच पंचच· मातृणां तु स्वरैरेको वर्गः पूर्वव

140 त्तरम् ॥४॥ नित्यानां तत्व संयोग वर्णसंख्या समीरिता ॥ षट्पञ्चाशत्पंचशतं तत्संख्याहैस्तु पूर्णिता ॥५

तत्संख्यानां च यंत्राणां तावद्दैस्तु पूर्णता ॥ पूर्णकालसमाहत्ति युगकल्पादिनाम भाक् ॥ त्रिसहस्त्रसमा राम

हत्या प्रोक्तः कृतयुगावधिः ॥ तस्य तुर्यांश तुर्यांश हान्या त्रेतादिसंभवः ॥७॥ मायावरोग्नि वातस्वैः कृ १५०

ताद्यर्णाः समीरिताः ॥ नादिनाक्षरसंयुक्तान्मध्ययोनौ समालिखेत् ॥८॥ दिनार्णेषु स्वरन्यासे विंदुस्त

= कृ, ता द्वि त्रि चतुर्युगाद्य वर्णाः कथिताः १ = अः उ· ई· ऋ· । स्वबिंदुः प्रत्येकं समवेतः २

पात्रनुक्रमात्। वामोर्ध्वदिक्पार्श्वेषु पंचपंचसमीरिताः॥९॥ ततस्तद्क्रमाणार्णास्तत्स्थानस्वरूपेणाद्यव
स्थिताः। व्यंजनेषु तु सर्वत्र सुश्लिष्टाः स्वेन संयुता॥१०॥ सर्वत्रयंत्रविन्यासप्रतिष्ठावीद्यनुग्रहे॥ निग्रहे
वास्त्काविन्यासे गर्भन्यासे ष्टसिद्धिकृत्॥११॥ आरभ्यतानोस्रुदयमेकैका घटिका क्रमात्॥ एकैकामातृ
कावर्णपंचाशत्परिवर्त्तिताः॥१२॥ दिवसैः पंचभिस्तस्याः षडावृत्तिरुदीरिता। एवं युगादिमारभ्य कालोः
र्णात्मा प्रवर्त्तते॥१३॥ योनौ त्रिकोणमालिख्य तस्मिन्नूर्णां निंसमालिखेत्। तेषु पर्यायनित्याणुवर्णान्ना
लिख्य चाद्यतः॥१४॥ युगार्णघटिकार्णेन मध्ये विन्यस्य तत्र वै। नित्याषोडश देवेशि पूजयेन्नित्यमर्चक
॥१५॥ उत्तमा नित्यनित्यं हि मध्यमा पर्वपर्वणि॥ अधमा मासमात्रेण मासादूर्ध्वमियोगपता॥१६॥ पूर्ण
मंडलवर्णाः स्युः प्रथमे वादितः क्रमात्॥ षाड्विंशत त्ववर्णास्तिद्वितीयामस्रुताक्रमात्॥१७॥ तृतीयासर्व

तं. ज. तोवक्तिरेवंविद्यास्तत्र्यक्षरः॥ त्रिपुराः सर्वसिद्धीनामाकराः कथिताः क्रमात्॥१८॥ एताः पुस्तकमारो
१४१ प्यपीठसंस्थाप्यपूजयेत्॥ यत्रतत्रगदालक्ष्मीर्ग्रहदुर्भिक्षशात्रवाः॥१९॥ भूतापमृत्युकृत्याद्यानस
वंतिपुरादिके॥ अनीप्सितानिसिद्ध्यंतितस्ययोर्चतिनित्यशः॥२०॥ सषड्विंशत्सप्तशतंसहस्राणि
चविंशतिः॥ तासांसंख्यासमाख्याताततदावृत्तिस्तदाप्तिकृत्॥२१॥ स्तंभनाद्येषुतद्वर्णास्तद्रूपाहेतिवाहने
१४१ ॥ एतैर्ग्रथितजापेनमंत्राःसिद्ध्यंतिवर्णिनः॥२२॥ नाद्यावृत्तिर्मंत्रराशोर्द्विसहस्रंशतद्वयं॥ चत्वारिचेति २५
विज्ञेयास्तत्वावृत्तिरुदीरिता॥२३॥ धरणीमंडलसंख्यैवनित्यावृत्तिःसहस्रतः। द्विशतंषण्णवत्यग्रंनिःशेषं
समुदीरिताः॥२४॥ कृतादीनांयुगानांतुदिने[1]षुकैकशःक्रमात्। ताविद्यास्तत्वरूपिण्यः शेषाश्चंतेद्वि
शःस्मृताः॥२५॥ प्रयोगेषुतुसर्वत्रततद्दिनपपूजनं। विशेषतोविधातव्यंजपाराध्यादिसिद्धये॥२६॥ वा राम
१४१

१ प्रयोगदिनेषु = =१ दिन नित्या. तिथि नित्या. तिथ्याधिपो. वारेशो. नक्षत्रेशश्च =

उक्तेनेशयोः पूजां कुर्यात्तद्वाप्तये। तत्प्रकारः प्रयोगाणां पटले साधु वक्ष्यते॥२७॥ ते तु पंचाशद्वर्णा
नां पंचाशन्मिथुनानि वै॥ घटिकाक्रमयोगेन लग्नं ते परिवर्त्तनम्॥२८॥ अथ यंत्राणि वक्ष्यंते प्रोक्तसंख्या
न्यनुक्रमात्॥ वृत्तं षट्त्रिंशदस्त्रं च तद्वदष्टादशास्रकं॥२९॥ द्वादशास्त्रं नवास्त्रं च स्वरेष्टास्त्रं षडस्रकं॥ च
तुरस्रमथ त्र्यस्रमिति भेदान्वक्रमात्॥३०॥ एतानि वर्णविन्यासभेदात्प्रत्येकमष्टधा॥ तेनष्टासप्तति
भेदास्तेषु नित्याणां भेदतः॥३१॥ प्रत्येकमष्टधेत्येवमुक्तसंख्या समीरिता॥ एतेषामाद्यस्य वृत्तस्य विन्यासे
नाद्य कुन्नयेत्॥३२॥ षडंगुलपरिभ्रांत्या वृत्तमेकं तु वर्त्तयेत्॥ एवं पुनः पुनः कुर्यादेकैकांगुलतो बहिः॥
३३॥ यदा सप्तदशाभूवंस्तदा तद्विभजेद्दरैः षट्त्रिंशद्भिस्ततस्तेषु न्यसेद्वर्णानिथादितः॥३४॥ अनुलोमवि
लोमौ च बाह्याभ्यंतरसंपुटौ। बाह्यान्तरपरावृत्तौ तथाद्याकीर्णमित्यपि॥३५॥ कार्त्तिकायां मरुद्वह्नीनाम्ना

तं ऊ
१४२
142

संलिख्य सर्वतः। योजयेद्बाह्यकोष्ठस्थैः प्रागुक्तविधिनाक्रमात्॥३६॥ अन्येषामरविन्यासः षट्त्रिंश
त्समुदीरितः। अष्टासे षोडशाराः स्युः षट्त्रिंशद्वृत्तमन्यवत्॥३७॥ एतत्पटे समालिख्य वहिरष्टछदांवु
जं कृत्वा दलेषु क्रमशो वार्ष्ट्यष्टकमालिखेत्॥३८॥ प्रोक्तरूपं ततस्तस्य प्रतिष्ठां सम्यगीरितां॥ विधाय
पूजयेन्नित्यं पुष्पपूजोक्तसिद्धये॥३९॥ उभयं यः प्रकुरुते तस्य वंश्ये स्थिरा रमा॥ न कदाचित्क्षियो हानि
र्भविष्यति च तत्कुले॥४०॥ वर्णौषधिक्वाथजलैरापूर्य कलशं महत्॥ तत्र देवीं समावाह्य संपूज्य विधि
वन्निशि॥४१॥ नित्यानां तत्वविद्याश्च जपित्वा व्याघ्रासने॥ संपूज्य शिष्यं संस्थाप्य भक्त्या तेनाभिषेचयेत्
॥४२॥ एवं जन्मानुजन्मादि पौर्णमासीषु साधकः। कुर्यात्कर्षसुवर्णस्य मुद्रिका गोश्च दक्षिणा॥ एवं निर
न्तरं वर्षयोऽभिषिक्तः स साधकः। पार्थिवस्तस्य वांछा वा भविष्यति न संशयः॥४३॥ वर्षद्वयाभिषेकेण तस्य

राम
१४२

वंशे स्थिरा रमा॥ वर्षत्रयाभिषेकेण सिद्धिर्वैद्याधरी भवेत्॥४४॥ चतुर्वर्षाभिषेकेण खेचरीमेलनं भवेत्
।पंचवर्षाभिषेकेण पंचत्वं नाधिगच्छति॥४५॥ षड्वर्षमभिषेकेण लोकपालसमो भवेत्॥ सप्तवर्षाभिषेकेण
दिवाकरसमो भवेत्॥४६॥ अष्टवर्षाभिषेकेण चंद्रमःसदृशो भवेत्॥ नववर्षाभिषेकेण देवीसारूप्यमाप्नु
यात्॥४७॥ जयाय विद्याषड्विंशद्देकपंचाशद्देववा। आवृत्ति जपहोमार्चातर्पणैः साधुसाधयेत्॥४८॥
तेन जित्वा रिपून्सर्वान्नेधते तपनोयया। तथोत्पातेषु सर्वेषु तथा रोगाद्युपद्रवे॥४९॥ तथा वांछित
सिद्ध्यर्थं तथा कृत्यानिवारणे। तथा कृत्यासमुत्पन्नाविंत्यंसर्वार्थसिद्धिदं॥५०॥ एतच्चक्रमास्थाय ग्रह
र्क्षादिप्रवर्तते॥ एतच्चक्रारविन्यासरूपा भूमिश्च दृश्यते॥५१॥ तस्मादेतन्मयं सर्वमेतस्य भजनेन चास
वैमनोरथाः सिद्धा भजनैः संप्रदायतः॥५२॥ कालप्राप्तं क्रमं पूर्वमावर्त्यान्यतक्रमं भजेत्॥ कृष्णपक्षे

न षुमुल्लोषुषु केवलोक्तक्रमं भजेत्॥५३॥ जपतर्पणहोमार्चास्नपनेष्वप्ययं क्रमः। अमुं ज्ञात्वा विधा

१४२ तथमन्यथानर्थमावहेत्॥५४॥ कृत्योत्पत्तौ शत्रुभंगे निग्रहे प्रतिलोमकं॥ कालेन प्राप्तमन्यत्र सर्वत्र

समुदीरितं॥५५॥ वशीकरणाकृष्टौ सुसंपुटघटितं क्रमात्॥ रोगशत्रुजये प्रोक्तो पराहतौ क्रमेणाथवा॥५६

जाभूहिरण्यवाहादिलोमेषु वसमीरितः॥ उच्चाटनेषु संकीर्णां तेषु शांत्येक्रमं भजेत्॥५७॥ एतद्विधान

विधानसं मि धंतु दर्ष ५ निष्णातं प्रणमंति सुरासुराः। तस्मिन्नरिकृताः पीडाः कृत्याद्या नैव संमुखाः॥ प्रत्यक्षं तेव पराष्ट्रं त्राकर्तारं

नाशयंति वै॥ यत्रासौ निवसत्येष तत्क्षेत्रं तत्तपोवनं॥५८॥ श्मशाने पर्वते शून्ये विपिने क्ता इपीडने प्र

143 तिष्ठितेयंत्र राजेत तस्या जनपदं महत्॥६०॥ सर्वथा कीर्तिचक्रेणास्याधिते नामरावती। उद्घाटिता

पुनर्देवि मयापि च न रक्ष्यते॥६१॥ शिलायां ताम्रपट्टे वा राजते हेमनिर्मिते॥ विलिख्य भूमौ निख राम १४३

२ सर्वमाकीर्ती अनुलोमविलोमान्तरक्रमेण लिखनेनयथा।

२ अरादिपश्चात हकारादिविलोमेनपश्चात ककारादिपश्चात हकारादि

२ एवक्रमेणलिखितचक्रे ते तर्पिः=२

नेद्ग्रामराष्ट्रपुरादिषु॥६२॥कृत्वादेवालयंतत्र चक्रंसंस्थाप्यतस्यवै॥कर्णिकामध्यगेवेरंकुर्यात्सा
न्निध्यसिद्धये॥६३॥ग्रामादिरक्षणेतत्रमध्येवाष्टसुदिक्ष्वपि॥खात्वावटंपुनस्तेषुपाषाणौघैर्दृढैर्दृ
ढं॥६४॥समावाह्याभिपूज्यांतःस्थापयेन्मूलविद्यया॥पाषाणेनतदाच्छाद्यपीठंकृत्वोपरिस्थिरं॥
६५॥नित्यशःपूजयेद्गंधपुष्पधूपादिभिःसमं॥त्रिसंध्यमेवंकुर्वीतनाद्ययासिद्धिदायकं॥६६॥
तत्कालोक्तानिकुंडानिनवहोमेषुसर्वतः॥होतॄणांदक्षिणावस्त्रभूभूषादासगोधनैः॥६७॥यद्य
न्निजेप्सितंतत्रतदुःकारंसुकरंतुवा॥जपतर्पणहोमार्चीसेकैःसंसाधयेत्स्थिरः॥६८॥नैताभिःस
दृशीक्वापिविद्यालोकेषुविद्यते॥तस्मादाभिरुपायैस्तैःसाधयेत्सर्वमीप्सितं॥६९॥पंचाशद्वारमा
वर्त्यविद्याभक्तिसमन्वितां॥मुच्यतेनिगडैरुद्धैर्वैरिरोधैःसुदारुणैः॥७०॥शतवारंसमावर्त्यविद्याः

ग्गार

तं॰ जं॰ ॐ विविधवैभवाः। लभते तनयानेवं ध्यात्वापि सर्वगुणान्वितान्॥ ७१॥ अध्यर्धशतवारं तु विद्यामावर्त्य भक्तितः। गुरूपादिसंपन्नां भार्यां विंदत्ययत्नतः॥ ७२॥ तावदावर्त्य कन्यावापतिं सर्वगुणान्वितं॥

१४४ लभते पुत्रपौत्राद्यैरेधंते संपदान्विताः॥ ७३॥ द्विशतं ताः समावर्त्य दारिद्र्यान्मुच्यते ध्रुवं॥ त्रिशते र्भूमि

सस्याद्यं श्चतुर्भिस्तु शतै र्धनी॥ ७४॥ पंचभिस्तु शतै र्भूपो भवेत्षड्भिः शतै र्नृपः। सप्तभिस्तु शतै रस्य न

मुंचत्यचंचला रमा। अष्टभिस्तु शतैरासां नृपाः सर्वस्य किंकराः। नवभिस्तु शतैरेषकंदर्पो वनिताजने

144 ७६॥ एवं नवशतं जप्त्वा सर्वान्कामानवाप्नुयात्॥ आसां तु विद्यानामंगानि शृणु सुंदरि॥ ७७॥ द्विस नित्या

त्यातैः षडंगानि कुर्यात्दोः करांगयोः॥ विन्यस्य मातृकामुक्त्वा जपेद्विद्यास्तथैकशः॥ ७८॥ रक्ताररक्ता रम

वरारक्तभूषणास्त्वयि विलेपनाः॥ पाशांकुशेक्षुकोदंडप्रसूनविशिखाः स्मरेत्॥ ७९॥ तदा हूतीनां पंचा १४४

द्वारद्वयविभूषितं ॥

अष्टपत्रेषु जंमध्येन वषोनोच तामभजेत् । श्रंगा रद्नीं मध्यायोनावं नरेत्वा

सुधावृतिमिः

नां शक्तीस्तत्सद्दृशास्मरेत् ॥ चतुरस्रद्वयं कृत्वा चतुर्द्वारविभूषितं ॥ ८१ ॥ एष्वेतो गुरुपंक्तिं च कोणेष्व
ष्टसु चक्रमात् ॥ बहिर्दले ष्वपितयायजेद्वार्ग्गो विलोमतः ॥ ८२ ॥ रूपिणी शक्तिसहितैर्मायासप्ताक्षरी
युतैः ॥ ब्राह्म्यादिशक्तीस्तद्बाह्ये चतुरस्रे तथा यजेत् ॥ ८३ ॥ आसां वलिप्रदानं च कारोतु कुरु कुल्लया
॥ सप्ताक्षर्या केवलया प्रोक्तरूपाः स्मरन्धिया ॥ ८४ ॥ विलिख्य नाम्नां विद्या तु मध्ये वा ह्यष्ट युग्मके । तन्म
ध्याग्गस्वरै र्भिन्नं लिखित्वा स्त्रिषु मायया ॥ ८५ ॥ हंसे ह्यायास मा लिख्य निर्ऋत्यादि विलोमतः । वाताद्य
र्णाह्हदंतं स्याद्द्वादश द्वादश क्रमात् ॥ ८६ ॥ साधयेदीप्सितं सर्वं षट्कर्मात्मिकमीश्वरि । स्कृत्वा द्वादश भिः
श्लोकैः स्तेस्वां नेताः समुद्धरेत् ॥ ८७ ॥ एतासां चक्रमध्यस्था जपेद्विद्यां यदा वशी । तदेव देवता चक्रसान्नि
मस्य भविष्यति ॥ ८८ ॥ महाचक्रस्य मध्यस्थं कृत्वा श्रीवक्रमुज्वलं । तत्रैव देवीमावाह्य पूजयेत्सर्वसि

उप्यस्यमान
पर्णायविद्या
भ्य हरी मंत्र
पारायणाद्य
हरीतन्मा ब्या
लमि सर्पः ४

२ हदंते अकाराद्विसकारांतं २

तं.ज. दृये॥८९॥ एवं कृत्वा प्रतिष्ठाख्यविधानेनार्चितेयतः। तत्राज्ञासिद्धयो लोके प्रकाशंते महाद्भुताः॥
१४५ ९०॥ तथा च कृत्वा तन्मध्ये लोहितां लोहितांबरां॥ सुंदरीं युवतीं तत्र संस्थाप्याभ्यर्चयेत्क्रमात्॥ प्रत्य
हमेवं कुर्वीत मीनस्थे भास्करे विधौ। पूर्णे तु दिवसे तेन देवी तुष्टेष्टदा भवेत्॥९२॥ नरवरं कारिकां
145 खड्गं चापं मूलं गदां शरान्॥ अन्यद्वा शास्त्रमखिलं महाचक्रस्य मध्यगं॥९३॥ कृत्वाभिपूज्य विद्या
भिः साध्ययोनिं बलिं पुरः। दत्वा तैः समरे शत्रून्हत्वा विजयमाप्नुयात्॥९४॥ दिनतो वारतः पक्षात्मा
सात् षड्विंशता दिनैः॥ जपतो वारमेकं तु विद्या नित्यात्मिकाः स्मृताः॥९५॥ आयुरारोग्यमैश्वर्यं विजयं
वांछितं क्रमात्॥ लभते ललितायाश्च संप्रदायवती भवेत्॥ अन्यथा संप्रदायं त्वा जपहोमार्चनादि राम
कं। कृतं जन्मांतरे सम्यक् संप्रदायाय कल्पते॥९७॥ जपतर्पणहोमार्चाक्रमे द्विविद्या भजेदिमाःते १४५

नाहृराणां सिद्धत्वान्मंत्राः सिद्ध्यंत्यशेषतः ॥ ९८ ॥ एतासामुपासितुर्लोके नास्त्यसाध्यं न दुष्करं ॥ नृ
पाणां मंगनानां च वल्लभो जायते शिवे ॥ ९९ ॥ पुरुषात्ममयी व्याप्तिरितिसम्यक्समीरिता ॥ अस्या
निष्कालनाविन्नेतत्तं स्वात्मसात्कृतं ॥ १०० ॥ ॥ इति श्रीषोडशानित्यातंत्रेषु श्रीकादिमते पंचविंशः प
टलः ॥ ॥ अथ षोडशनित्यानां विद्याव्याप्तिस्वरूपतः ॥ मंत्राणां वैभवं वक्ष्ये शृणु देवि यथाविधि ॥ १ ॥ ना
दोत्पत्तिं च तद्रूपं स्थानाघ्रातस्य वर्णितं ॥ ततः पदानि वाक्यानि मंत्ररूपाणि कानि चित् ॥ २ ॥ तत्संख्यावि
द्ययास्वात्मसंस्कारस्य क्रमं तथा ॥ अम्भृते स्वरिदेव्यास्तु वर्णैस्तैर्मिथुनैरपि ॥ ३ ॥ व्याप्तिं प्रयोगांस्तैः सम्य
क् अभीष्टप्राप्तिहेतवे ॥ समुद्दिष्टक्रमेणैव सर्वमेतदशेषतः ॥ ४ ॥ स्वात्मेच्छाशक्तिघातेन प्राणवायुस्व
रूपतः ॥ मूलाधारे समुत्पन्नः पराख्यो नादसंभवः ॥ ५ ॥ स एवोर्ध्वं तया नीतः स्वाधिष्ठाने विजृंभितः ॥ पश्यं

तं॰ अ॰
१४६

त्याख्यामवाप्नोति तथैवोर्ध्वं शनैः शनैः ॥६॥ अनाहते बुद्धितत्वसमेतामध्यमाभिधाः । तथा तयोर्ध्वं नुन्न
ः सन्नवि शुद्धौ कंठदेशतः ॥७॥ वैखर्याख्यः स्ततः शीर्षकंठताल्वोष्ठदंतगः ॥ जिह्वामूलाग्रपृष्ठस्थस्त
यानासागतः क्रमात् ॥८॥ कंठताल्वोष्ठकंठोष्ठादन्तोष्ठद्वयतस्तथा । समुत्पन्नान्यक्षराणि क्रमादादिक्ष
कावधि ॥९॥ आदिक्षान्तरतेत्येषामर्कैरित्वमुदीरितम् ॥ तेषु स्वराः स्वतंत्राः स्युस्तैर्व्यंज्याद्व्यंजनं भ
वेत् ॥१०॥ षोडशानां स्वराणां च षड्भिः शाद्यैर्जनैः क्रमात् । संयोगेनैव जायंते तद्रूपाणि तु संख्यया ॥११
सप्तप्रतिद्युतं पंचशतं तैः स्युः पदानि वै । तैर्वाक्यानि च मंत्राश्च वेदभाषान्यभेदतः ॥ वाचकाविश्वरू
पस्य प्रपंचस्यात्मनस्तथा ॥ शब्दव्याकरणादीनां नियमादियुतास्तथा । तेषामन्योन्यसंभेदजाता
नामेकयुग्मतः ॥ त्रिभिरित्यादिरूपाणां संख्या कर्तुं न शक्यते ॥१४॥ अनंतत्वादचिंत्यत्वात्तद्रूपाणां न

राम
१४६

कीर्त्तनं ॥ एवं शब्दस्य माहात्म्यं वक्तुं कस्यापि नास्ति हि ॥ १५ ॥ शक्तिस्तथापि ते किंचिद्वदाभि श्रृणुत
द्द्विशा । ललिता वक्त्र नवके प्रत्येकं शतकत्रयः प्रिये ॥ १६ ॥ चतुःषष्टिर्मताः कोट्यस्ताः संभूय पुरोदिताः
कोट्यः स्युस्तत्क्रमात्तासां विद्या वक्ष्यामि ताः क्रमात् ॥ १७ ॥ षड्समस्तत्या पंचशतं प्रथमान्यक्षराणि
वै । तृतीयानि च तान्येव क्रमेणास्युरथादितः ॥ १८ ॥ द्वितीयानि च तान्येव योजयेद्वादितः क्रमात् ॥ द्वा
त्रैः षट्त्रिंशदर्णैस्तैः समायैस्तु क्त संख्यकाः ॥ १९ ॥ विद्या नवं त्रिशिष्टाः स्युरेकाकारास्तते विना । ताभि
स्तत्कोटिसंख्याका विद्यास्त्विच तुरार्णकाः ॥ २० ॥ तासामपि तु सर्वासां ध्यानार्चयंत्रपूजनैः ॥ पुरुषा
र्थास्तत्सिद्ध्यंति तदुक्तं मातृकार्बुधैः ॥ २१ ॥ संस्कारानु श्रृणु देवेशि गुरुस्तणाशिष्यरक्षणे ॥ समानत्वं
पिदेहादेर्थापारे गुरुशिष्ययोः ॥ २२ ॥ पूज्यपूजकभावात्मकारणैः प्रत्ययं तया । प्रत्ययं कथ्यते स्तात्र दृष्टौ ते

तं·उ
१४७

राश्रुते दर्शयाम्यहं ॥ २३ ॥ संस्कारो मंत्रयंत्राद्यैर्निषेकाद्यैस्तनोर्यदि ॥ सा जरारोगमरणक्लेशैर्न स्पृ
श्यतेऽन्यथा ॥ २४ ॥ प्राणस्य चेन्न दार्ढ्यं नित्यता स्यान्नु देहिनां ॥ आत्मनश्चिद्रूपस्य संस्कारो नैव यु
ज्यते ॥ २५ ॥ इन्द्रियाणां यदि भवेत्तदा प्राणसमानता । बुद्धेश्चेदात्मना साम्यात्कास्य स्याद्गुरुवीक्षण
म् ॥ २६ ॥ इत्यादिसंशयैः खिन्नचित्तानां क्षीणपाप्मनां । सेकेक्षणोपदेशैस्तु गुरुणा क्रियते तु यत् ॥ २७
तदहं सुस्फुटं सम्यग्वक्ष्ये गुह्यतरं परं । यद्ध्यात्वा त्यजत्याशु संशयाख्यं महामलं ॥ २८ ॥ देहेन्द्रिय
मनःप्राणसाक्षिणः स्वात्मनः प्रिये ॥ संस्कारः क्रियते सम्यग्गुरुणा तत्त्ववेदिना ॥ २९ ॥ सेकेन देहे य
त्किंचिदशुभं तन्निरस्यते ॥ वीक्षणादात्मनो बुद्धेरन्यथार्थनिकृंतनम् । उपदेशेन या तस्य चिरारूढा
तु वासना । दुस्तरा तां धिया स्वात्मविमर्शेण विनाशयेत् ॥ ३१ ॥ एवं कृते तु बुद्धिवृत्तेः संसाराज्ञानरूपि

राम
१४७

147

ता॥ विनाशो नित्यशुद्धात्मस्वरूपालंभ इत्यमे॥ ३२॥ भवतस्तत्वदृष्टांत प्रत्ययं पश्य पार्वति
॥ सस्यानां बीजरूपस्य वह्निस्पर्शात्प्ररोहिता॥ ३३॥ न भवत्येव तत्रास्य शक्तिरेव तु दह्यते॥ त
थास्या ज्ञानजन्मादिकारणं यत्तथैव तत्॥ ३४॥ रहस्यं परमं सर्वसिद्धिचिंतामणिं स्थिरम्॥ सुसा
ध्यं सद्गुरुप्राप्तं श्रद्धानां संगवर्जितं॥ ३५॥ किंच कार्पासबीजानि लाक्षया रंजितानि तु॥ निवपेत्त
त्स्वरो ह स्वपुष्पादिवत्तथा भवेत्॥ ३६॥ पुरश्चरणहोमार्चातर्पणास्तातियंत्रकैः॥ रहितं ते वदाम्यद्य
मंत्रविद्याश्च नंतकाः॥ ३७॥ ताः शृणु त्वं महेशानि सर्वाभीष्टान्नयेनिशं॥ साधकानां च सिद्धानां ने
तरेषां कथंचन॥ ३८॥ वेदभाषेतरात्मत्वत्रिभेदान्नविशेषतः॥ शूद्राणां साधुसाधुत्वचिंतादिरहि
तं सदा॥ ३९॥ यंकं मुदा दत्तमेसत्वं कं चंदाग्रात्मतितिमं वित्तं त्वमभ्यपायाकं उं तं तेमात्स्वपंच
८४६२७३५

तं ज स्वे॥४१॥ संध्यकं रदात्तात्म स्फु सु तंपा वशो र्जि धि मो त्वस्तु माका त्मश्रा पप्रेरं मा ते स्कि पतं सवे॥४२
१४८ तिन्यि ड्डुं ल्ले खा ना त्वे को वं नो तो सं धुं नु शं वा वं तां यं रा सं हे मे पे हे स्वा विरू यं पं त्मं स्वे॥४२॥ कें वं तो
ते लौं एं मं पां रं त्रं दं स्म्य कू मे वं ना रं ति मे द्दि श्वे हि यं दा सं तं वं स्स थ्या वं स॥४३॥ षडष्टद्वादशार्णानां
वैष्णवानामशेषतः। मंत्राणां परतत्वार्थवाचकत्वाद भेदता॥४४॥ ललिताविद्यया तद्वत्त्रासाद
स्य त्र्यात्मनः॥ तथैव च परायाश्च गायत्र्याश्चोक्तरूपतः॥४५॥ व्याहृती नां महावाक्य परमात्मा
जपात्म नाम्नः॥ प्रणवस्य च ताद्रूप्य योगात्स्यात्तदात्मना॥४६॥ बिंदुमात्रां तथा मायां सुभयोरैक्य
विग्रहम्। हंसत्र्यपोप्राणाशक्तिं तद्वै लोम्य समुद्भवं॥४७॥ प्रणवं च विजानाति यो सौ नित्याविदी रम
रितः॥ इतरे भक्तिमंतश्चेत्कालात्तत्त्ज्ञानमाप्नुयुः॥४८॥ त्र्यभक्ति भजनं लोके नित्यानां क्लेशदा १४८

148

यकं॥ भक्तिं मे देव कथय यया प्राप्नोत्यखिलं ध्रुवं॥४९॥ देवतामंत्रयंत्राणां ध्यानादीनामशेषतः।
यदन्वयात्फलावाप्तिर्यद्वियोगे श्रमो वृथा॥५०॥ तां भक्तिं तव वक्ष्यामि रहस्यामद्भुताद्भुतां॥ सम्य
क्फलमयीं सिद्धिमलब्ध्वा मल्पबुद्ध्यतः॥५१॥ उक्तलक्षणसंपन्ने गुरौ तत्त्वोक्तयोस्तथा॥ विद्या
नुष्ठानयोः स्थैर्यं धियः संशयनाशनम्॥५२॥ तारकत्वाप्रमत्तत्वे भक्तिरुक्ताखिलार्थदा॥ यया वि
हीना नियते मिहामुत्र व दुःखिनः॥५३॥ सर्वक्लेशापदांभोधिपोतरूपां महाकृतिं॥ आधिव्या
धिमहादावप्रावृषं वामृतेश्वरीं॥ स्तुवद्भ्यः समस्तानां प्राणिनां जीवविग्रहां॥ षड्विधां जपहोमार्चात
र्पणाध्यानयंत्रकैः॥५५॥ हावां तु स्वेभवेदाद्यात्वन्याहृद्दं समापयां॥ ज्याकंदाहकवस्वैः स्यात्तृतीया
सामृतेश्वरी॥५६॥ वासनोक्तप्रकारेण षड्विधा सा समीरिता॥ अंबा नितामामाद्यायादीर्घस्वरनिभो

वन २

x तं॰ ४

तं॰ ज॰ जनात्॥ ५७॥ कृत्वाकरांगयोःपश्चात्तत्त्रयंषोडशस्वरैः। संयोज्यामृतसंस्थानान्न्यसेदंत्यंस्तुतद्गतां

१४९ ५८॥ अंगुष्ठपृष्ठतत्संधिलिंगनाभिषुहृत्स्तने॥ गलनासाक्षिकर्णभ्रूशंखमूर्धसुवैक्रमात्॥ ५

९॥ दक्षवामसमारंभात्पुंस्त्रियोरप्ययंक्रमः। शुक्लेपूर्णांतमितरेमूर्धादिप्रतिलोमतः॥ ६०

भागद्वयस्यव्यत्यासाद्दर्शांतंगुष्ठक्रमात्। नित्यशोमृतगाःस्थानसमारंभावसानकं॥ ६१॥ न्यसे

त्ताःषड्विधाप्रोक्तक्रमान्नेनतुनित्यशः। न्यासेनामृतरूपीस्यात्साधकःक्षीणकल्मषं॥ ६२॥ ध्याने

149 नासांप्रवक्ष्यामिशृणुप्रोक्तक्रमेणवै। यासांस्मरणमात्रेणक्लेशानश्यंत्यशेषतः॥ ६३॥ शुद्धस्फटि

कसंकाशामौलिबद्धेन्दुनिर्गतैः। अमृतैरार्द्रदेहास्तास्त्वमलाभरणान्विताः॥ ६४॥ कुमुदंपुंडरी राम

कंवराकेतुममृतंकरैर्दधानाःस्मेरवदनाःमुक्ताभरणभूषिताः॥ ६५॥ षोडशच्छदयुक्तानांपद्मा १४९

नांदशमध्यगाः॥ताभिःषष्टिशतार्णात्मशक्तिभिःपरिवारिताः॥६६॥तन्नद्विद्यांक्षरोपेतंतद्वर्गी
रूपिणीपदं॥शक्तीतिद्व्यक्षरंप्रोक्तंसप्ताक्षर्यावसंयुतं॥६७॥चतुर्दशाक्षरीविद्याः कृत्वैवंताभिर
र्चयेत्॥बाह्यान्त्रवेशगत्येवबादक्षिण्यात्क्रमंविधिः॥६८॥सितैःप्रसूनैःश्रीखंडकर्पूरद्रवलोलि
तैः॥पूजयेद्बहिरासांतुविदध्याद्बलियुग्मकं॥६९॥निवेद्यपायसंदुग्धकदलीफलशर्कराः॥हो
मंचैतैस्तर्पणंतुजलैःकर्पूरवासितैः॥७०॥दशलक्षंजपेद्विद्याःपयोभैक्ष्यःसमाहितः॥एवंजपादि
संसिद्धविद्योमंत्रीयदाजलम्॥७१॥समुद्रजंस्पृशन्हस्ततलेनप्रजपेत्ततः॥एकैकशःशतादेव
तत्तोयंदुग्धसन्निभं॥७२॥तेष्वेवतन्नद्विद्यार्णासमेतान्षष्टिसंयुतान्॥शतार्णानालिखेन्मध्येतदाद्यं
मध्यतोलिखेत्॥७३॥साध्याक्षरसमोपेतंयंत्रंस्यादिष्टसिद्धिकृत्॥तेषामन्योन्यसंभेदलेखनात्सु

तं॰ ज रनंतकाः॥७४॥प्राक्प्रत्यग्दक्षिणोदक्कृत्वा विंशतिस्तत्रकं॥कोष्ठान्युत्पाद्यसुसमान्येकषष्ठ्या
१५० शतत्रयं॥७५॥तत्कोणतोमार्जयीत चत्वारिंशत सपंचकाः।शेषंवज्रंभवेत्कोष्ठैरेकाशीतितैश्शो
नवै॥७६॥तत्रदिक्षुयथापूर्वंचतुर्भिःस्यात्त्रिकोणकं।तेषुतास्तालिखेद्विद्याःषड्ढ्याध्याख्यासम
युतं॥७७॥प्राग्वत्प्राङ्मध्यमारंभात्प्रादक्षिण्यप्रवेशतः।विलिखेदमृतार्णांस्तुक्रमात्षष्टिशतंप्रि
150 ये॥शेषेषुकोणमध्यस्थपंचकेषुनिहितश्क्रमात्॥वाह्यादिमध्यगांतंतुलिखेदन्यास्तुपंचवै॥
७८॥साध्याह्वरयुतान्येवषड्भिःषड्वज्रकाणितु।यंत्राणितेषांसर्वत्रगदादिपरिरक्षणं॥८०॥तत्रचौ
रग्रहव्याधिमारीदुर्भिक्षशत्रवः॥नदानसंभवन्त्येव भवंत्येवचसंपदः॥८१॥उत्पातशांतिमन्यानि राम
मंगलानिचकारयेत्॥यस्मिन्देशेलिखेद्यंत्रंषट्केत्वेकंस्वपूजितं॥८२॥प्राक्प्रत्यग्दक्षिणमुदक्कृत्वाद्वा २५०

दशस्त्रकं। सैकविंशच्छतं कोष्ठान्यग्नितो मार्जयेत्क्रमात्॥८३॥ दशपंचसमोपेतं शिष्टेव त्रैकषष्टि
के। मध्ये तद्दिनजां विद्या[illegible]मालि[illegible]रव्या रव्या समन्वितां॥८४॥ तद्दिक्स्वेकैकतः कृत्वा त्रिकोणानि
यथाविधि। प्राग्वदग्रत्रिकोणान्तु विलिखेदुदयाक्षरात्॥८५॥ षष्ठ्यक्षरात्तिक्रमतो मिथुनान्यत्र पू
जयेत्। घटिकाक्रमयोगेन गन्धपुष्पादिभिस्तथा॥८६॥ तीव्रार्त्तिभुरापैत्यासुगदोत्या स्वच्छ
जा सुवा॥ शीघ्रं समं प्रयांत्येव क्लेशास्तत्र प्रपूजनात्॥ संपदेवार्चयेद्देवं श्रस्त्रतोर्गंधपुष्पकैः॥ सिते
वीसोरमोपेतैर्मंदुला च्छ्रियमाप्नुयात्॥८८॥ पूर्णिमास्वेवं समाराध्य मिथुनानि यथाविधि॥ समस्तं वांछि
तं वर्षीदवाप्नोत्येव निश्चितं॥८९॥ एवं त्रिजन्मस्वर्च्चितो जीवेद्वर्षशतं सुखी॥ नीरोगो निर्गताधिश्च
निर्वृतो नीतिसंयुतः॥९०॥ क्रूरेषु वामिवारेषु पूजयेन्मिथुनानि वै। मध्ये साध्यसमोपेतं वज्रयंत्रं दि

तं॰ जु॰ वानिशं ॥ ५१ ॥ मांत्रिकैर्यमितो वारकाल्पितैः स्वगृहे नृप नित्यान्नकैः समीचीनैः स्निग्धैः संप्राप्तदक्षि
१५२ णैः ॥ ५२ ॥ सुदक्षिणोर्दिनैः कैश्चित्त्रयोक्कारं निहंति सः । तथा त्रिलोहाश्मतले कृत्वा वज्रं सुविस्तृतं ।
५३ ॥ सर्वतो विलिखेच्छक्तिं तत्पुटे तानि संलिखेत् ॥ मध्ये साध्यं समालिख्य ततत्वनेड्वनादिषु ॥ ५४
तत्रानि शंसं पदः स्फुरीप्सितांश्च निराकुलां । निःसपत्नानि कथ्यमानीति युक्ता निरंतराः ॥ ५५ ॥ पू
151 र्णाभिषेके याश्चक्रे पूज्याः प्रोक्तास्तु शक्तयः । तासां विद्याः शृणु प्राज्ञे याभिः स्यात्सिद्धविग्रहः ॥ ५६
स्वरोत्थाभिस्महोग्राभिर्नित्याविद्याभिरेव तु । समीरिता विषंढाभिः स्वरवर्जमशेषतः ॥ सहस्रेण
समायुक्ताश्चत्वारिंशच्चतुःशतं । ललिताशक्तिपूर्वीक्तवीजद्वयसमन्वितं ॥ ५८ ॥ रूपशक्तीति स राम
हितं सप्ताद्रुयंतमर्चयेत् । प्रत्येकं षोडशार्णाभिर्विद्याभिस्ताभिरंबिके ॥ ५९ ॥ एवं ते गदितं सर्वं विद्या १५१

मध्ये प घ्रा श्रुघ्र श्याप ऊर्ध्वे वरु × मासवर्षादि कालरूपं प
तियातलः ॥ तिर्यक् वायु प्रवाहुश्चा नभोवस्तु इति संक्रमे ५ ×

याप्याप्निवैन्नवं ॥ यन्मयं विश्वमखिलं दृश्यते सचराचरं ॥ १०० ॥ नियत्यात्ममयी व्याप्निरिति सम्य
क्समीरिता ॥ अस्यानिफालनाच्चित्ते तत्तत्वं स्वात्मसात्कृतम् ॥ १ ॥ ॥ इति षोडशानित्यातंत्रे श्रीकादि
मते षड्विंशः पटलः ॥ ॥ अथ षोडशनित्यानां कालेन प्राणतोच्यते ॥ मातृकाभूतनाथाद्यैः श्रीचक्रेण
च शक्तिभिः ॥ लवादीनां तु कालस्य दुर्लक्ष्यत्वान्न हीरितं ॥ तेनैकश्वाससमारभ्य तत्संख्याभिः क्रमेण वै
॥ २ ॥ अहोरात्रस्य तद्व्याप्तिमुक्ता तेनान्यदूहयेत् ॥ विशेषं श्वासनं रानुबाह्यां स्तन्नत्निछ्यपपादकान् ॥ ३
मूलाधारोद्भवो वायुः प्राणाख्यो व्यासमश्नुते ॥ स तु पंचविधो भूतभेदात् उद्भवदेशतः ॥ ४ ॥ नासायाः पुट
योः पार्श्वे तु गमर्धं व्योमधरं भगाः प्राणाग्नीतांबु खात्मानः पवनास्तु यथाक्रमं ॥ ५ ॥ गुरुस्तत्र मयुक्तु जो
बुधार्कौ चंद्रस्तर्यजो ॥ क्रमाच्चतुर्षु भूतेषु व्योम सर्वात्मकं भवेत् ॥ ६ ॥ उभयस्योभवेद्भाकुश्च द्वसर्यो

स्वरूप नित्यिशे प: ४

श्वासस्य मिर्घटिकाद्वे ५ त्रु ... के २ भ: ४

ध्यार २ × श्वासात्मकत्वं प ली २ × ... इतीः ॥ श्वासानामिति शे प ×
... दाता न २ वाम दक्षपार्श्वादिषु ... शार ५
विशेष १

152

तयोः पुटयोः एकैकस्मिन् नाडिपुटे प्रवेशः चंद्रः निर्गमः सूर्यः। तथा चंद्र सूर्यौ इत्यर्थः

चंद्रः भागः जीवः। रविः भागः सूर्यः॥ ... शनि केतु

तं ज पुटोक्रमात्॥ वामदक्षौ तयोस्तस्य प्रवेशो निर्गमस्तथा॥७॥ जीवश्चंद्रो रविः सूर्यो भागस्त्री पुरु

१५२ षौ तथा॥ पृथिवी सलिलं चंद्रो रविर्व्योम रे त्रयं भवेत्॥८॥ ग्रहेषु चंद्रो भृखांदु गुरुज्ञाः भास्करः पि

ङ्गै मातृका च तथा विद्यात् स्वरव्यंजनभेदतः॥९॥ अधः पृष्ठं च चंद्रः स्यादूर्ध्वो ग्रे दिनकृद्भवेत्॥ श

रीरे पिकटेरूर्ध्वं चंद्रो घोर रविरीरितां॥१०॥ एवं सूर्यदशा प्रोक्ता बाह्याभ्यां चयशस्विनी॥ एकादश

विधौ चंद्र भास्करौ सम्प्रगीरितौ॥११॥ तयोश्चंद्राः प्रीतिकरा भास्कराः क्लेशकारिणः॥ राहुः सर्वत्र सर्व

जनाशाय भवति क्षणात्॥१२॥ अस्तीति वाक्यं च कुत्स्यान्नास्तीत्यक्तो रविः स्मृतः॥ शुक्लकृष्णौ तथा पक्षा

विति चंद्राद्दशान्तराः॥१३॥ सूर्येषु शस्तः सर्वत्र मृधा भोजन मैथुनेः॥ संग्रहश्चान्यदखिलं चंद्रे सिद्ध्य

त्ययत्नतः॥१४॥ जीवेषु कथितं तथ्यमेष्यदर्थश्च सिद्ध्यति॥ निश्चितं भवतीत्यक्तमन्यथा वेतदन्यथा॥

सर्वकार्येषु ... मंगलसूर्यः ... जीवः ... राम १५२

१५॥ अनिष्ठिते विधौ कन्या गर्भप्रस्ते न्यतः पुमान्॥ शून्ये गर्भे विपत्तिः स्यादित्याघूह्य वदेद्बुधं॥१६
शून्ये नम्नसिराहो च शुभान्येवाशुभान्यपि॥ शुभानि तत्र सर्वाणि नश्यंति परमेश्वरि॥१७॥ वामेव
हति वायौ गुर्वादेदेशिकशिष्ययोः॥ तत्स्थाने स्थापयित्वा तं तत्कार्यं क्रियये न्मनुं॥१८॥ अथवा जीव
त४ गस्थाने स्वकार्यं मंत्रमादिशेत्॥ अन्यथा शून्यराक्रोशस्तु नाशाय गुरुशिष्ययोः॥१९॥ षष्ठ्यायुते स्त्रि
शते निःश्वासे नाडिका मता॥ तासां षष्ट्यादिने पूर्णे तद्दिने स्यात्पुनः पुनः॥२०॥ एकस्मिंस्तद्दिने श्वासा
सहस्राण्येकविंशति॥ शिव तं च ततस्तेषां स्वरूपं शृणु सुंदरि॥२१॥ आरभ्यार्कोदयं प्रातः सपत्न्या द्विशतं
क्रमात्॥ प्राणाग्नीलां तु रवा निस्सुर्न्नवत्या च्यत्र संक्रमः॥२२॥ तत्राप्येवमतोन्यत्राप्येवं पंचदश क्रमात्
॥ दिनमेकं व्रजेदादौ दर्शप्रतिपदं प्रति॥२३॥ एवं क्रमेण तासं सर्वेषां प्राणोदय उदीरितं॥ एतत्क्रमविपर्या-

प्र६३

पूर्वकाम ... ता यो: पुष्ट योः ज्ञातारारम्य सप्तत्याधिकद्विशतश्वासैस्य पा एकैकस्य भूतास्य उ
दय उक्तः तत्र एकैकस्य भूतस्य सप्तत्याधिकाद्विशतसंख्याकश्वासेषु सार्धद्वाविंशतिसंख्याक

तं·ज १५३ सादभ्यानि भवंति हि ॥२४॥ वलाधिका स्वरा वामे वलिनो दक्षिणे स्थिराः । उभयत्रोभयात्मानः स्व श्वासैः
भा शुभपरीक्षणे ॥२५॥ सार्धद्वाविंशति श्वाससंक्रमाद्द्वादशराशयः । तत्र सार्धचतुष्कोणाभूतानि स्यु द्वादशरा
रिति क्रमात् ॥२६॥ घटिकार्धेषु सर्वत्र ध्याद्वाद्येकांतरोदये ॥ तत्तदर्णभवाः श्वासाः षष्ठ्या त्रिंशत शयो भवं
मीरितम् ॥२७॥ तेषु तत्तत्वर्णानां दशानामादितो दश । सप्ताष्टस्यात्ततः शेषैः प्राणैर्मीलां तु खादिरे
॥ संख्याभिर्वासनीयाभिः श्वासानां शृणु सुंदरि । यया विदितया मंत्री सदा भजन नवा [illegible] त ॥२८॥ नि
त्या तत्वात्रिविद्यानां संख्यास्युः पूर्वमेकशः । ततो दिनार्णाः संध्यास्तु स्तत स्व घटिकार्णिकाः ॥३०॥
१५२ राशयो द्वादश ततो ग्रहा हूतानि पंचवै । मातृकायापि पंचाशच्छीवक्रांत्यः ॥३१॥ सैकानवतयः प्रोक्ता दे १५३
वी सर्वात्मना स्थिताः ॥ एवं विधा वासनायो भावयेत्स महेश्वरः ॥३२॥ नाडीचक्रं च मर्माणि देहांतर्मस

... सार्धद्वाविंशतानी द्वादशभिः ... सप्तत्याधिकद्विशतश्वासाः भवंति तत्र एकस्य
राशेः सार्धद्वाविंशतिश्वासेषु ... सप्तत्याधिकद्विशतश्वासा भवंति
पश्वासैः सार्धद्वाविंशतिश्वासाः भवंति

तोक्रियाः। योगाभ्यासं तदंगैश्च स्वेच्छोत्क्रांतिविधानकं॥ ३३॥ परकायप्रवेशंच योगसिद्धस्यल
क्षणम्॥ आसन्नमृत्युफलविज्ञानिक कथयामि यथाक्रमं॥ ३४॥ प्राक्प्रोक्तमूलाधारस्थमध्यस्थत्र
स्नमध्यतः। सुषुम्ना पृष्ठवंशाख्यवीणादंडस्य मध्यगा॥ ३५॥ मूर्द्ध्नि ब्रह्मरंध्रांतानासाग्राद्द्वादशां
गुले तदाग्रात्सा युगा प्रोक्ता लंबुषाख्या तु नाडिका॥ ३६॥ अग्रादुत्थिता नाडी कुक्कुनामधा स्रा ४
जांतिका। तद्वामदक्षपार्श्वस्थास विश्वोदरवारुणा॥ ३७॥ जठरांता सर्वगा वा प्रोक्ते तद्वदनांतरा
हस्तिजिह्वा यशस्विन्यौ तन्नदंगुष्ठगे पदोः॥ ३८॥ तथैवेडापिंगले च नासारंध्रद्वयांतगे॥ गांधारी
च तथा पूषा नेत्रद्वयगते क्रमात्॥ ३९॥ तथा कर्णांगते शंखपयस्विन्यौ क्रमेण वै॥ सरस्वती तु या
नाडी साँ जिह्वाग्रगामिनी॥ ४०॥ एवं चतुर्दश प्रोक्ता नाड्यो देहे प्रधानकाः। तासां संधिषु तत्त्वं विवेच
नु

तं·ज· नाड्यस्थितास्तनौ॥४१॥तासांप्रधाननाडीनांसंख्यासार्धत्रिलक्षकं॥अप्रधानाःशिरादेहेत्वसंख्या
१५४ याभिरेववै॥४२॥वेष्टितेंङ्गैर्नरःसर्वैःस्वकीयैरिच्छयानिशांनाडयःसुषिरारक्तंमरुत्पूर्णाश्चसर्वगा
ः॥४३॥सुषुम्नामध्यगावज्रनाडीतन्मध्यगापरा॥चित्राभिधानातन्मध्येस्थितासाकुंडलीपरा॥४४
मर्मण्यंगुष्ठगुल्फांघ्रिपृष्ठजंघाख्यजानुषु॥ऊरुसीवनिकामुष्कमेढ्रनाभिषुपार्श्वयोः॥४५॥हृ
154 दयेस्तनकंठांसक्ककाटीकाग्रमूर्धसुशीखयोःफालनासादिमध्यांतास्याकपोलतः॥४६॥अष्टात्रिं
शदितिप्रोक्तान्येषुवायोस्तुधारणात्॥परकायप्रवेशश्चस्वेच्छोत्क्रांतिश्चसिध्यति॥४७॥दशानाम
पिवायूनांदेहस्थानांकथ्यांशृणु॥ऊर्ध्वाधोगमनासक्तौप्राणापानौसदातनौ॥४८॥नागउद्गारकृत्प्रो राम
क्तःक्षुतकृत्कृकरस्तथादेवदत्तोजृंभणात्कृतखकृच्चधनंजयः॥कूर्मउन्मेषकृत्प्रोक्तउदानोपितथा १५४

द्विकृत्। समानवायुः कायाग्निं संधुक्षयति पावितुं ॥५०॥ ध्यानाख्योरसमादाय ध्यापायदखिलं
तनुं ॥ एषां दशानामंशास्तु मारुताः स्युरनंतकाः ॥५१॥ तेषां प्रसादाद्देहस्य समीचीनास्थितिर्भवेत्
।वैलोम्ये विकृतां गत्वाल्लोके ह्रीसाय कल्पते ॥५२॥ जीवात्मा भेदरूपेण मनसा परमात्मनः ॥ योगो
योगस्तु विज्ञेयस्तस्यांगान्यष्टवैक्रमात् ॥५३॥ यमोथ नियमः पश्चादासनं तंतरं ॥ प्राणायामस्तथा प्रत्या नदनं४
हारस्तदनु धारणां ॥५४॥ ध्यानं समाधिरित्युक्ता व्यष्टांगानि यथाक्रमम् ॥ कथयामि शृणु प्राज्ञे
येमर्त्यो मत्समो भवेत् ॥५५॥ आत्मा परोक्ष प्रत्यूहकर्मगस्तु यमोयमः ॥ तथैकादशरूपः स्यान्नि
यमः परिकीर्तितः ॥५६॥ अहिंसा सत्यमास्तिक्यमार्जवं समता धृतिः । क्षमा दया त्रिधा शौचं संतो
षो गुरुसेवनं ॥५७॥ तत्रांत्यूहाः षडाख्याताः कामक्रोधौ ततस्तथा । लोभमोहौ मानमदौ वह्निव

त्सर्वनाशकाः। पद्मस्वस्तिकवीराख्यभद्राण्युक्तानि वै क्रमात्॥ आसनानि मनःस्थैर्यकारणोसाध
कानि वै॥ ५९॥ ऊर्वोरुपरि विन्यस्य ह्यत्यस्येत्यादयोस्तले। वामस्य पार्श्वद्वयस्पर्शान्नित्यपद्मासनमी
रितं॥ ६०॥ तथा तयोरधोभागे दंतः पार्श्वसंगमान्नास्वस्तिकाकारतः प्रोक्तं तदासनमितीश्वरि॥ ६१॥
ह्यत्यस्ततलयोरर्धसंस्पर्शाद्गुह्यजंघयोः। पादयोर्जानुदेशे वै वीराख्यं योगपद्धतः॥ ६२॥ तलांतःपा
र्श्वगं कुर्यादेकमन्यं तु वा ह्यगं। ऊर्वीरधस्तयोर्धैर्यविद्धि ह्या भद्रासनं स्मृतं॥ ६३॥ प्राणायामः त्रिधा
प्रोक्त उत्तमाधममध्यतः। लाघवो भूतलत्यागउत्तमे चित्तनिर्वृत॥ ६४॥ सर्वांगस्वेदसंदृष्टिरधमे
मध्यमे तथा· सर्वांगकंपनं प्रोक्तं मध्यासात्कालसंयुतात्। ति प्युत्तमगुणो भूयस्त्र्यभ्यासात्कालयोगतः।
तस्मात्समभ्यसेत्प्राणं स्नायं च नियमेन वै। वामेन नासारंध्रेण पूरयेदमृतात्मना। स्मरन्बीजमरुत्यश्वात्

दक्षिणानापसारयेत्॥६५॥ एवं सुसाधिते पश्चात् द्वात्रिंशन्मात्रया हरेत्॥ धारयेन्नच्चतुःषष्ट्या रेच
येन्नतुरीयते॥६६॥ कंपश्च पुलकानंदो वैमल्यस्थैर्यलाघवाः॥ तद्वत्कांतिप्रकाशौ च योगसिद्धस्य लक्ष
णम्॥६७॥ मूलाधारे मनः कृत्वा वायुमापूर्य मूलतः। नाडीचक्रांतरं नीत्वा सर्वांगीनि च वारयेत्॥६८॥
एवं संसाधिते वायावष्टत्रिंशत्सु मर्मसु। धारयन्वारयेदिच्छावशो नांगानि सर्वतः॥६९॥ तथाधारगतं कृ
त्वा मनः पवनसंयुतं॥ रसांबुदाहयाप्तस्वैः सहंसै र्दीपयेन्नतुं। एवं तैरक्षरैर्देहे वायुना तन्मयीकृते। त्रिका
लज्ञो विशुद्धात्मा सुखी जीवेच्चिरं भुवि॥७१॥ स्वेच्छाचारी व्योमगश्च व्रजेद्वै वैश्वसंगमं। स्वेच्छया देह
मध्यस्थः क्रीडन् गृहगतो यथा॥७२॥ एवं संसिद्धयोगस्तु स्वेच्छया देहमात्मनः। प्राणानारुध्य मध्यस्थ
ः क्रीडा गृहगतो यथा॥७४॥ एवं संसिद्धयोगस्तु स्वेच्छया देहमात्मनः। प्राणानारुध्य मध्यस्थसुषुम्नां

ब्रतस्तथा॥ब्रह्मरंध्राद्धि निर्गत्य भूयात्सर्वात्मनात्मवान्॥अथ वीतरसंप्रोक्तं चूर्णास्वादनतावशी॥७६॥
विरक्तचित्तः स्वदेहान्ते नोद्यायेन संत्यजेत्॥स्वेच्छाक्रांतिरिति प्रोक्ता योगयुक्तात्मनां प्रिये॥७७॥प्रको
पप्रवेशं तु वक्ष्ये देवि महाद्भुतं॥कालेतिदुःशकं प्रायो मर्त्यैःसर्वैरपीश्वरि॥७८॥अक्लेशतः परित्यक्त
प्राणास्वकतनुं तथा।परिपूर्णांगसंयुक्तामथ तो वीक्ष्य योगतः॥७९॥प्रविशेत्तु नतनु प्राणाप्रति प्रोक्तवि
धानतः।स्वां तनुं गोपयेत्स्वीयैस्तत्स्थां च तथा व्रजेत्॥८०॥सिद्धस्य लक्षणान्यष्टौ योगाभ्यासेन सर्वदा।शृ
णु तानि महादेवि येरन्यैर्ज्ञायते गुणैः॥८१॥द्वंद्वहा निःसुखावाप्तिरारोग्यं वश्यहन्तिता।जितेंद्रियत्वमक्रो
धः कृपया जनमोचिता॥८२॥आसन्नमृत्योश्चिह्नानि कथयामि शृणु प्रिये॥येः साध्यसाधके ज्ञात्वा देहत्या
गमतन्द्रिते॥८३॥देवतास्वात्मभजनपरो स्यां तां ततस्ततो॥सुगतिं प्राप्स्यसि ह्येतु भवतो जातमात्रतः॥८४

अरुंधतीध्रुवंघ्योस्त्रिनेक्तते चेतदर्धतः॥ हृशानासांतिकाक्रांत्याचंद्रकेपांगयोर्नरेत्॥८५॥ विलोक
यतितस्यार्धमृतिमेतिस्फानिश्चितं। गुल्फाद्यः स्फुरणानाड्योः पादयोः श्चेन्नजायते॥८६॥ अकारणं
निजांपूर्वांविमुच्यप्रकृतिंनरः। समाश्रयेततत्स्त्वष्ट्वा मृतिस्तस्यसुनिश्चिता॥८७॥ तस्याश्चनाशोगदि
तोभानौरुंडंचपश्यतः। निरुद्धकार्णरिंध्रस्य नचेत्कुंडलिनीध्वनिः। धूमोवादृश्यते मूर्ध्नियदिहृत्केत्वादितोपि
वा। मूर्ध्निवाविहगालीनासन्नंपरासुंनकोवदेत्॥८९॥ पश्चात्कृताकींगंडूषेनपश्येच्छुक्रंचापकं॥ सद्यःप
रासुमात्मानंजानीयात्सर्वथानरः॥ मस्तकस्यकरःपश्यन्प्रकोष्ठंस्थूलमात्मनः॥ अंगुल्योरंतराहृश्यांप
श्येन्नातोविनश्यतः॥९१॥ स्नेष्मशुक्रमलानिस्युर्निमग्नानिजलेयदा॥ तस्मिन्पक्षेप्रयात्येवयमसंस्त्य
क्तजीवितः॥९२॥ हाटकप्रतिमांपश्यन्ध्रुवंयातियमालयं॥ भास्करंभगणैःपश्यं ॅ पियातियमालयं॥
न्तो१

तं ज
१५७

157

९३॥ जलादिषु तनुच्छायां विकृतां वीक्ष्य मासतः॥ प्रयाति निधनं छिद्रं पश्यन्भानोश्च मंडले॥ ९४॥ स्ना
तानुलिप्तगात्रस्य पूर्वं शुष्यति चेद्धुरः। स पक्षान्प्रयाति निधनं सर्वैरपि सुरक्षितः॥ ९५॥ गुरुमात्मगणा
न्विप्रान्वंद्यस्त्रियी च देवताः। आस्तिकान्सततं निंदन्नकारणात एव वा॥ ९६॥ स्वाश्चीवेरस्य दलनेप
रित्यागे स्वरोषतः। गुरुमंत्रवह्निजत्यागे प्यचिराज्जायते मृतिः॥ ९७॥ गुरुं विद्यां च जनकं जननीं सर्वदेव
ताः। सदाधिक्षेपशीलाभ्यां न्यक्कुर्वन्नाशु नश्यति। पुस्तकं निजगेहं वा विष्टरं शयनं तु वा। निःकारणं नि
राकुर्वन्नाशु नश्यति मानवः॥ ९९॥ दृष्ट्वे हव क्रावाणीं नावैवर्ण्यं मासतो मृतिः॥ ध्याने स्वदेहवैरूप्ये मा
सतो निधनं भवेत्॥ १००॥ कालतत्वमयी ह्याप्तिरिति सम्यक्समीरिता। अस्या निःफालना चित्ते तत्तत्वं राम
स्वात्मसात्कृतं॥ १०१॥ ॥ इति श्रीषोडशनित्यातंत्रेषु श्रीकादिमते सप्तविंशः पटलः॥ ॥ अथ षोडश १५७

नित्यानां लोकात्मत्वं वदामि ते। य[न्]मयं विश्वमखिलं वर्तते सचराचरं ॥१॥ कालमातृकयोर्द्वाभ्निः
प्रागेवोक्तामयातत्वावाच्यवाचकयोगेन मातृकालोकयोरपि ॥२॥ द्याभिमद्यप्रवक्ष्यामि सम्यक्कोका
ललोकयोः। यदायत्तमिदं विश्वं नित्यास्तत्कालविग्रहाः ॥३॥ कालस्य षोडशाकारो रूपो दृश्यत ए
वहि। दृद्धिकृयाध्यावं इस्य श्राद्ध्ययाकलयातथा ॥४॥ लोकरूपं तत्प्रमाणं कालचक्रं च तादृशं ॥ तयो
रन्योन्यनित्यत्वध्यातिं तद्वत् स्थितिं तयोः ॥५॥ नित्यालोकस्थितिं मानं तासां कवचविग्रहं ॥ ग्रहाणां मा
तृकारूपं स्पृणु प्रोक्तं क्रमेणवै ॥६॥ हेमरूपो भुवो मध्ये मेरुस्तिष्ठति पर्वतः। तस्याभितो मही पार्श्वे पंचाश
त्कृतयोजना। लवणेक्षुसुरासर्पिर्दधिक्षीरजलात्मभिः। सिंधुभिः सप्तभिर्द्वीपैस्तत्संख्यैर्द्विगुणोत्तरैः
॥७॥ आवृतां बाह्यसलिलजलधेर्बाह्यपार्श्वयोः ॥ मध्यविस्तारमानेन तु वहिरावृत्य तत्सुनः ॥८॥ काल

रि३

त·ज चक्रंपराशक्तिमास्तेनसदैवतु।।तुन्नंपरिभ्रमत्येवपश्चिमाधोपसव्यतः।।१०।।तच्चतन्मानवीथी
१५८ भिर्युतमष्टभिरद्भुतैः।।तेजोमयैर्द्वादशारैर्युक्तंमेषादिविग्रहैः।।११।।तेषुवीथीषुपूर्वाशामुखास्ते
नवग्रहाः स्थिताः।।राशिषूक्तेषुकालेनचोक्तेनपर्यस्तया।।१२।।प्रयांतितेषांवारेणलोकानांभवति
स्थितिः।मध्यस्थमेरौललितासदेवास्तेमहाद्युतिः।।१३।।तस्याभितोजल ताःशेषास्ताःस्युश्चतुर्द ललि४
158 श।।तद्बहिःपरमेष्ठ्योन्निरवंताविद्यानुसंस्थिता।।१४।।कृतादिवर्षादारभ्यप्रतिवर्षमितिस्थिताः।।द्विती
यादिषुवर्षेषुक्रमतःपरिवृत्तिभिः।षोडशेष्वेपरेष्योन्निललितासलिलांबुधौ।।विद्याचभवतीस्थाहिभजं
×चान्द्रेषु२ तेपरिवर्तनं।एवंयुगेषुवर्तंतिप्राक्रूपतः।कालेष्वपिचमध्यादिपरयोमांतमीश्वरि।।१७।।परिवृत्तिंभजं राम
तेतांमध्यस्थास्तांशतश्चरेत।अन्याःसर्वास्तिवतत्रचरंतिस्वयमेववै।।१८।।तथाकालक्रमात्तास्तत्तजं १५८

तेपरिवर्तनं। कालतोदेशतश्चक्राद्वैक्यंसंजायतेयदा॥१९॥तदाभवंतिभूपालाधार्मिकाःकालवर्षित
ाःप्रजाश्चसुखिनोभूमुररोगाःकालमृत्यवः॥२०॥कालचक्रस्यवाह्यस्थविष्यांतिष्टतितारकाः। तद्बहि
ःपरमव्योमस्थितिस्तत्रतदंतिका॥२१॥तासामपिचनित्यानांषोडशानांचतत्क्रमात्॥एवंदेशंचकालंच
तन्मयंसमुदीरितं॥२२॥देशवर्षतिथीनांचसंपातादैक्यमागतां। पूजयेत्सविशेषंतांप्रजपेच्चाखिला
न्वये॥२३॥तेषुविद्योपदेशान्तुतस्यास्तत्संनिधिर्भवेत्॥महाशक्तिश्चजायेतत्रयाणामैक्यवैभवात्॥२४
॥कालप्राधान्याययजेत्स्वाब्दजन्मवासरकेतुतां। देशप्राधान्यान्तुतन्मासपूर्णायांपूजयेच्छिवे॥२५॥प्रत्यब्दमेवं
कुर्वाणांनमुंवतिरमायशः॥कदाचिदपिदीर्घायुररोगोज्ञानवान्सुखी॥२६॥राजभिर्मनुजैःस्त्रीभि
रन्यैःप्राणिभिरप्यसौ। मान्यतेसर्वमित्राश्चसिद्धास्युस्तत्रपूजनात्॥२७॥जंबूप्लक्षःशाल्मलीचकुशक्रौं

तं॰ उ ञो यथाक्रमं॥ शाकश्च पुष्करश्चेति सप्तद्वीपेव भूरुहः॥ २८॥ तेषां नामभिरेव स्युस्तत्तन्नामानि तन्मुखा
१५९ न्॥ तत्तन्नामभिरभ्यर्च्य तद्द्वीपं तत्र पूजयेत्॥ २९॥ तांतां नित्यां तत्र तत्र काले काले तु साधकः॥ एवं पूज
यितुर्लोके न समोस्ति न चाधिकः॥ ३०॥ मध्ये भूमिं तामभितः कालचक्रं ततो वहिः॥ महाव्योमध्वनिः सीमंत व॰ ३
स्तेतद्द्वयसंस्थितिः॥ ३१॥ सुस्थिरायां भुवो मध्ये चक्रस्य भ्रमतो निशं॥ ग्रहाणां मेत्र संवासः प्रचारनियता
159 त्मनां॥ ३२॥ कारणं परमेशानि तवेच्छैव तु केवलं॥ तत्वत्यद्वलवायतयोः कुत्रापि विद्यते॥ तयोर्वहिः पर
मव्योम्नि क्वाविदस्ति चतुष्टयं॥ प्रागुक्तरूपां तत्तीरे कोलवक्त्रां तु पंचमीं॥ ३४॥ सलिले कुरुकुल्लां च पोताद्रू
ढां सुविस्मितां॥ तन्मध्ये नवरत्नाख्यमहाद्वीपं च तत्र वै॥ ३५॥ कल्पकोद्यानमृतुभिः षड्भिः सेवितविग्रहं
॥ तन्मध्ये संख्यनृपाभिर्वृतां संगीतशक्तिभिः॥ ३६॥ गीतवादित्रनृत्तादिसंसक्ताभिरनारतं॥ विनोद्यमा राम
१५९

नां विलसन्मदमंथरवीक्षणाम्॥ रत्नमंडपमध्यस्थरत्नसिंहासनोपरि॥ सुविस्मितां शक्तिवृंदगीता
कर्णननंदितां॥ ३८॥ स्वहजात्मवसंभोगैः संजातानंदविग्रहां॥ दयामदारुणापांगविलोकितसुसा
धकां॥ ३९॥ परितो भूषणौघैश्चित्रैः कर्णचामरकादिभिः॥ विराजमानानूद्दिरद्दानश्वानपितथाविधान्
४०॥ शक्तिभिर्दर्शितानन्नेपश्यंतीममितोत्सवाम्॥ स्वसमानाभिरभितो नित्याभिः सेवितां तथा॥ ४१॥
प्रयाति तां संपूजयित्वा तत्समाकारतां शनैः॥ तद्दिनोदस्तत्समीपनिवासी स्यात्स निश्चितम्॥ ४२॥ को
टियोजनविस्तीर्णसमायाममहाद्भुतं॥ नवरत्नमयं द्वीपं तन्मानाब्धिभिरावृतं॥ ४३॥ तन्वृतीयांशमान
स्यसहस्रादित्यतेजसः॥ रत्नद्वीपस्यमध्यस्थवृतीयांशेन तु मंडपे॥ ४४॥ कोट्यादित्यद्युतिप्रांते ष्टभितोऽ
संख्यशक्तिभिः॥ तथासमन्वितां ध्यायन्नरो भवति मत्समः॥ ४५॥ एवं ध्यात्वार्चयेद्देवीं भक्त्या परमयो क्त

सं॰ ज॰
१६०
पावनं

था॥ नरो निरस्तसंसारमूलाज्ञानो जितेन्द्रियः॥४६॥ निपुणाश्वकलादक्षः सुखी निःसंगवित्तवान्
॥ अपापः पुण्यशीलश्च सत्यार्जवसमन्वितं॥४७॥ देशिकः स्वकुलोत्तुंगः सर्वसंभावितात्मवान्॥ जाय
ते तस्य परितो योजनं भवेत्॥४८॥ तद्दालोकनसंलापसंस्पर्शादिकृतां नृणां। पापकर्मक्रियात्तेन रक्षि
तास्युश्च तत्समाः॥ कालचक्रस्य नित्याया लोकस्य च बहिः स्थितां ध्योमरूपमनाद्यां तं यन्नचिन्मयमा
वयोः॥५०॥ यो वेत्त्येएवमशेषं तु नित्यावैभवमीरितं। स जीवन्मुक्त एवेति प्रोक्तं लक्षणं च ते॥५१॥ समस्ता
पद्विमुक्त्यर्थं सर्वसंपदवाप्तये॥ भूतप्रेतपिशाचादिपीडाशांत्यै सुखाप्तये॥५२॥ समस्तरोगनाशाय समम
रे विजयाय च॥ चोरसिंहद्वीपिगजगवलादि तयानके॥५३॥ अरण्ये शैलगहने मार्गे दुर्भिक्षके तथा
। सलिलाग्निमस्तपीडास्व ऽब्धौ पोतादिसंकटे॥५४॥ प्रजप्य नित्याकवचं संस्कृतं सर्वं तरत्यसौ॥ सुखी जी

राम
१६०

160

वतिनि ईंद्दोनिःसपत्नो जितेन्द्रियः॥५५॥शृणु तत्कवचं देवि वक्ष्ये तत्वात्मकं॥येनाहमपि युद्दे
षु देवासुरजयी सदा॥५६॥सर्वतः सर्वदात्मानं ललिता पातु सर्वगा।कामेशी पुरतः पातु भगमाला त्व
नंतरं॥५७॥दिशं पातु तथा दक्षपार्श्वं मे पातु सर्वदा॥नित्याक्लिन्नाथ मे रुंडां दिशं पातु सदा मम॥५८
तथैव पश्चिमं भागं रक्षेत्सा वह्निवासिनी।महावज्रेश्वरी रक्षेदनंतरदिशं सदा॥५९॥वामपार्श्वं सदा
पातु इतीमेत्वरिता ततः॥पालयेत्तु दिशं चान्यां रक्षेन्मां कुलसुन्दरी॥६०॥नित्या मां मूर्धतः पातु साधो
मे पातु सर्वदा॥नित्या नीलपताकाख्या विजया सर्वतश्च मां॥६१॥करौ तु मे मंगला नि सर्वदा सर्वमंगला।
देहेन्द्रियमनःप्राणान् ज्वालामालिनि विग्रहा॥६२॥पालयेदनिशं चित्रा चित्तं मे पातु सर्वदा।कामा
त्क्रोधात्तथा लोभान्मोहान्मानान्मदादपि॥६३॥पापान्मत्सरतः शोकात्संशयात्सर्वतः सदा।स्तैमित्या

तं॰ज॰ घसमुद्योगादशुभेषु तु कर्मसु॥६४॥ असत्या क्रूरचिंतातो हिंसातश्चौरतःस्तथा। रक्षंतु मां सर्वदाताः
१६१ कुर्वंति विघ्नं शुभेषु च॥ नित्याःषोडश मां पांतु गजारूढाः स्वशक्तिभिः। तथा हृदयसमारूढाः पांतु मां
161 सर्वतस्सदा॥६६॥ सिंहारूढास्तथा पांतु मांतरिक्षगता अपि। रथारूढाश्च मां पांतु सर्वतः सर्व
दारणे॥६७॥ तार्क्ष्यारूढाश्च मां पांतु तथा व्योमगतास्तथा। भूतगाः सर्वगाः पांतु मां सर्वत्र च स
र्वदा॥ भूतप्रेतपिशाचापस्मारकृत्यादिकान् ग्रहान्। द्रावयंतु स्वशक्तीनां भूषणैरायुधैर्मम॥ग
जाश्वद्वीपिपंचास्यतार्क्ष्यारूढाखिलायुधाः॥ असंख्याश्शक्तयो देव्याः पांतु मां सर्वतस्सदा॥७०॥
सायं प्रातर्जपेन्नित्याकवचं सर्वरक्षकं॥ कदाचिन्नाशुभं पश्येन्न शृणोति च मत्समः॥७१॥ ग्रहाणां मा राम
तृका विद्याविग्रहं विग्रहं यतः। तेन तेषां तु पूजार्थं वक्ष्ये तद्धाममंडलं॥ सुधाब्धिरै भवेद्विंदो मंडलं मा १६१

१ वरो +

स्कारस्यतु ॥ सुधाद्यं जनरूपं स्यादितरैर्मयायतः ॥ ७२ ॥ तेनैतेषां मंडलानि तेस्तैर्वदामि ते ॥ तेषां न
वानां पूजासु तन्मयं नवमंडलं ॥ ७३ ॥ चंद्रार्कयोः पृथक्पूजा स्वभ्यर्च्यं मंडलं तयोः ॥ क्रमेणाम्बुणु
देवेशि सर्वश्रेयस्करात्मकं ॥ ७४ ॥ प्राक्प्रत्यक् दक्षिणोदक्च तु सूत्रनिपातनात् ॥ त्रिहस्तमात्रे
जनयेन्नवकोष्ठानि तेषु वै ॥ ७५ ॥ मध्यप्राक्कोष्ठयोः कृत्वा पृष्ठत्रयमति स्फुटं ॥ तन्मध्ये तिर्यगूर्ध्वं च
सूत्रद्वयनिपातनात् ॥ ७६ ॥ विधाय नवधा मध्यमाशादि विलिखेत्क्रमात् । वातायष्टस्वरान्मध्ये प्रा
वं नमभसायुतं ॥ ७७ ॥ वृत्तत्रयी घ्योः स्वरोप्येतं नभस्तां मातृकां लिखेत् । तत्रार्कमर्चयेन्नस्यनाम निर्द्दिद
शोदितैः ॥ ७८ ॥ प्रणवाद्यैर्नमो मान्तैश्च भानोः सर्वत्र सर्वदा ॥ सोमस्याद्यं स संयुक्तं कृत्वा तेन तया चेय
नू ॥ ७९ ॥ तन्नामान्तत्र विलिखेत् विष्णुर्द्यं च स्वराष्टकं । कं षोडशस्वरयुतं मातृकां च स्वयोगतः ॥ ८० ॥

विन्याद्यं ककाराद्यं १ कं मकारः १

तं·ऊ विलिखेद्वृत्तयोर्मध्यें कोष्ठे पितं लिखेत्। दाहवह्निस्वसहितमर्चयेत्तत्रमंडले॥८१॥ सोममुक्तक्र
१६२ मेणैव प्रोक्तकालेषु सर्वदा। निवेद्य शर्करा दुग्ध पायसैश्चोपचारकैः॥८२॥ सप्तस्वन्येषु कोष्ठेषु
कृत्वा वृत्तत्रयं तथा। तत्र द्वर्गादि वर्णांश्च स्वरैस्तां मातृकामपि॥८३॥ विलिख्य मध्यं च तथा कृत्वा तेषु
४ख्या+ चतत्क्रमात्। तत्र द्वर्गाक्षराण्याद्यक्षरैरालिखेदपि॥८४॥ मध्ये प्रणावगर्भस्थं वर्गाद्यक्षरमालिखेत्॥
एवं कृते सु नवसु पूजयेच्च नवग्रहान्॥८५॥ अग्न्यादी शांतमभितो लिखेन्नामान्यनुक्रमात्। अर्कादी
162 णि चतुर्थ्यंतान्यर्चयेन्नैस्तुतानि तु॥८६॥ भौमं बुधं तथा सौरिं गुरुंस्तं राहुं च शुक्रकं॥ केतुमेतेस्तु सर्व
त्र मंत्रानुक्तौ च पूजनं॥८७॥ एवं नवग्रहाणां तु मंडलान्युदितानि वै॥ तेष्वेव तेषामर्चातस्ते कुर्युस्तदनु राम
ग्रहं॥८८॥ भास्करेंद्रोस्तु तद्वारद्वयेदर्शे च पूर्णिके॥ स्वाज्ञयोः स्थितयोः पूजा मंडलं स्पृणु पार्वति॥ १६२

८९।। विलिख्य वृत्तयुगलं तन्मध्ये तिर्यगूर्ध्वतः। रेखाभिरष्टभिर्मध्ये त्वेकाशीतिपदे लिखेत्।। ९०
ईशकोष्ठादिपरितः प्रवेशेनामृतार्णकान्मायांताशीतिसंख्यातान्मध्ये दावगतं च तत्।। ९१।। वृत्तयो
रंतरा कृत्वा मातृकां ग्रथितां च तैः।। पंचभिश्चालिखेत्तत्र बिंबे सोमं समर्चयेत्।। ९२।। कर्पूरचंदनाभ्यां
तदालिखेदिंदुबिंबकं।। रक्तचंदनसिंदूरगैरिकैश्चैकतो रवेः।। ९३।। कृत्वा बिंबं तत्र तं च पूजयेत्स्त्रो
क्तरूपतः।। द्विवृत्तान्तस्तिर्यगूर्ध्वाः कृत्वा रेखाः समांतराः।। ९४।। एकोनविंशतन्मध्ये चालिखेत्साग्वदी
नितान्।। प्राणादिकान्नभोंतान्स्कस्वैरूपेतान्स्वरैर्युतान्।। वृत्तयोरंतराले च पंचविंशतिवर्णकैः। स्वरोर्ध्वे भै० २
त्पवृत्तैर्वह्निदृशारोग्रथितां लिपिं।। ९५।। विलिख्य च शराकारं त्रिहस्तायामविस्तरं।। तन्मध्ये तानुमा
वाह्य पूजयेत्साग्वदीश्वरि।। ९६।। पीठे वा सुधया लिप्ते भूतले वा शिलातले। कुसुमेनाष्टते कृत्वा बिंबान्मु

तं. उ.
१६३

त्तानि पूजयेत्॥ ९८॥ एवं सर्वत्र तंत्रे स्मिन्नुक्त पूजा समीरिता। विशेषादेश रहिते तत्र क्रमतो र्चयेत्
॥ ९९॥ एवं ते देवि विद्यायाः कालदेशात्मतो हिता। सर्वात्मना सर्वदा च सैवार्च्या सर्व विग्रहा॥ १००
रागतत्वमयी व्याप्तिरिति सम्यक् समीरिता। अस्या निष्कालना च्चित्ते तत्तत्वं स्वात्मसात्कृतम्॥ १॥ ॥
इति षोडश नित्या तंत्रेषु श्रीकादिमते अष्टाविंशं पटलः॥ ॥ अथ षोडश नित्यानां होमाद्य विधिवच्छिवे
। प्राच्यादि दिग्विभागं च मंडपादेस्तु लक्षणं॥ १॥ कुंडानां स्थान निर्माणो नाभ्यो न्यादि लक्षणं॥ माना निप
नि तेषामग्नेस्तथा न जिह्वास्तदर्चनं॥ २॥ होमद्रव्याणि मानानि विशेषाणि कृत क्रियां। उपक्रमोपसं
हारौ फलानि च यथा क्रमं॥ ३॥ कथयामि शृणु प्राज्ञे येर्मंत्री सिद्धिमाप्नुयात्॥ यदि कुर्या न्यथा हृष्टं वि राम
पन्नो निरयं व्रजेन्न॥ ४॥ मानोगत्यादि शोज्ञात्वा कुर्यात्कर्माणि देशिकः॥ तज्ञत्यादि कुपरिज्ञानं शृणु वक्ष्ये १६३

163

यथाविधि ॥५॥ सुसमे भूतले कृत्वा हस्तं भ्रमणारूपतः ॥ तन्मध्ये विंदुमध्ये तु शंकुं संस्थाप्य तस्य वै द्वा
अग्रच्छायाव्ययवशाद्वृत्ते पूर्वापरद्वये पूर्वापराङ्कयोः कृत्वा चिह्नं तद्भितस्तथा ॥७॥ सममानपरिभ्रा भ्रा
त्या कृत्वा हस्तद्वयं पुनः ॥ तयोः संश्लेषसंजातमत्स्यात् दक्षोत्तरे स्थिते ॥८॥ संधिद्वयेन प्राक्प्रत्यक्सूत्रं म
ध्ये तु विन्यसेत् ॥ सूत्रं दक्षोत्तरं तेषां अग्रैः प्रागादि कल्पयेत् ॥९॥ राज्ञां होमाभिषेकादिप्रयोगार्थं तु मं
डपं ॥ विदध्यान्नवहस्तेन विस्तारायामसंयुतैः ॥१०॥ षोडशस्तंभसंयुक्तं चतुर्द्वारं सुतोरणं ॥ उदुंबरवटा
श्वत्थप्लक्षैर्वंदनमालया ॥११॥ पिहिताशेषकोणं च तत्त्रिभागैकमागतः ॥ विदध्यान्मध्यतो वेदिं करमात्र
समुन्नताम् ॥१२॥ दर्पणोदरसंकाशमध्यां तद्भितस्तथा ॥ प्रागादिदिक्षु कोणेषु व[illegible]दिषु च कल्पयेत् न्ह्या २
॥१३॥ कुंडान्यष्टौ च तेषां रूपं च नामकं ॥ निर्माणं सकलं वक्ष्ये यथाविधि तथानघे ॥१४॥ तुलाकुलीरमे

चतुष्कं २

वु

तं·ज षाणांमकरस्यदेशातः।विदध्याद्वृत्तकुंडानिचरराशिचतुष्टये॥१५॥वृषेसिंहेवृश्चिकेचकुंभेचस्थिररा
१६४ शिषु॥विदध्याच्चतुरस्राणिकुर्यात्कुंडान्यनुक्रमात्॥१६॥मिथुनेकन्यकायांचचापेमीनेक्रमेणवै
॥उभयात्मसुकुर्वीतयोनिकुंडानिमंगले॥१७॥अमंगलेषुकुर्वीतचरेष्वर्धशशांककं॥स्थिरेष्वपि
४ षडस्त्रेच त्रिकोणानिपरेषुन्तुचतुष्टये॥१८॥पंचास्त्रंचसप्तास्त्रंचाष्टकोणकं।एवंनवानांकुंडानांश्रृणुमानादि
लक्षणं॥१९॥मध्यमांगुलिमध्यस्यपर्वणः परिणाहतः॥तृतीयांशोभवेदत्रतंत्रेसर्वत्रचांगुलिः॥२०॥तै
164 श्चतुर्भिर्भवेद्धामः तन्मानात्स्यान्नरोन्नतिः॥षण्णवत्यंगुलास्सास्यात्तन्मानैःकुंडकल्पनं॥२२॥प्राक्प्रत्यक्
सूत्रमास्फाल्यतन्मध्येचिह्नकल्पनं॥कृत्वाततस्सूवतिःपश्चाद्द्वादशांगुलमानतः॥२३॥परंप्रमृज्यतत्रा राम
५न्मुष्टिर्वितस्तिस्तत्त्रिभिर्गुणैः।अरत्निस्तद्द्वयेनस्याद्धस्तस्तद्द्वयतःशिवे॥२१॥तद्द्वयंतुभवे ५ २ १६४

पिविदध्याद्विद्धयुग्मकं॥ प्राक्प्रत्यक्चिह्नमानेन तयोरेवावलंबतः॥२४॥ दक्षिणोत्तरतो हंसपदे

कृत्वा ततस्तयोः। प्रसार्य सूत्रं तत्राऽपि मार्जयित्वा क्रमानतः॥ २५॥ ततस्तद्ग्रयोर्लंघ्य मध्यविद्धस्य मा

नतः॥ कुर्याद्धंसपदं कोष्ठान्यभितस्तेषु पातयेत्॥२४॥ चतुष्टयं तु सूत्राणां चतुरस्रं भवेत्समं॥ तस्मि

न्नन्यानि कुंडानि वदामि वमानतः॥२५॥ तेषां प्रोक्तक्रमेणैव चरादिषु तु राशिषु॥ माननिर्माणयोर्वक्ष्ये

विधानं सुस्फुटं शिवे॥२६॥ तन्मध्याष्टादशांशेन प्राक्सूत्राग्रं विकाशयेत्॥ तिर्यक्सूत्राद्वहिस्तेन

मानेन भ्रमयेत्तथा॥२७॥ मध्यविद्धावलंबेन भवेत्तु वृत्तकुंडकं॥ चतुरस्राभितो या तु त्यक्ता भूः सान्य

तस्तथा॥२८॥ लभते सर्वकुंडेषु तेन सर्वाणि सर्वतः॥ तत्समान्येव जायंते षण्णवत्यंगुलात्मना॥२९॥

तन्मध्ये दशमांशं तु परित्यज्याथ ऊर्ध्वतः। शेषांशांशकमानेन तन्मध्याद्भ्रमयेत्तथा॥ ३०॥ अर्द्धचंद्रार्क

तं·ज· तिर्यन्न भवेत्कुंडं तदीरितं ॥ एतद्द्वयं पंचरा णांस्याद्राशीनां क्रमतः शिवे ॥ ३१ ॥ तस्यैव षष्ठमंशं
१६५ तु पार्श्वयोस्तु विकाशयेत् ॥ प्रत्येकं पश्चिमं सूत्रं तन्मानेनाथ सूत्रयोः ॥ ३२ ॥ विन्यासाद्ब्रह्मसूत्रांता
न्तद्दृग्मायावलंबनात् । कुंडं त्रिकोणमुद्दितं चतुर्षु स्थिरराशिषु ॥ ३३ ॥ तन्मध्यपंचमांशेन विकाश्य
ब्रह्मसूत्रकं ॥ पूर्वतः पश्चिमद्वंद्वकोष्ठयोर्मध्यदेशतः ॥ ३४ ॥ तत्कोणमानेन तथा भ्रामयेत्पश्चिमाग्र
165 कात् ॥ उत्तराग्रावधि तथा दक्षिणाग्रावधि प्रिये ॥ तन्मध्यतिर्यक्सूत्राग्रद्वयावष्टं
भतस्तथा ॥ विकाशितब्रह्मसूत्रावधिसूत्रद्वयं भवेत् ॥ ३६ ॥ योनिकुंडमिदं भद्रे स्याच्चतुर्षु तु यात्मसु ॥ भ ३
तार राशिषु प्रोक्तकल्याणाक्रमसूत्रार्थसिद्धिकृत् ॥ ३७ ॥ तन्मध्यसप्तमांशेन ब्रह्मसूत्रं विकाश्य तत् ॥ राम
मानेन परितो भ्रांत्या कृत्वाष्ट वृत्तं तथा ततः ॥ ३८ ॥ तेषामानान्तवृत्ते कृत्वा चिह्नानि तत्र वै पातयेत्पंचसू १६५

त्यं २

त्राणि तत्सर्वत्र्यंबकास्त्रकुंडकं ॥ ३९ ॥ तन्मध्ये षोडशांशेन विकाश्य ब्रह्मसूत्रकं ॥ तेन मानेन वर्तनं तथा कृ
त्वा वृत्तमतिस्फुटं ॥ ४० ॥ तद्वृत्ते वृत्तमध्यस्था कुर्यादर्धेन लांछनं ॥ तत्र षड्सूत्रपातेन भवेत्कुंडं षडस्रकं ॥ वांकनं-पा२
धा२ ॥ ४१ ॥ तन्मध्ये दशमांशेन विकाश्य ब्रह्मसूत्रकं ॥ तेन मानेन संप्राप्य कृत्वा वृत्तं ततस्ततः ॥ ४२ ॥ तच्च
तुःषष्टिभागेषु त्रयस्त्रिंशांशमानतः ॥ वृत्ते विधाय चिह्नानि सप्त सूत्राणि पातयेत् ॥ ४३ ॥ तत्सप्तास्र
भवेत्कुंडं चापगं वायुदिग्गतं ॥ समस्तवैरिनाशाय प्रोक्तं कुंडमिदं शिवे ॥ ४४ ॥ तन्मध्यस्य चतुर्विंश
मानेबाह्येपि पूर्ववत् ॥ विधाय चतुरस्रं तु पूर्वकोणाद्ईमानतः ॥ ४५ ॥ कोणाद्विभिन्न एवास्य कृत्वा चि
ह्नानि चाष्टवै । तेषु चिह्नेषु कृत्वाष्ट सूत्राणि परितः शिवे ॥ ४६ ॥ कुर्यादष्टास्रकं कुंडमेतेषां मेखलादि
कं ॥ प्रवक्ष्यामि शृणु प्राज्ञे समुद्दिष्टं क्रमेण वै ॥ ४७ ॥ वृत्तमध्ये भुवो मानं त्रिगुणं विभजेत्क्रमात् ॥

तं·ज· स्ववांछितेनमानेनतदश्नोतिमवंतिहि॥४८॥ एवंयंत्रादिषूक्तेषुषड्त्रिंषुविधिर्भवेत्॥ कुंडेषु शे २

१६६ चतथाकोटिहोमादिषुसमीरितम्॥४९॥ प्रोक्तेषन्यतमेकुंडेनवहस्तप्रमाणके। कारयेत्को

टिहोमंतुपुरुषैरष्टभिस्तथा॥५०॥ दिग्विदिक्कास्थ्यैकमात्यंचवासरैःसर्वसिद्धये॥ तेषांचदक्षिणां

दद्यात्स्वजात्युगाणतिपूर्वकं॥५१॥ गोकर्णाद्द्यमात्रांतुभुवंगांप्रस्कतस्तनीं॥ महिषींसप्रजामश्व

दाससदासीविभूषणाम्॥५२॥ वासांसिहेमतिंकाणंशतंतेषामध्येकशः॥ ततोगुरोश्चतान्येवतैःस

मानमुदीरितम्॥५३॥ दिव्योत्पातेषुरोगान्नौघोरेचरिपुनिग्रहे॥ तथादिग्विजयेचान्यस्यपरकृत्यादि राम

संभवे॥५४॥ कारयेत्कोटिहोमंतुविद्यया नित्यया न्यया। स्वरूपवेषशीलैश्च नित्याभक्तैस्तयास्ति १६६

के॥५५॥ प्रोक्तानांसर्वकुंडानामरत्निःखातमात्रकाम्॥ कोटिहोमस्यकुंडस्यखातमर्धंवितस्त्यवै॥५६

द्या २

स्त्य

सर्वेषांमेखलामानं वितस्त्यष्टतदर्धकैः।। विस्तारोत्सेधयोः कुर्याद्योनिर्हेत्रासनाग्रतः।।५७।।महाकुं
डस्य तु पुनः मेखला हस्तमानतः।। तिसृणामपि विस्तारः प्रत्येकं षोडशांगुलाः।।५८।। तेषामुत्सेधसंख्या
च षोडश स्युः क्रमेण वै। योनिर्निर्माणमधुना वासनां च शृणु प्रिये।।५९।। बहिष्ठमेखलामध्या दारभ्य नि
जनालकां।। वितस्तिमात्रकारश्वाम श्वत्थदलसन्निभां।। ६०।। वितस्त्यायामसंयुक्तां तदर्धेन च विस्तृतां।। ए
कांगुलोत्सेधयुतां मेखलोपरि सर्वतः।। मूलान्निम्नाग्रकां स्तोकं कुर्याद्योनिं वसर्वतः।। योनिः कारणभूत
स्य तत्वस्यस्यात्पदं महत्।। ६२ ।। तेन तत्रैव हृद्यानां निधानात्तन्मयत्वतः।। फलानि पूर्णान्यचिराद्दयत्ना
द्धितरत्यसौ।। ६३।। अष्टच्छदं सरोजं तु विदध्याद्बाह्यविग्रहं।। चतुर्भिरंगुलैः कुर्यात्कर्णिकां दलमेव च
।।६४।।महाकुंडस्य चैवं तु कुर्यान्मानं समूहतः।। नाभिं कुर्यात्तु सर्वत्र कुंडमध्ये विधानतः।। ६५।। विस्तारा

६६
हेन तत्तथा। ध्यानमग्ने द्विधा प्रोक्तं सौम्यक्रौर्यविभागतः। सौम्यं नि + १

०

त. ज दपि वोत्सेधं षड्भिः षड्भिरुदीरितं॥ प्राग्वन्महति कुंडे च कुर्याद्धृत्वा समाकारं ध्यानमन्यच्छृणु प्रिये॥ ६७॥
१६७ द्विशीर्षं सप्तहस्तं च त्रिपादं सप्तजिह्वकं। त्रिधारूपमतिक्रूरैरस्त्रैः षड्भिरीक्षणैः॥ ६८॥ सव्येष्वथ तु भिर्हि
स्तैः स्रक्सेक्त्यग्नी स्रक्स्रुक्स्रुचौ तथा। इतरैस्तोमरं तालवृंतं सर्पिः सुभाजनं॥ ६९॥ नदं तमनिशं ध्यात्वा वक्तुं ध्या
येद्भुवि भुजं। क्रूरेषु सर्वहोमेषु ध्यानमेवं नवमीरितम्॥ ७०॥ वह्नेः शिरसि देहे वा श्रोत्रे च दक्षिणे वा तथा। जुहु
167 या च्चेत्तदा क्षिप्रं तदंगोत्थं विनाशयेत्॥ ७१॥ ततस्तद्वक्त्रयोर्जिह्वा सप्तकं सस्य गर्वयेत्। जुहुयाच्च समाप्नोति
वांछितं सकलं क्षणात्॥ ७२॥ हिरण्या कनका रक्ता कृष्णा जिह्वा यथार्थकाः॥ दक्षवक्त्रगताः सर्वसिद्धिदा
ज्ञानुरर्चनात्॥ ७३॥ सुप्रभा वातिरक्ता च बहुरूपा च वामगाः॥ वक्त्रपार्श्वजिह्वायां होमः सर्वार्थसाध — राम
कः॥ ७४॥ ऊर्ध्वतरा सुरूपा नैव जिह्वायामुक्तायां तत्र कर्म तु॥ सामान्यतो नित्यहोमइद्या॥ शृणु सुन्दरि १६७
१ क्रूरकर्मस्वभिमतेषु तु। यस्यां जुहोति तामाद्यां समभ्यर्च्याथि सप्तशः। ७५। ततो ह्य ने + १

॥आज्यमन्नंपायसंचतिलतंडुलमप्यथ॥तद्द्रव्यंचेतिसंप्रोक्तान्युक्तान्येतानिनित्यके॥७७॥शुभैर्दर्भै
:परिस्तीर्यसर्वत्रशुभकर्मसु॥अभिचारेषुवाणैःस्यात्क्रूरेष्वन्येष्वपिप्रिये॥७८॥नकृत्रद्वद्वैस्तद्योनिर
छे३ क्ताद्यवस्रणातथा॥तन्मांसैस्तत्रतत्रोक्तैर्द्रव्यैःक्रूरेषुकर्मसु॥७९॥प्रसूनान्येकमेकंतुफलानिचतथा
हुनेत्॥अन्नाज्यादिसमस्तंतुनिष्कमानंहुनेत्क्रमात्॥८०॥स्नातोविशुद्धवसनोधूपस्रग्गंधवासितः॥प्र
सन्नचित्तवदनःकुर्याद्धोमंचसाधकः॥८१॥प्राङ्मुखोविष्टरासीनःप्राणायामपुरःसरं॥न्यस्तगात्रोर्चितो
येनप्रोक्षयेत्कुंडमध्यकं॥८२॥इत्याद्यन्यानितत्रस्थान्यशेषाणिविशुद्धये॥दर्भेणाविलिखेत्कुंडमध्ये ति३
रेखाचतुष्टयं॥८३॥प्राक्प्रत्यग्दक्षिणोदक्तत्रजिह्वाःसमर्चयेत्॥प्रागादिषुतुसप्तापिमध्येवह्निंतया
स्मरन्॥८४॥पूजयेत्सर्पिषाहोमंकुर्यात्सप्तक्रमेणवै॥जिह्वानामभिरेकैकंवह्नेस्त्वद्यज्वरादिकं॥८५॥स्वा

तं॰ अ हुतं तं मंत्रमुदितं अष्टानां क्रमतः शिवे । वह्निं समाजनं हस्ते गृहीत्वांगारकं च तत् ॥८६॥ क्रव्यादेभ्य इति ।
१६८ प्रोक्त्वा त्यक्त्वान्यत्तु समाजनं ॥ त्रिः परिभ्राम्य कुंडं तु तन्मध्ये विन्यसेत्ततः ॥८७॥ प्रज्वाल्यं ललिताद्याभि
[illegible] र्विद्याभिः परिषेचनं ॥ कृत्वा दर्भैः परीस्तीर्य पलाशाश्वत्थपत्रकैः ॥८८॥ तथाघृताहुतीः कृत्वा
ना॰४ नित्याषोडशमूलतः । जुहुयादेकमेकं तु [illegible] नित्यात्म भूतजैः ॥८९॥ ततश्च परिषिच्याग्निं देह्यात्मानं
विभाव्यं ताम् ॥ स्वाज्ञास्थ्यानगतां बुद्ध्या परिस्तरा पूर्वकम् ॥९०॥ दग्ध्वा मौं भस्मना कृत्वा तिलकं व्यस्तकेषु ॥ गात्र ५
168 ष्वजां समाप्य विचरेत्स्फुरवीतद्रूपवान्नरः ॥९१॥ क्रूरकर्मसु होमेषु विधिरेष उदाहृतः । तेषु तद्धोमक
रणा समाप्नो नित्यशस्तथा ॥९२॥ साभ्यंगं विद्यया स्नानं कुर्यात्संपूजयेत्तया ॥ नित्यक्रमं ततो नित्यं
तत्तद्दिवसनित्यया ॥९३॥ मिथुनानि च पंचाशत् पूजयेत्त्वामेदपि ॥ मंडले पूर्वमुदिते त्वाह्निमाभि राम

१६८

होमंतु त्रिविधं प्रोक्तं स्थूलसूक्ष्मपरत्वतः ॥ ८५ ॥ सूक्ष्मं परं च वोत्तरस्मिन्पटले सम्यगीरितम् ॥ १

कुंउक्कृप्तिनमि ५ ज्ञेयानि

त्फदीरयेत् ॥ ८४ ॥ एवं ते कथितं सर्वं कुंडादिषु समीरितं ॥ इतरस्य विधाने तु यानि तानि तु ॥ ८६
प्रोक्तानि सकलानीत्थं होमाल्लक्ष्मीमवाप्नुयात् ॥ विनाशयेदरातीन्स्वहोमैः पापानि वात्मनः ॥ ८७ ॥
ना॰ ३ नासाध्यमस्ति होमेन नैनवाप्यमयीश्वरि ॥ तस्माद्धोमेन सकलं साधयेत्सर्ववांछितं ॥ ८८ ॥ विद्यातत्वम
यीथ्यास्त्रिरिति सम्यक्समीरिता ॥ अस्यानि फालनात्त्विन्नेतत्तत्वं स्वात्मसात्कृतं ॥ १०१ ॥ ॥ इति श्रीनित्या
५ नित्या षोडशिकातंत्रेषु श्रीकादिमते एकोनत्रिंशः पटलः ॥ ॥ अथ षोडशनित्यानां सामान्यावास्तदेवताः ॥ ता
सां चक्रं तत्र पूजाक्रमं सम्यक्वदामि ते ॥ १ ॥ तत्फलानि च तद्धोमं विधानानि तथा बलिं ॥ सूक्ष्म होम वि
धानानि तत्फलानि च तद्धोमं विधानानि तथा बलिं ॥ सूक्ष्महोमविधानानि तथा बलिं सूक्ष्महोमविधाना
नि तत्फलानि च तद्धोमं विधा ॥ नानि तथा बलिं सूक्ष्महोमविधानानि तथा तत्फलानि परान्तथा ॥ २ ॥ क्रमेण

शृणु देवि प्रोक्तानि फलसिद्धये। यैर्विना भुवने मंत्राः सर्वे स्युर्निःफला ध्रुवं॥३॥ चतुरस्राकृतिः क
श्चिदसुरः सर्वनाशकृत् पुरा तस्य वधायैव सर्वे देवाः समुद्यमं॥४॥ कृत्वा निहंतुमुद्युक्तास्तैरवध्यो नव
द्वरात्॥ आवयोस्तन्निरासाय ममेत्याकथयंस्तदा॥५॥ कथयास्माकमधुना तद्वास्तुपुरुषस्य तु॥ दर्प
शान्तिं न चेत्तेन विश्वमासीदुपद्रुतं॥६॥ इत्युक्ते तैर्मया प्रोक्तं निधनं तस्य दुःशकं। खातात्तमेव नैतस्य
शरीरे स्थापयेत्तथा॥७॥ नित्यशश्च त्रिपंचाशन्नित्यं दाक्रमणाय वै॥ नियोज्यते षां ये पूजाविमुखास्ते
: कृतानि तु॥८॥ सुकृतानि समादद्युः दुःकृतानि च कुर्वते॥ तस्मात्तेषामर्चनं तु प्रत्यब्दं कुर्वतां सदा॥९॥ शु
भान्येवासुजायंते नैवासुभं कदाचिव॥ तच्चक्रादि विधानं तु शृणु सम्यक् ब्रवीमिते॥१०॥ प्राक्प्रत्यगुद्दिगो
दक्षा कृत्वा वेदशसूत्रकं॥ तेरे कासीतिकोष्ठानि जातानि स्युः समानि च॥११॥ तेषु [illegible]कं तु कुर्यात्कोष्ठा

नितद्बहिः॥एकीकुर्यात्त्रिकोष्ठानिदिक्षुप्रागादिषुक्रमात्॥१२॥ततश्चतुर्षुकोणेषुतिर्यक्सूत्रंचतु
ष्कतः॥द्विधाकुर्यात्कोणकोष्ठान्यष्टौतान्पार्श्वयोःपुनः॥१३॥एकीकुर्यात्तयाद्वेद्वेतद्बहिर्थ्यादिक्षुमध्यत
ःएकमेकंभवेच्छिष्टंवहिर्द्वात्रिंशदीरितं॥१४॥सर्वमध्येयजेत्सम्यक्ब्रह्माणंकमलासनं।हेमाभंचच
तुर्वक्त्रंवेदाध्ययनशीलिनं॥१५॥प्रागादितद्बहिश्चापियजेदेतान्प्रदक्षिणम्॥आर्यकंचविवस्वंतंमित्रम
न्यंमहीधरं॥१६॥कोणार्धकोष्ठयोरेकमेकमष्टौचतद्द्वये॥वह्न्यादीशांतमभितःपूजयेत्पूर्ववत्प्रिये
॥१७॥सावित्रःसविताशक्रइन्द्रजिद्रुद्रतजयौ॥आपापवत्सकौचेतिप्रोक्तास्तेष्टौतुनामतः॥१८॥कोणा
र्धकोणपार्श्वस्थेष्वग्न्यादीशांतमर्चयेत्॥शर्वगुहंचार्यमाणंजंभकंपिलिपिंजकं॥१९॥चरकींचवि
दारींचपूतनांचमहेश्वरि॥बहिरीशादिपरितोयजेदष्टौदिशंप्रति॥२०॥ईशानश्चाप्यपर्जन्योजयंतःश
क्रश्चोष्टौक्रमेणतारादौर्न्नमोंतैर्नामभिस्तथा।अन्यानपिचचक्रेस्मिन्प्रोक्तान्सर्वांस्तथार्चयेत्॥२१

तग्य·१

तं ज· १७० क्र भास्करौ॥ सत्योवृषांतरिक्षंच पूर्वाशाकोष्टगाः क्रमात्॥२१॥ अग्निःपूषा च वितथो यमोथ गृहर
क्षकः॥ गन्धर्वोभृंगराजश्च मृगोदक्षिणकोष्ठगाः॥२२॥ निर्ऋतिश्च तथा दौवारिकः सुग्रीवकस्तथा
170 ।वरुणःपुष्पदंतश्चासुरःशोषारव्य रोगकाः॥२३॥ पश्चिमाशास्थकोष्टेषु पूज्या एते यथा क्रमं। वायुर्न्ना स्क ३
गस्तथा मुख्यःसोमो भल्लाटकस्तथा॥२४॥ अर्गलोदितिरप्येवमदितिश्च यथाक्रमं। कोष्ठेषूत्तरसंस्थे
पा·प्राच्ये षुदेवतास्ताःसमीरिताः॥२५॥ द्वितीयवीथीमध्यस्थ चतुष्कंकोणसूत्रतः। कृत्वा चतुर्धा तेष्वेव प्रागादि
षु तथा क्रमात्॥२६॥ मध्ये युगार्णपर्यायनित्यार्णमालिखेत्क्रमात्॥ प्रागादिषु तथा दक्षे नित्यार्णोर्ध्वद
यार्णकं॥२७॥ पश्चिमे भूमितो याग्निवायून्कर्मान्तिकाल्लिखेत्। सुसमे पूजयामीति विलिख्यात्र यजेत्त्व राम
तान्॥२८॥ प्रत्येकं तेष्वेनेकुंडे चतुरश्रेन्दुदिक्करवः॥ प्रीतिसुद्धयवैःक्षौद्रघृतदुग्धाप्लुतैःक्रमात्॥२९॥ १७०

=द्वितीयां तार२=

अष्टोत्तरशतंवाष्टोत्तरंविंशतिमेववा॥प्रत्येकंतेर्जुह्नेनद्रव्यैर्मंत्रैस्तद्वच्चपायसैः॥३०॥वलिंचतेषांकुर्वी
तपायसैर्भोजनान्वितैः॥ससितैर्दुग्धकदलीफलापूपादिसंयुतम्॥३१॥एवंसिंहगतेभानौपूर्णायांप्रति
वत्सरम्॥स्वगेहेवास्त्कश्जायांमंडलेसत्कृतक्रमं॥३२॥कुर्यात्तद्दिवसेविप्रान्नित्याभक्त्यान्यथावलं॥अ
यादहीनान्विविधैर्मधुराद्यैस्तुतोजयेत्॥३३॥भुक्तेभ्योदक्षिणांदद्याद्यथाशक्तिसमर्च्यतान्॥एवंवि
दधतोगेहेनाकल्याणंकदाचन॥३४॥नवालमरणंव्याधिभूतप्रेतादिकानिच॥नसर्पपीडानान्योन्यक
लहाद्यशुभानिच॥३५॥पुत्रपौत्रधनारोग्यपशुदासीसमृद्धिभाक्॥अरोगीविजयीस्यात्तश्चिरंजीवति
तद्गृहे॥राजवेश्मसुसर्वत्रतथाचमहिषीगृहे।सविवामात्यसेनानीचवनेषुपुरेतथा॥विदध्यात्प्रतिवर्षंतु
प्राक्सिद्ध्यैतुदेशिकः॥नचेद्कुर्यात्तथारूपफलैःक्लेशोनिशंभवेत्॥३६॥त्रिलोहाश्मतलेषन्यतमेहस्त

प्रमाणके। तत्तद्दैवतनामानि मायागर्भे समालिखेत्॥ ३७॥ तत्र तान्पूजयेत्सम्प पंचविंशैकवासरं॥
स्थापयेद्वेश्मसुष्का पि नित्यशश्चाप्य तत्रवै॥ ३८॥ स्मरं स्तादेवता वुद्ध्या कुर्यात्पुष्पांजलिं त्रिशः॥ त
द्वेश्म मंगलग्रामपुरखर्वटकादिषु॥ ३९॥ विदध्यादखिलत्क्षाद्य क्लेशशांत्यै समृद्धये॥ ततः सूक्ष्मैंपरा रैव क्लै॰३
च होमैः सिद्धिं शृणु प्रिये॥ ४०॥ स्वमूलाधारके वह्नौ कुंडलिन्यग्रगामिनि॥ वाच्यवाचकरूपं वं जुहुया पंतुप्र ४
त्तथा॥ ४१॥ येनावयोः समो देवि ज़ायते हवनेन वै। तद्विधानं वद प्राज्ञ शंभो सम्यक्क्रममाधुना॥ ४२
आधारे वह्निसंस्थानं कुंडलिन्यां स्थितिं ततः। तद्रूपं तत्क्रियां सर्वं वद मे विशदं प्रभो॥ ४३॥ शृणु वक्ष्ये
विधानं ते सम्यक्कुविस्तरतोधुना॥ प्राणाग्निहोत्रविद्येति यत्र यां श्रूयते परं॥ ४४॥ यत्ज्ञात्वा वनिताग
र्भे न प्रयाति नरोद्भुवं॥ यद्व्ययाथासरहितमनन्यापेक्षनिर्वहं॥ ४५॥ यन्मनःक्लेशविश्रांतेः स्थानं निःशेष
ध्रु

कल्मषं। सुखास्पदं स्वर्गं विश्वमयं विद्धि ह्यवेदनात्॥४६॥ अत्रोक्तशेषमखिलं षड्विंशे पटले स्फुटं॥ प्र
दर्श्यते ततस्तत्र वर्ण्यामि च किंचन॥४७॥ नित्यानित्योदिते मूलाधारमध्येस्ति पावकः। सर्वेषां प्राणिनां त
द्वत् हृदये च प्रभाकरः॥४८॥ मूर्धनि ब्रह्मरंध्राधश्चंद्रमा ह्यवस्थितः। तत्त्रयात्मकमेव स्यादाद्या नित्या त्रि
खंडकं॥४९॥ तेषां त्रयाणामैक्यं तु मनसा भावयेत्तथा। गमागमाभ्यां तेजोभिस्तेषामन्योन्यजैः शिवे॥५०॥
तया समिद्धं तत्तेजस्त्रयं बुद्ध्वाथ तन्मयं। विश्वं विकल्पविधुरं तावद्ये दहुतं हुतं॥५१॥ तेषां त्रयाणां वर्णानां
प्राग्युक्तानां क्रमेण वै॥ द्वाभ्याम न्यतमं कृत्वा पुटितं जुहुयाच्च तैः॥५२॥ पुटिता भानु हृद्गौर्स्वरास्तारे णाहु
कृतैः। कुंडलीमुखमार्गाग्नौ जुहुयात्त्रिश्वलाशयः॥५३॥ वह्निभानुपुटस्थेश्च चांद्रैस्तद्वद्धुनेत्क्रमात्॥ चं
द्रभानुपुटान्तस्थैर्वह्न्यर्णैर्जुहुयात्तथा॥ भानुचंद्रपुटान्तस्थैर्वह्न्यर्णैर्जुहुयात्तथा। चन्द्रवह्निपुटान्तस्थै

तं॰ ज॰ र्भिन्नैरौर्जुष्टुयादपि। वह्निर्वं द्रुपुटांतस्थैरपि तद्ध्रुनेत्रुतैः॥५४॥ तथा तेषां प्रातिलोम्यात्षोडशा
१७२ नांहुनेदपि। एवं द्वादशधा होमम ह्नरैस्याडुदीरितैः॥ कृत्वा तद्वाच्यमखिलमर्थरूपं चतैस्समन्। ते
जस्त्रयात्मरूपं स्यादावयोरपि तद्वपुः। अच्यानि चावयोरिच्छागृहीतानि वशुंषि वै। तान्यन्यदेवतादेहस
मानीच्छावशानि च॥५५॥ मुक्तिश्च तन्मयी तावत्स्थैर्यमेव समीरितं॥ तत्र कुंडलिनीं ब्रूहि स्फुटं मे परमे
172 श्वर॥५६॥ तां वदामि शृणु प्राज्ञे रहस्यं परमाद्भुतं॥ मूलाधारस्य वह्न्यात्मतेजोमध्ये व्यवस्थिता॥५७॥
जीवशक्तिः कुंडलाख्या प्राणाकाराथ तेजसा। प्रसुप्तभुजगाकारा त्रिरावर्त्तमहाकृतिः॥५८॥ माया
शीर्षानदंतीतामुच्चारंत्यनिशं स्वगे॥ सुषुम्नामध्यदेशे सा यदा कर्णाद्द्वयस्य तु॥५९॥ विधायन श्रृणोत्ये राम
तां ध्वनिं तस्य तदा मृतिः। एवं सा जीवशक्तिस्तु यदा कुंडलिनी स्थिता॥६०॥ विहाय स्तज्जुतां याति स्वे १७२

९८

क्वादंडाहता सती॥ तदा विश्वप्रतीतिः स्यात्प्राणिनामन्यदा पुनः॥ निशांधकारे भुवन स्थितिवत्स्वा
त्मनः स्थितिः॥ एवं तां वेत्ति यो देहे देशिकादेशदर्शिताम्॥ स वेत्ति ब्रह्मपरमं मां त्वामपि च साधकः॥
जीवन्मुक्तः स विज्ञेयः शुद्धात्मा ऽसक्तमानसः। अस्पृष्टपुण्यपापश्च शोकहर्षातिभूमिकः॥ राग
द्वेषविनिर्मुक्तस्त्यक्तसर्वक्रियाफलः॥ निरुपाधिकसंतुष्टः स्वेच्छाधीनेच्छया युतः॥७१॥ स्वदेहमात्र
यात्रश्च समश्च स्तुतिनिन्दयोः। समारिमित्रः कल्याणगुणशीलदयान्वितः॥७२॥ एवं स कथितो जीव
न्मुक्तो लोकेषु साधकः। इतरः पूजने देव्या भजने च सकौतुकः॥ कालेन सिद्धिभाक्स्याद्यदितरो दुःखला
जनम्। जन्मभिर्बहुभिः क्लिष्टो मूर्खो विद्याधनोऽज्झवैः॥ मदे उन्मत्तचित्तः स नधोधो याति योनिषु॥ नि
त्या सुभक्ति र्भुवने प्रवृत्तो पापकर्मणि। दृश्यन्ते मानुषन्द्वारं बुधजीवसिता सिताः। अन्ये च लोकपालाद्या
जायते यद्वलाल्लोके भवेत्प्रागुक्तलक्षणः। नरो न वंति तां भक्तिं प्राप्य लोकेषु देवताः।१८

तं॰ अ॰ स्तद्भक्तिप्राप्तसंपदः।जायतेपद्मलाल्लोकेभवेन्मायुकलक्षणाः।नरोभवंतितंभक्तिंप्राप्यलोकेषुदेवता
१७३ ः।।७१।।वद्भुनाकिंपरंदेविनित्याभिंसदृशानघे।।नसन्तिदेवतानित्यास्तस्मान्नाएवदेवताः।।भावयाम्यहं
मद्यापित्रिकालेविग्रहाश्विताः।।७२।।तद्वर्णाध्यानचक्रस्थाग्रहाश्चतवदर्शिताः।विधिविष्णुशिवात्मत्वंतासा
मेवनिजेच्छया।।७३।।अन्याश्चदेवतायायास्तास्तास्तन्मयविग्रहाः।।पररूपंतुवक्ष्यामिहोमंतेमहदद्भु
173 तं।।७४।।यत्सिद्धिःसिद्धरूपाणांप्रागुक्तानांभवेत्सदा।।अन्येषांनभवेद्भावस्तथासर्वाश्रयोमहान्।।
प्रक्षीणाशेषपापानांभक्तिःस्यान्नज्ञसेविनां।।नित्याविद्यासुभक्तानांलक्षणंशृणुसुंदरि।।७६।।आ
मुष्मिकासंशयत्वंसंतोषोनित्यपूर्णता।सुखितात्यागिताज्ञानंकृतज्ञत्वमलुब्धता।।७७।।अकार्प
ण्यमदीनत्वंपरचिंतानिरुद्यमः।।दयालुतामनस्वित्वमवैषम्यंमनःस्थितौ।।७८।।लाभहान्याः राम
१७३

४ स्थूलं सूक्ष्मं चयन्मयं। उच्चावचविकल्पानां वस्तूनामग्निदाहतः तन्मयत्वादेकरूपं ४ +

तिरोधाभावः कल्याणशीलता। कल्याणाभिनिवेशित्वं सदा कल्याणकीर्तनं॥७९॥ अकल्याण
कथालापवैमुख्यं स्वेच्छया स्थितिः। सदैश्वर्यैवभोक्तृत्वं नैष्ठिकत्वमजिह्मता॥८०॥ सर्वानुकूल्यं संगी
तप्रियत्वं वांछिताप्तयः॥ राजयोषित्प्रभुराजत्ववहुमानममत्सरः॥८१॥ सर्वोत्तरत्ववांछा बलक्षणानी
रितानि ते॥ यद्विकल्पस्वरूपं तु मनस्तन्निर्विकल्पके॥८२॥ निधानं परहोमं तु स्थूलहोममुदीरितं। सू
क्ष्महोमं तथा शब्दैर्नानारूपैस्तु वाचकैः॥ वाच्यार्थानामशेषेण वेद्यवेत्तृविदात्मनां। स्थितिः परो भवेद्धो
मः सर्वभेदविलापनात्॥ स्वात्म रूपमहावह्निज्वालारूपिषु सर्वदा। निरिंधनेद्धरूपेषु परमार्थात्म
ह्रा२ निस्थिरे॥ निर्विघ्नान विलापस्तु परहोमः समीरितः। तेष्वक्षेषु कुण्डेषु चतुरस्रे समाचरेत॥ होमका
र्मसमस्तं तु शुभात्मकमुदीरितम्॥ अशुभात्मकमुक्तं तु कुर्यात्त्र्यस्रे समीरिते॥८४॥ अन्येष्वन्यानिका

तं·ज र्यीतिप्रोक्तानिप्रोक्तरूपतः।प्रागुदक्शिवैर्दिग्वक्त्रंकुर्याद्धोमंतुमंगलं॥९५॥दक्षिणास्योभिचारं
१७४ तुगदेवह्निमुखोद्विषां॥उच्चाटनंवायुमुखोविद्वेषंराक्षसोन्मुखः॥९६॥विदध्यात्पश्चिमास्यस्तुक्रू
राण्यन्यानिकृत्स्नशः॥स्वदेशग्रामगेहादौतानिकर्माणिनद्विशि॥९७॥विदध्यादुपविश्योक्तमन्य
यानर्थमावहेत्॥कुंडादिकरणाशक्तौस्थंडिलेहोममाचरेत्॥गोमयैःपरिघृष्टेतुसुसमेभूतलेशु म·पा४
भे॥वालुकाःहस्तविस्तारायाममास्तीर्यतत्रवै॥मध्येविदध्याद्धोमंतुप्रोक्तमेवमशेषतः।कालतत्व
मयीयाश्रीरितिसम्यक्समीरिता॥अस्यानिफालनाविन्नेतन्नत्वंस्वात्मसात्कृतं॥१०१॥ ॥इतिषो
डशनित्यातंत्रेषुश्रीकादिमतेत्रिंशत्तमःपटलः॥ ॥स्तत्क्रमंपरंचहोमंनेकथितंपरमेश्वरि॥इदानीं राम
स्थूलहोमंतुकथयाम्यारिमर्दनं॥१॥तत्तत्कर्मोदितेकुंडेकुर्याद्धोममुदीरितैः॥विधानैरोगनिग्रह १७४
नैर्द्वैषनिध

चाटनैः॥ ३॥ आयुर्दायं रिपोर्ज्ञात्वा लग्नोक्तकर्मानुगुण्यतः। तदात्मिकग्रहाणां च स्थितिमष्टकवर्ग
कम्॥ त्रयाणामानुकूल्ये न कुर्यात्तदभिचारकं॥ अन्यथा क्रूरकर्माणि कुर्वाणं नाशयंति हि॥ ४॥ ता
न्येव कर्माणि ततस्तत्त्रयप्रातिकूल्यतः॥ कुर्यात्तद्देवताभक्तिमास्तिक्यं वर्तनं गुरुं॥ ५॥ तत्पार्श्ववर्ति
मंत्रज्ञानालोच्य रिपुनिग्रहं॥ विदध्यादन्यथाशक्त्या नैष्फल्यं चात्मनाशनं॥ ६॥ रिपोरष्टमलग्ने च षफ ४
काले त्वष्टमराशिगे॥ स्थाने कुर्यादनिष्टानि तद्विनाशाय साधकः॥ ७॥ प्राच्यां मेषवृषौ वह्नौ मिथु
र्दे३ नं दक्षिणे तथा। कुलीरसिंहमथुतन्निर्ऋत्यां कन्यका स्थिता॥ ८॥ तुलाकीटौ पश्चिमतो धनुर्वायौ तु
संस्थितं॥ मकरकुंभावुत्तरतो मीनमीशे तु संस्थितं॥ ९॥ एवं राशिक्रमं ज्ञात्वा कुर्यात्कर्माणि देशतः
॥ काले तु पंचपंच स्युर्घटिकाः क्रमयोगतः॥ १०॥ चैत्रादिषु तु मासेषु द्वादशस्वपि भास्करः॥ मेषादि

तं अ राशिगो याति तथान्यैर्ग्रहमंडलैः ॥११॥ देहेषु प्राणिनां तद्वदष्टांगुलिविभेदतः ॥ मूर्धादिचरणांतं तु
१७५ तान्नु द्वादश सुलक्षयेत् ॥१२॥ त्रयाणामानुपूर्व्येण कुर्यात्कर्माणि नान्यथा ॥ शुभाशुभानि सर्वाणि
फलंत्येवं कृते ध्रुवं ॥१३॥ तथाहनि विषस्यानान्यमृतस्थानकानि वा ॥ ज्ञात्वा विदध्यात्सुतल्पाप्रयोगं
175 सर्वतस्तथा ॥१४॥ मिते हृदि स्तनं गले नासाक्षिणि तथा श्रुतौ ॥ भ्रू शंखं मूर्ध्नि मध्येषु तत्र शंखं भ्रुमध्यत
ः॥१५॥ कर्णे नेत्रे नासिकायां वर्तते पुरुषस्य तु ॥ सव्यकंठस्तनतटे हृदि नाभौ च गुह्यके ॥१६॥ जानुसं
षु ६ ध्यंघ्रिपार्श्वे तथांगुष्ठे वदंक्षिणौ ॥ अंघ्रौ संधौ जानुगुह्ये नाभौ वेति सितेतरे ॥१७॥ तिष्ठेद्विषकलापुंसि स्त्रि
यां वामादि वर्तते ॥ विषनाड्या विषस्थाने वेधयेत्कंटकेन तु ॥१८॥ संकोचकाव्येन न तदाती त्रेणास्थिमये राम
था नवै ॥ व घृतादि समुत्थैर्वा तथाप्यः सारस्त्रविभिः ॥१९॥ पुत्तल्यायं त्रतद्विषं तदंगंशास्त्रदेहजं ॥ ध्याविनापी १७५

अंशकराशि [illegible]

डि तं कालाद् विधेयं भवेद्ध्रुवं ॥ तत्र जेनार्त्तिनाक्लिष्टो जीविते शत्रुपुरं व्रजेत् ॥ पुत्तलीकरणं वक्ष्ये शत्रु
निग्रहसिद्धये ॥ २१ ॥ भौमशुक्रबुधाश्चंद्रो भास्करः सौम्यलागवो ॥ मंगलो गुरुमंदार्किगुरवोंशकेराशि
पाः ॥ २२ ॥ नक्षत्राणि चतुष्पादान्येवमष्टोत्तरं शतं ॥ एतावत्यश्च पुत्तल्यस्त्वंशकक्रमयोगतः ॥ २३ ॥
प्रथमे नवके चंद्रभास्करांशकयोः क्रमात् ॥ षोडशद्वादश तथा मानमंगुलिसंख्यया ॥ २४ ॥ अन्यांश
केषु सर्वाश्चतुर्दश समीरिताः । द्वितीये नवके च्चेषामध्यर्धास्तु त्रयोदश ॥ २५ ॥ तृतीये नवकेन्येषां
त्रयोदश समीरितम् ॥ चंद्रार्कयोरेकविधः प्रोक्तसंख्या क्रमस्तथा ॥ २६ ॥ पुत्तलीकरणे द्रव्यं चक्रि
हस्तमृदान्वितं ॥ चिताभृङ्गरसलवणं शुंठीपिप्पलिकायुतम् ॥ २७ ॥ मरिचं टङ्कधूमं वलश्चनं हिंगुसैन्ध
वं गैरिकं चेति कथितं पुत्तलीद्रव्यमीश्वरि ॥ २८ ॥ साध्यदृष्टहृतैः पिष्टैश्च मोषण्णाँश्च सिक्थकैः ॥ वैरिदे

[illegible]

तं अ हृजरोमाद्यैरूपैतैःपुत्तलीक्रिया॥२९॥पुत्तलीदैर्घ्यमानंतुकृत्वाशेषांमथैकतः॥शीर्षत्रयात्कटेरूर्ध्वं
१७६ त्रयात्पादद्वयंतथा॥३०॥कटीत्रपदयोरेकमंशमेवंतुपुत्तली॥विधायमंत्रैसर्वत्रप्रयोगानाचरेत्ततः॥
३१॥पातालयोगेनीचाख्येविषयोगेचमृत्युजे॥नाशयोगेवदिनजमृत्युकेककचयोगके॥३२॥चंडीश
४ श्र चंडायुधकेमहाशूलेचकाणके॥रक्तस्थूणेकंटकाख्येस्थूणेकंपंचार्कसंज्ञके॥३३॥कुर्यात्त्रियोगा
न्समर्थोमंगायनिधनायवा॥निग्रहायनिरीक्ष्यैवंकुर्यात्सिद्धिमवाप्नुयात्॥३४॥वश्याकर्षणविद्वेषस्तं
176 भनोच्चाटमारणे॥विदध्यात्पुत्तलीःसम्यक्चतस्रःप्रोक्तयोगतः॥३५॥पिष्टेनसिक्थेनतथाचक्रिहृ
त्तनुःहादिवा॥साध्यनक्षत्रवृक्षोत्थमृत्कुलकणासंयुताः॥३६॥आसनेपादयोःस्थानेकुंडमध्येचसाध
कः॥पिष्टमृत्तरुजाःखात्वास्थापयेत्सिक्थमंचरे॥३७॥कुंडमध्यादुपर्यूर्ध्वपदंन्यकृशीर्षिकामपि॥ राम १७६

कुर्या

एवं साधारणां कृत्वा कर्म समीरितम् ॥ ३८ ॥ सर्पशीर्षस्रुवा होमं कुर्यादशुभकर्मसु ॥ वैरिणोन्य
स्तु जा कृत्वा चरुं तु जुहुयात्तथा ॥ ३९ ॥ त्रिकोणकुंडे यमदिङ्मुखो भूत्वार्धरात्रके ॥ श्मसाने नि
र्जने देशे विदध्यादभिचारकं ॥ ४० ॥ यत्राभिचारहोमं तु करोति मुनिसाधकः ॥ तत्राभितो नृपो रक्षां का
रयेदात्मसिद्धये ॥ ४१ ॥ न वेद रा नृपतिश्चारैर्ज्ञात्वा निहंत्यमुं ॥ स्वराष्ट्रे संधौ कुर्वीत न कुर्वीत स्व
मंडले ॥ ४२ ॥ यदि कुर्यात्प्रमादेन मांत्रिको ज्ञानमोहतः ॥ तदा राष्ट्रं पीडयंत्येव शनकैर्वैरिभूभृतः ॥ ४३
अर्कद्रुमसमिद्भिश्चैतत्फलैश्च करंजजैः ॥ हैमीदलरसाक्तैस्तु होमाच्छत्रून्विनाशयेत् ॥ ४४ ॥ न क्रम स्त्रु३
लसमिद्भिश्च तत्फलैर्वा तथा हुनेत् ॥ रिपुरस्य पौरोगार्तः प्रयाति यमसादनम् ॥ ४५ ॥ उन्मत्तकाष्ठैः प्र
ज्वाल्य वह्निं तद्बीजकैर्हुनेत् ॥ तत्पत्रं तु स्रुवेण मासाद् रात्रिश्चोन्मत्ततामाप्नुयात् ॥ ४६ ॥ आरग्वधसमिद्भि

=उन्मत्तपत्रां स्रुतैः ३=

= आरुष्करोमल्लातकी १ =

तं॰ ज॰ ग्नौ तत्समिद्भिश्च तत्फलैः॥ वितस्तिमात्रैस्तैलाक्तैर्हवनाद्वैरिणो मृतिः॥४७॥ आरुष्करसमिद्धे ग्नौ
१२७ तद्बीजैस्तु हुताक्तैः॥ होमादरातेस्तीव्रार्त्तिं ज्वरेण स्यान्मृतिर्ध्रुवम्॥४८॥ सौवीराक्तैस्तु कार्पास
बीजैर्होमात्तु मण्डलात्॥ अरातीनां मथान्योन्यकलहाग्निधनं भवेत्॥४९॥ सर्षपाज्यप्लुतैः शुण्ठी
मागधीमरिचैर्हुनेत्। वैरिजन्मर्क्षवृक्षाग्नौ मण्डलान्तं मृतिर्ज्वरात्॥५०॥ प्रागुक्तैः पुत्तलीं कृत्वाङ्ग
धैर्युक्तविधानतः॥ सर्षपान्तु क्षार घृत संसिक्तैर्जुहुयान्निशि॥५१॥ आयच्छित्वा तदंगोत्थैस्तु क्षुद्रचित्तो॥ या ५
...गां वरः। रक्तस्रग्गंधपुष्पादियुतशत्रून्नु विनाशयेत्॥५२॥ आयुष्यवर्द्धनीयमिति अरुष्क
र घृताभ्युक्तैर्...स्तद्बीजैः सर्पशीर्षकैः॥ हवनाद्वैरिणो दाहज्वरप्राप्तिस्त्रिभिर्दिनैः॥५५॥ वै
रिनक्षत्रयोन्युक्तमांसैस्तद्रक्तसंप्लुतैः॥ हवनात्तत्समुद्भूतसमिधां हवनादपि॥५६॥ दिनैः केश्चि राम १२७

177

द्विपुंल्लिङ्गेनाशमेतिसुनिश्चितं॥ द्रुमङ्कुशनिपातेननिर्घातेनारिभिङ्क्तः॥४७॥ सलिलेपावकेसर्पदं
शान्मन्त्रद्विपान्गदाहा॥ यक्षराक्षसगन्धर्वपिशाचब्रह्मराक्षसैः॥४८॥ अन्यैर्वाकारणैः क्षिप्रंनाशमे
तिरिपुर्ध्रुवं। निंबपत्रैश्चकार्पासवीजैस्तज्जैः करंजलैः॥४९॥ हवनात्सर्षपस्नेहसिक्तैर्विद्वेषणंभ
वेत्॥ नीचयोगेकृतेनेदग्धोरिपुर्दृढक्षसमेधिते॥५०॥ तद्वृक्षखंडैस्तैलाक्तैर्निशामध्येरिपुर्दिनैः। उच्चाटि
तः स्यात्त्येवमंत्रशक्त्याभिताडितः। मृत्यपत्रैश्चतत्काष्ठैस्तद्वीजैस्तत्तुचौकृतेनत्॥ अरातेर्दन्तिनोवाहा
रोगैर्नश्यंतिनिश्चितं॥ गैरिकैः पुत्तलींकृत्वारिपोरष्टमराशिके॥ प्रागुक्तकंटकाद्यैस्तस्यदंगंवेधयेच्छुने
॥५३॥ विषनाड्यांविषस्थानेतथाचयमघंटके॥ अर्द्धप्रहरकेशीर्षेप्रहरेद्वाशनैः शनैः॥५४॥ अरातेस्त
त्तदंगैः स्यान्निधनंप्रहरादिना। ग्रंथिर्वाकंटकाद्यैः कृशस्त्रिविदारणैः॥५५॥ तन्नक्षत्रोक्तवृक्षोत्थपुत्तली

[illegible]

तं॰ज स्यापि(ते)रकांगाईमीमेह सलिले संस्थाप्य क्वाथयेच्छनैः ॥५६॥ रिपुर्दाहज्वरग्रस्तः शनैर्याति यमालयं
१७८ मधूच्छिष्टेन तां कृत्वा तापयेन्निशितां शनैः ॥५७॥ तेनोन्मादज्वरग्रस्तः प्रयाति निधनं शनैः ॥ तां तत्कंट
कविद्धांगां खनेत्पितृगृहे निशि ॥५८॥ ब्रणातिपिशाचाविष्टश्च रिपुर्याति यमालयम् ॥ प्रागुक्तैरेव तद्द्रव्यै
रशेषैः पुत्तलीं तथा ॥५९॥ निर्माय कुंडमध्ये तां खात्वा राति महीरुहैः ॥ समिद्भिर्योतत्सामिद्भिस्तैलाक्तैर्जु
178 हुयान्निशि ॥६०॥ सन्निपातज्वरस्तस्य वक्रजिह्वोति मूनधीः ॥ प्रलपन्ननकैर्हंत्य जन्याति यमालयं ॥६१
हृद् तथाविधां तां प्रतिमां निखनेत्कृष्णपक्षके ॥ नवम्यंगारदिवसे मातृगेहे ग्रपीठके ॥६२॥ सप्ताहान्निधनं वैरी
प्रयाति निशि ताडितः ॥ भूताद्यैः शिरसि स्त्रीयेनिर्घातबदलक्षितं ॥६३॥ सर्षपं माषचूर्णं च तिलं शालिज राम
तंडुलं ॥ पिष्ट्वा साध्यर्कवृक्षस्य शकलैरपि संयुतं ॥६४॥ एरंडबीजैर्मिलितं कृत्वा पुत्तलिकां ततः ॥ तद्द्रको १७८

२ निबध्यतांपादयोरक्तमानुष्टस्तो छतंतुना।गृहीवाजीवहस्तेननांजपेत्प्रयतेछुचो।।७५।। ×२

त्वन्निधायारिनामंतालस्यपत्रगं।।६५।।संजप्यतांस्पृशन्विद्यांतार्तीयप्रतिलोमजां।।साहस्रवारं
साध्यस्यवधर्देष्टमराशिगे।।६६।।हुत्वाग्नौतैःसहस्रंतुतामूर्ध्नीभ्रमवाप्नुरवी।तद्दिनेनापतत्साग्निविद्धः
लेनज्वरेणासः।।६७।।ग्रस्तदेहोलुठन्भूमौविसंज्ञःप्रलपन्मुहुः।प्रयातिनिधनंतूर्णंप्रयोगवलतश्शिवे
।।७७।।साध्यर्क्षवृक्षसंभूतांपुत्तलीमर्कदुग्धतः।वज्रीक्षीरेणवालिप्तांवद्ध्वाप्रायदधोमुरवीम्।।साध्यना
मादिसंयुक्तांकुंडाद्दर्धप्रलंबयेत्।।७८।।जुहुयात्तत्समिद्भिस्तत्क्षीराक्तैर्निशांतरा।।ज्वरार्तःस्यादराति
स्त्रिभिरेवदिनैस्ततः।।७९।।यद्यस्तितस्यरक्षेच्छातांतटाकोदरेखनेत्।।जंवालमध्येतेनास्यात्सौख्यंत
स्यशनैःशनैः।।८०।।तयायदिनकुर्वीततविरंरोगात्मकोभवेत्।।तथातामाममांडेतुनिवेश्यागारवासरे
।।८१।।चंडिकायतनेखात्वातद्योनिंतत्पुरोवलिं।।निहत्यदत्वारातिंतुनिहन्यादुपसर्गकैः।।८२।।स्वगेहे

= व्याघ्रजंघास्थिसंयुतां२ =

तं॰ ज॰ १७९ त्रुल्यधः खात्वा तदुपर्यग्निवर्धनात्॥ अविछिन्नमरातेः स्याज्ज्वरादिगदसंभवः॥८३॥ तांतथा कृतरूपां
तु उरुजंघास्थिसंयुतां। निवध्य पूर्वसूत्रेण द्विषङ्केहे खनेन्निशि॥८४॥ शौतदष्टमे मासाश्रया त्यक्त्वादि रा२
तोन्यतः॥ तथाविधं पुत्तलिकायुगं कृत्वोक्तमार्गतः॥८५॥ विडालमूषिकाचर्मनद्धं साध्याख्यया युतं॥८६
निखनेत्तीरयोर्नद्याः पितृगेहेऽथवा ततः॥ मातृगेहे नदीपूर्त्यां विद्वेषः स्याद्द्वयोस्तदा॥८७॥ तांनवंप्राय
179 दुत्पाद्य साध्याख्यादिसमन्विताः॥८८॥ न हि घाजापसिद्धास्ताः खनेदरिगृहे पुनः॥ मध्ये षट् दिक्रतुं तत्कुलो तथा५
त्सादनं भवेत्॥ एवं निकटवर्ती नामभिचार उदीरितः॥ दूरस्थितानां द्विषतां कथं स्यादभिचारकं॥ वदामि
ते शृणु प्राज्ञे सुदूरस्थस्य वैरिणः॥ विनाशने प्रयोगं तु क्षिप्रमप्यभिचारकं॥ येनारिर्निकटस्थात्तु प्रागेव नि
धनं व्रजेत्॥ तस्माद्ध्यष्टकैः पुत्तलिका विधायाष्टौ शतं क्रमात्॥८९॥ ताः प्रागुदीरितक्रीरद्वयसिक्ताः सम् राम १७९

पुत्रंपी ४

त्रकाः॥ तन्त्रदंशः कामानापघनास्तामध्यरात्रतः। एकामेकांकुनेद्दे रिदिङ्मुखस्ताऽशेषतः। तन्त्रदं
शककालेवासुदूरस्थो विनाशनाकृ॥ कथंवामांत्रिकवलीनिहंतुंशक्यतांव्रजेत्॥ ननुश्रृणु॥ त्वंशिवे
वक्षिप्रकारंतस्यनिग्रहे॥ नैर्मांत्रिकैस्तस्यपूर्वंविद्वेषंकारयेत्ततः॥ तेद्विष्टेर्निधनंतस्मिन्मुशकंस्याद
नाश्रयात्॥ मायाधिकंमहारक्षाकरंमांत्रिकसंगतं॥ राजानंराजमात्रंवाकथंहन्यात्प्रयोगतः॥ ९४
तन्मेकथयदेवेशयद्युपायंतुविद्यते॥ वदामितेश्रृणुप्राज्ञेत्वमोघं घोरविग्रहं॥ अभिचारमरातीनामाशु
नाशकरंपरं॥ सिद्धमंत्रानतिस्निग्धात्षोडशातिस्थिराशयान्॥ ९६॥ तैरवछिन्नै [illegible] तुहोमयेद्यामदिक्क्रमा ९३
त्॥ तेनतन्निधनंब्रूयाद्दक्षितस्याप्ययत्नतः॥ रातिनिग्रहंकुर्यादेवमुक्तविधानतः॥१००॥ ॥ मायातत्त्वमयी
ध्यातिरितिसम्यकुसमीरिता॥ अस्यानिकालनाथितेनतत्त्वंस्वात्मसात्कृतं॥१॥ ॥ इतिषोडशनित्यातंत्रेषु

श्लो ५२ स्पं ३

होमात्काम्यफलोदयंनाम १

तं॰ज॰ श्रीकादिमतेएकत्रिंशःपटलः॥ ॥अथहोमंप्रवक्ष्यामिललिताविद्ययाशिवे। येनमर्त्योपिभुवनेप्रख्यातो
१८० देवतासमः॥तद्विधानंशृणुप्राज्ञेद्रव्यकालादिभेदतः॥प्रोक्तेषुनवकुंडेषुतत्तत्कर्मसुबोदिते॥२॥जु
हुयादुक्तमार्गेण॥तत्राग्निध्यानपूर्वकं॥शुक्लप्रतिपदारंभात्पूर्णांतंपंकजैर्हुनेत्॥३॥कैरवैर्हवनात्तेषुदि
नेषुश्रियमाप्नुयात्॥मधुरत्रयसंसिक्तैःपुष्पैरप्यरुणैःशुभैः॥४॥अखंडितैरष्टमात्रान्नरोनृपतिसन्नि
भः॥तेष्वेवदिवसेष्वजैःसितैस्तद्धवनाहुतैः।कल्हारैर्हवनात्तेषुदिनेषुधनधान्यवान्॥तेष्वेवोत्पलहोमे
180 नश्रियमाप्नोतिपुष्कलां॥६॥अरुणोरुत्पलैर्होमात्कन्यकांसमवाप्नुयात्॥सौभाग्यंकीर्तिमारोग्यम
वाप्नोत्यर्चनादपि॥७॥तैलषड्भिःकुंकुमक्षोदस्नुतैस्तद्दिनहोमतः॥अचलांचश्रियंप्राप्यसुखीजीवतिभू राम
तले॥८॥तैश्चंदनाक्तैर्हवनात्तद्दिनेषुयथाविधिपुत्रदासीदाससुतःस्थिरंजीवतिमानवः॥९॥तैरेवंडुड्डवा १८०

त्त १

क्तैः श्रुहोमात्कंदर्पसन्निभः॥ वनिताजनैः सह नरो दीर्घायुर्बहु जीवति॥ १०॥ कृष्णप्रतिपदारंभाद्दशां
तं जुहुयात्सितैः॥ घृताक्तै रथमात्रेण॥ निःसपत्नां लभेच्छ्रियं॥ ११॥ तेष्वेव दिवसेष्वथो गुडैः क्षौद्राप्लुतै
र्हुनेत्। कांतिलक्ष्मी जुहुयारोग्ययुतो जीवति भूतले॥ १२॥ द्राक्षाभिर्दुग्धसिक्ताभिस्तद्दिने हवनान्नतः।
क्षीराहारी चिरं भूमौ जीवत्यकलुषाशयः॥ १३॥ खर्जूरीफलहोमेन त्रिमध्वक्तेन तद्दिने॥ आयुरारोग्य
विजयसंपन्नां श्रियमश्नुते॥ १४॥ कदलीफलहोमेन तथा तद्दिवसेषु तु। पुण्यकीर्त्तिर्नृपैर्मान्यो जीवेद्वर्ष
शतं सुखी॥ १५॥ नारिकेलफलक्षौद्रैः सितक्षौद्रसमन्वितैः॥ हवनान्तद्दिने रिष्टमखिलं समवाप्नुयात्॥ १६
तैरिक्षुवारिसंसिक्तैर्हवनात्तद्दिनेषु वै। वासांसि नानावर्णानि महार्हाणि लभेत सः॥ १७॥ षड्भिश्चतैस्त्रिम
ध्वक्तैर्हवनाच्छ्रियमाप्नुयात्॥ तैः सवत्ससितागव्यपयोक्तैर्हवनादपि॥ १८॥ महिषीक्षीरसंसिक्तैर्होमादिष्ट

नं ज १८१ मवाप्नुयात्॥ अजाक्षीरयुतैस्तैश्च तथा ऽविक्षीरसंप्लुतैः॥१९॥ नारिकेरफलक्षोदक्षीराक्तैरर्पितैर्हुतैः
॥ तथा द्वादशभिर्द्रव्यैरेकैकैः संहृतैस्तु वा॥२०॥ नित्यशो हवनाद्दुग्ध क्षौद्रसर्पिःसमन्वितैः। गोभूहिर
ण्यवासोभिः समृद्धो जीवति क्षितौ॥२१॥ रविवारे सितान्नैस्तु क्षीराक्तैर्जुहुयात्तथा॥ अन्नादन्नसमृद्धिः स्या २३
त् घृताक्तैर्वा मधुप्लुतैः॥२२॥ सोमवारे सितोपेतैर्नारिकेलफलैर्हुतैः। संपन्नसस्यां पृथिवीमवाप्नोति सु
निश्चितं॥२३॥ अंगारवारे क्षौद्राक्तैरन्नैर्हेमाछ्रियं लभेत्॥ तैरिष्टभूमृन्मिलितैर्हवनात्तां महीं लभेत्॥
२४॥ बुधवारे घृताक्तैस्तु होमेन तिलतण्डुलैः॥ श्रियं सकलकल्याणनिलयां लभते द्रुतः॥२५॥ गुरुवा
रे दुग्धसिक्तपनसास्थिपरायकैः। जुहुयाद्धेममात्रेण लभते गेहमुत्तमं॥२६॥ सितवारे नालिकेलक्षोदैः राम
सितसमन्वितैः॥ गुडान्वितैर्वा जुहुयाच्छ्रियासु चिरमेधते॥२७॥ शनिवारे तैलसिक्तैस्तिलैः शुद्धैस्तयैन्तरैः। १८१

हवनाल्लभते लक्ष्मीमह्वाद्दति मनोहराम्॥२८॥ तैः समस्तैः समस्तार्कैर्जुहुयात्सप्तसुक्रमात्॥ तद्दिने
रिंदिराह्वः स्याद्द्विघा हवनवै भवेत्॥२९॥ तन्नद्दिनेषु तद्द्विघा भक्तान्त्रीन्द्वौ सुभोजयेत्॥ घृतक्षीरसित
क्षौद्रगुडापूपसमन्वितैः॥३०॥ अश्विन्यादिषु ऋक्षेषु नवस्वपि हुनेत्क्रमात्॥ शालीनिस्तंडुलैर्मुद्गैर्माषैर्गो
रेनरैस्तिलैः॥३१॥ तथाविधैः सर्षपैश्च कोद्रवैरिंदिराप्तये॥ क्षौद्रसर्पिस्तिलदुग्धकेरोदेक्षुरसाप्लुतैः॥३२॥ म
हिष्यजाविकाक्षीरप्लुतैस्तैर्नवसुक्रमात्॥ मघादिषु तथा होमं नवभिः स्यान्नवस्वपि॥३३॥ चणकैश्चणका
न्नैश्च मुद्गान्नैः कृशरैस्तथा॥ माषान्नैश्च हरिद्रान्नैर्गुडान्नैः पायसैरपि॥३४॥ दुग्धान्नैश्च त्रिमधुक्तैः कीर्तिलक्ष्मी शुद्धा३पा॰
जयाप्तये॥ तथा मूलादिनवके नवभिर्जुहुयात्तथा॥३५॥ पृथुकैः सक्तुभिर्लाजैरिक्षुकांडैः पयःप्लुतैः॥ शा
लीचणकमुद्गोत्थैर्माषपिष्टतिलोद्भवैः॥३६॥ अपूपैर्मधुराभ्यक्तैर्विजयं कीर्तिमिंदिरां॥ आरोग्यमायुःसौभा

तं·ज यं मान्यतां बलमेद्ध्रुवं ॥ ३७ ॥ सिद्धयोगेषु यद्द्रव्यैर्जुहुयात्तत्समृद्धिमान् ॥ तथामृताख्ययोगेषु जुहुया
१८२ द्रोगशान्तये ॥ ३८ ॥ गुडूचीतिलदूर्वाभिस्त्रिमधुक्ताभिरादरात् ॥ उच्चयोगेषु जुहुयाद्रक्तोत्पलैः शु
भैः ॥ ३९ ॥ उद्योगो भवति सर्वेषां स्वकुलानां सुनिश्चितं ॥ पर्वताख्ये ऽह्नि योगे यद्द्रव्यैस्तद्धि पर्वतम् ॥ ४० ॥ भवे
दस्याचिरेणैव कालेन परमेश्वरि ॥ अथान्यमद्भुतं होममाकर्णय वदामि ते ॥ ४१ ॥ स्वक्षेत्रगे स्वोच्चगे वा जुहुया
182 द्ग्रहतृप्तये ॥ पायसैर्घृतसंसिक्तैः सितामिश्रैस्तु विद्यया ॥ ४२ ॥ सर्वदा यो हुतविधिमेनं कुर्याद्यथाविधि ।
तन्नक्षत्रेषु कालेषु ग्रहशान्तिः स्यान्नतत्कुले ॥ ४३ ॥ मासेषु त्रितये होमं कुर्याद्यथाविधि ॥ दूर्वामृतातिलै न्म ३
र्नित्यं यावज्जीवं सुखी भवेत् ॥ ४४ ॥ तद्दिनेषु जपेद्विद्यां सहस्रं दिननित्यया ॥ न तस्य कुत्रचित्क्वचित्क दाचि त् राम
त्क्लेशसंभवः ॥ ४५ ॥ तर्पणं कारयेद्यं द्वासितैर्मधुरैर्जलैः ॥ सौरभाद्यैः प्रसूनैश्च पूजयेद्धाम्ना तद्दिने ॥ ४६ ॥ १८२

३ जन्मतारात्रितये

अवंध्यजन्मत्रितयः स्यात्कदाचनमांत्रिकः॥ यदिस्यात्तस्यरोगादिपीडाभवतिनिश्चितं॥४७॥ उच्चस्थेवा
स्वराशौवास्थितेचैवंदेदिवाकरे। विद्यांजपेत्सहस्रंवाशतंवापूजयेच्छिवाम्॥४८॥ यस्तस्यरोगतोवाधाक
दापिनभवेद्ध्रुवं॥ तस्माद्दुक्तेषुकालेषुतथाकुर्वन्नसुखीभवेत्॥४९॥ ग्रहरोगादिदारिद्र्यक्लेशयुक्तस्य
मंत्रिणः॥ मांत्रिकत्वंभवेल्लोकेशाकहासास्पदंभवेत्॥५०॥ पलाशपुष्पैश्चफलैःपात्रैःकांडैश्चमूलतः।
हवनादष्टमात्रेणवाग्मीस्यात्कुंठवागपि॥५१॥ अर्कपुष्पैस्त्रिमधक्तैर्होमादिष्टमवाप्नुयात्॥ मंडलात्त
स्यपत्रैश्चसमिद्भिरपिमूलतः॥५२॥ विल्वप्रसूनैस्तफलैःपत्रैःकांडैस्तथाहुनेत्॥ मूलैश्चलक्ष्मीसंसि
द्धेयातदव्ययगाभवेत्॥५३॥ पद्माक्तैर्मधुराभ्यक्तैर्होमात्तावद्दिनैर्नरः॥ इंदिरांलभतेरम्यांसर्वलोकनम
स्कृताम्॥५४॥ चंपकैर्मधुसंमिश्रैर्जुहुयात्तद्दिनावधि॥ आद्यःस्याद्प्रजःपुत्रानवाप्नोतिगुणाधिकान्॥५५॥

तं॰ ज॰ तैरेवाज्यसक्तैर्हेमान्मंगले तत्र संस्थिते ॥ लभते सर्वसस्याढ्यां भुवं लोकाश्च जायते ॥ ५६ ॥ तैः क्षीराक्तैर्हु-
१८३ तैश्चन्द्रे स्वोच्चगे तद्दिनैर्भवेत् ॥ शतगुः साधकस्तद्वत् त्रिमधक्तैर्लभेत्त्रयं ॥ ५७ ॥ पाटलैः क्षौद्रसंसिक्तैर्हो-
मात्कन्यामवाप्नुयात् ॥ तगरोत्थैरपि तथा लाजैश्च कुटजैरपि ॥ ५८ ॥ तैः क्षीरमिश्रैर्हवनात् वस्तुभिर्लभ-
ते धनम् ॥ अम्बराणि विचित्राणि महार्हाणि च तद्दिनैः ॥ ५९ ॥ शतपत्रैस्त्रिमधक्तैर्होमाल्लक्ष्मीमवाप्नु-
183 यात् ॥ केसरैश्च कदम्बैश्च कुन्दैर्विचकिलैरपि ॥ ६० ॥ मल्लिकामालतीजातिपुन्नागैश्च नमेरुभिः ॥ जुहुयात्त्र-
यमारभ्य पञ्चम्यन्तं मधुप्लुतैः ॥ ६१ ॥ एकैकशः समस्तैश्च महालक्ष्मीमवाप्नुयात् ॥ तैरेव क्षीरमिलितैर्होमा-
त्स्वर्णमवाप्नुयात् ॥ ६२ ॥ तथाज्याक्तैस्तु हवनाल्लभते भूषणैः श्रियं ॥ प्रसूनैः कर्णिकारोत्थैः क्षौद्राक्तैर्हु-
वनाद्दिनैः ॥ ६३ ॥ उदितैरवलीं लक्ष्मीमवाप्नोति सुनिश्चितं ॥ कल्हारै रक्तकुमुदैरुत्पलैः कमलद्वयैः ॥ ६४ ॥ राम
१८३

प्राग्वनंदादिपूर्णान्तमेकैकैर्वापि पंचभिः। हवनाल्लभते लक्ष्मीं सभूत्स्त्रघणावाहनां॥६५॥ त्रिमधक्तैस्त
थैकैकैः सर्वैर्वा साधकोत्तमः॥ केतकीकुसुमैः क्षौद्रप्लुतैर्होमात्सुतद्विनैः॥६६॥ वासांसि लभते चित्राण्यन
र्घ्याणि वक्त्रनापि॥ सितैः प्रसूनैः क्षीराक्तैर्होमाद्राप्नोति तद्दिनैः॥६७॥ सितानि वासांसि तथा मुक्तादामा
निरूप्यकं॥ कुनेमरुचकैः क्षौद्रप्लुतैर्वांछितसिद्धये॥६८॥ तथा दमनकैः पत्रैर्हवनाच्छ्रियमश्नुते॥ यद्वर्णा
नि प्रसूतानि जुहुया द्विधयापि ये॥६९॥ तद्वर्णान्येव वासांसि लभते साधको ध्रुवं॥ मरिचैः सर्षपैस्तैल
प्लुतैर्होमान्निशासु वै॥७०॥ लज्जामानकुलत्यागलोलामिष्टां समानयेत्॥ पाटलीकुंदमंदारशेफालिकस
मुद्भवैः॥७१॥ चंपकाशोकपुन्नागनमेरुकुसुमैः शुभैः। हवनाद्वशयेत्सर्ववनिताः क्षौद्रसंप्लुतैः॥७२॥
तैरेवाज्यप्लुतैर्होमाद्वशयेत्पुरुषानपि॥ तैराज्यलक्ष्मीं लभते घृताक्तैर्हवनाद्धनवान्भवेत्॥७४॥ त
१ न्निशि। समस्तजीवभुवनं वशयेत्तैः सिता न्वितैः। अपन्नैर्धृताप्लुतैर्नित्यहवना २+

तं॰ज थैवज्जुहुयान्नित्यमायुषे तिलतंडुलैः ॥ मध्वराज्येतुलवणैः सुस्निष्टपरिप्लुतैः ॥ ७५ ॥ त्रिमध्वक्तैर्दु
१८४ तैः सर्वान्वशयेदंगनाजनान् ॥ तथा तद्बिल्वैर्लोणोहैर्मासद्वैश्यावशंनयेत् ॥ ७६ ॥ तथापुंडूक्तृतोया
क्तैर्दुतैः स्युर्वशगानृपाः ॥ आज्यैस्तकेवलैर्होमात्दिनैस्तैर्धनीभवेत् ॥ ७७ ॥ नित्यशो घृतहोमेन श्री
मानरोगीचजायते ॥ स्नातोनुलिप्तः स्रग्वीवसितगंधस्रगंवरः ॥ ७८ ॥ संपूज्य देवीं हृष्टात्मा संस्कृते हव्य
184 वाहने ॥ सवत्सायाः सितायागोः पयसिद्धिगुणोयवेत् ॥ ७९ ॥ प्रस्थमात्रं तंडुलंतुशालिजंसितमेवच
॥ सितदुग्धधूमापेतं कृत्वा वैसिक्थकं महत् ॥ ८० ॥ गृहीत्वापाणिना विद्यां जपित्वा शतवारकं ॥ श्रियं मे दे
विदेहीति प्रोक्त्वा काष्ठोज्वलेनले ॥ ८१ ॥ हुत्वा समाप्य पूजां तु तथा भुक्त्वा तु तद्दिनं ॥ मौनी तु गमयेद्दद्वा राम
छ्रियं प्राप्नोति पुष्कलां ॥ ८२ ॥ निरंतरं नित्यशश्चजुहुयाद्येतदद्व्ययं ॥ न कदापि रमामुंचत्यद्भुतामंत्रश १८४

क्रयः॥८३॥पायसैर्जुहुयात्पूर्णास्वर्कवारेषुसाधकः॥निवेदयेच्चपूजायामष्टादशघृतमोभवेत्
॥८४॥सवत्सारुणावर्णायागोःक्षीरान्नवनीतकं॥तद्दिनांतेतुकल्हारप्रसूनेनिक्षिपेत्ततः॥८५॥त
दुद्धृत्यहुनेदष्टौभौमवारेतदुच्चके॥कालेनावह्निनैलक्ष्मीभूमर्याद्यांलभतेध्रुवम्॥८६॥तथाधवल
रूपायानवनीतंसितांबुजे॥निधायादायमौनेनहुनेदष्टौभृगोर्दिने॥८७॥सप्तवारप्रयोगेणमह
तीमाप्नुयाच्छ्रियं॥नृपमान्यांसर्वहृद्यांनानारोगान्वितांशुभां॥८८॥तथारुणासमुद्भूतनवनीतंरवे
र्दिने।निधायविकचेपद्मेकर्णिकायांततस्ततम्॥८९॥जुहुयादष्टभिर्वीरैराद्यःस्यान्साधकःशि
वे॥कर्णिकारस्यपुष्पाणितथाचंपकजानिवै॥९०॥जुहुयान्नवनीताक्तान्युच्चेतत्त्वगतेगुरौ॥नि
रातंकाममहार्यांचराजचौरापहारकैः॥९१॥प्राप्नोतिमहतींलक्ष्मींयानदत्त्वयगामिनीं॥केवलंनव

तं॰ ज नीतेनसितोपेतेर्गोहोमतः॥८२॥ कीर्त्तिलक्ष्मीधनारोग्यविजयैरायुराप्नुयात्॥ बंधूकैः किंशुकै
१८५ श्चूतैस्त्रिमधक्तैर्हुतक्रिया॥८३॥ सौभाग्यलक्ष्मीविजयकांतिप्रज्ञावहा भवेत्। दध्यन्नहोमाद्दन्ना
ढ्यः साधकः स्यात् त्रिमासतः॥८४॥ आर्द्रेषु तालपत्रस्य खंडेषु निजवांछितं। विलिख्य नवनीतेन
समेतं जुहुयान्निशि॥८५॥ मंडलाभ्यासतो वारा त्प्राप्नोत्येव स्ववांछितं॥ तथा पलाशपर्णेषु विलि
ख्य दरदैर्हुनेत्॥८६॥ कुंकुमैश्चूतपत्रेषु लिखिलादाहुनेन्निशि॥ चंदनोपानसे पत्रे विलिख्य जुहु
यात्तथा॥८७॥ यक्षकर्दमे विलिख्येष्टं नागवल्लीदलेष्वनैः॥ हुनेरवाप्नोति निजं वांछितं प्रोक्तकालतः
॥८८॥ कस्तूरीलिखितं त्विष्टं पत्रे चंपकभूरुहः॥ तैर्हुतैस्तदवाप्नोति तद्दिनैस्तद्विधानतः॥८९॥ राम
एलालवंगतक्कोलजातीफलसमन्वितैः। सितैरालिख्य च स्वेष्टं पत्रे पद्मसमुद्भवे॥ जुहुयात्तस्य संसिद्ध्यै १८५

185

होमाकाम्यपत्नोदयोनाम ३

वह्निभिः किमिहोदितैः ॥ नासाध्यमस्ति भुवने विद्याहोमैरुदीरितैः ॥१००॥ शुद्धविद्यामयी ह्यास्त्रिरि
तिसम्यक्समीरिता ॥ अस्या निष्कालनाविते तन्त्वंस्वात्मसात्कृतम् ॥१॥ ॥ इति षोडशनित्यातंत्रेषु श्री
कादिमते द्वात्रिंशः पटलः ॥ ॥ अथ षोडशनित्यानामाद्याया ललितोदिता तस्या यंत्राणि कथ्यंते तद्वि
द्याभेदसंभवैः ॥१॥ रूपैः षष्टिसमोपेतनवशत्या यथाविधि । समस्तवांछितावाप्तिकारणानि कृतात्मनां
॥२॥ ललितानित्यपूजायां यंत्रं विश्वात्मविग्रहं ॥ षोडशानां च तस्याश्च पूजाकमलचक्रं ॥३॥ अमृताख्य क५
घटं यंत्रं सिद्धवज्रमतः परं ॥ कोष्ठवज्रं वज्रलिंगं मेरुलिंगं यथाविधि ॥४॥ महालिंगं योनियंत्रं तथात
द्व्यज्ञवज्रकं ॥ तदेव च महाकारं कोष्ठयंत्रात्रिवक्रमात् ॥५॥ नवहस्तं त्रिहस्तं वा श्रीचक्रमभिषेवने ॥
कुर्यात्स्थंडिलपूजायां हस्तमात्रेतिसुंदरं ॥६॥ रत्नादिषु तु निर्माणेमानमिच्छावशाद्भवेत् ॥ यदा सु

तं ज
१८६
186

विहिते पूजां शुभां यस्मिंस्तथान्यथा ॥ ७ ॥ क्रमेणाहत्तं निष्पाद्य सुसमेव चतुरस्रके । तत्र प्रमृज्य तिर्यक् क्रम
ध्यस्थं सूत्रं तिर्यक् निपातयेत् ॥ ८ ॥ सूत्राणि नवतेषु द्वे द्वे तत्स्पृष्टे मर्यान्तिके ॥ विधाय तद्द्वयोरंतान्मध्य
सूत्रांततः क्रमात् ॥ ९ ॥ कृते सूत्रचतुष्के तु षट्कोणं स्यात्त्रिसप्तगां । द्वाष्टा यतः समारंभान्नवमप्रथमां
तगं ॥ १० ॥ कुर्यात्सूत्रचतुष्कं तु चतुर्मर्मानुगुण्यतः । नवमप्रथमाग्राभ्यां तुर्यसप्तमगावधि ॥ ११ ॥ कुर्या
त्सूत्रचतुष्कं तु मर्माष्टकविभेदनात् ॥ ततश्चतुर्थषष्ठांतद्वयारंभात्तथाष्टगं ॥ १२ ॥ द्वितीयगं च सूत्राणां
चतुष्कं पातयेत्तथा । चतुर्मर्मानुगुण्येन ततः पंचमकांतयोः ॥ १३ ॥ तृतीयगं सूत्रयुग्मं कुर्यान्मर्मद्वयाश्र
यं ॥ मार्जयेत्मध्यगं ब्रह्मसूत्रं स्याच्चक्रमुत्तमं ॥ १४ ॥ वहिरष्टच्छदांभोजं तत्यात द्विगुणाच्छदं । विधाय ष
ड्विंशते स्वचतुरस्रं तथाष्टभिः ॥ १५ ॥ सूत्रैर्विधाय तस्यैव प्राक्प्रत्यक्कृद्वारसंयुतं । दक्षिणोत्तरतो रेखा त्रया

राम
१८६

त्स्यान द्व्यं तथा ॥ १६ ॥ कोणेषु तिर्यक्सूत्रैश्च चतुर्भिस्तान्यनुक्रमात् ॥ द्विधा कुर्याच्च चत्वारि पदा
नि परमेश्वरि ॥ १७ ॥ ललितार्चाचक्रमिदं लभ्यं सद्गुरुतः क्रमात् ॥ सुंदरं सुसमं सर्वलक्षणैश्च समन्वितं ॥
१८ ॥ अधोमुखैः पंचभिश्च चतुर्भिश्चतयोर्ध्वगैः । नवभिस्त्वेकसूत्रस्थैः स्यादेतदति सुंदरं ॥ १९ ॥ दृष्टस्प
ष्टषडस्त्रं च तदस्पष्टाष्टकं तथा । मर्मभिश्चाष्टदशभिर्युतं चक्रं सुलक्षणाम् ॥ २० ॥ षड्रेखासंधिमर्माख्यं सं
ध्याख्यं हृदयसंगमात् ॥ तच्चतुर्विंशतियुतं चक्रं सर्वार्थसिद्धिदं ॥ २१ ॥ अन्यथा भिन्नमर्मादियुतं चक्रं सम
र्चनात् ॥ शस्त्राद्ध्वंसं महाव्याधिं दारिद्र्यमयशोमृतिं ॥ २२ ॥ तस्माल्लक्षणसंयुक्तं सुरूपं विधाय वै । चक्रं त
त्रैव तां नित्यमर्चयन्मत्समो भवेत् ॥ २३ ॥ विधाय द्व्यन्तयोर्मध्ये चत्वारिंशन्महाष्टभिः । प्रागादि तिर्यक्सूत्रा
णि षट् षट् च पंचसु ॥ २४ ॥ पश्चिमात्सदृश्येष्वेवं तन्मध्ये मर्मयुक्तितः ॥ विदध्यात्त्रीणि सूत्राणि कुर्यात्ते

नास्ति सुंदरं ॥ व्यस्तं वृत्तं पंचदशच्छदानि वर्त्ततो बहिः ॥ अष्टपत्त्रांबुजं बाह्ये दशच्छदसरोरुहां ॥ २६ ॥ पु
नर्द्दशच्छदं पद्मं चतुर्द्दशदलं ततः ॥ अष्टच्छदाब्जं तद्द्विगुणाच्छदमष्टादशच्छदं ॥ २७ ॥ विधाय तस्य मध्ये
तां समावाह्य यजेत्तया ॥ पश्चान्नाथान् पार्श्वयोः स्वहेतीरन्यास्तथार्च्चयेत् ॥ २८ ॥ एतस्मिन् पद्मचक्रस्य म
ध्ये तासां प्रपूजनात् ॥ महतीं श्रियमाप्नोति ज्ञानान्मोक्षमाप्नुयात् ॥ २९ ॥ पूर्वस्मिन् पूजयेद्देवीमुक्तक्र
मसमन्वितं ॥ श्रियं ज्ञानात्तथा वांचसयाति परमेश्वरि ॥ ३० ॥ घटद्वयं समालिख्य बाह्याभ्यंतरभेदतः ॥ त
न्मध्यं नवधा कृत्वा कोणेषु प्रथमं लिखेत् ॥ ३१ ॥ द्वितीयं दिक्षु संलिखेत् घटयोरंतरा कृत्वा तिर्यग्रेखाः स
मं ततः ॥ ३२ ॥ तेषु प्रदक्षिणं विद्यात् तृतीयाक्षरसप्तकं । लिखेद्विंदुविसर्गाभ्यां मुखे पंचामृताम्बुजं ॥ ३३
आद्यं नालमयं हृद्पत्रकेसरकर्णिकं । विधाय च घटाधस्ताद्दिद्ध्याद्विनियोगकं ॥ ३४ ॥ मध्ये साध्याक्षरोपे

ॐ ॐः १ ऋ ऋः ८ ६ः १७ वं वः १ सं सः १

+ लिख्य मध्ये तात्तीयमा ३
= सहेति भावः २ =

तं कृत्वातममृतं घटं॥ विलिख्यादभिषिंचेच्च जन्मर्क्षे ह्यायुराप्तये॥ ३५॥ कुहूपरागसंक्रांतिदोषेष्वखिल
शांतये॥ अभिषिंचेद शेषार्तिशांत्यै सिद्ध्यैच संपदाम्॥ ३६॥ अपमृत्युमहारोगकृत्यापस्मारशांतये
॥ त्रिवर्षमभिषेकंच कुर्याज्जन्मत्रयेतथा॥ ३७॥ सर्वक्लेशविनिर्मुक्तः सुखीवर्षशतंभुवि॥ अरोगोवि
जयी विश्ववंद्यो भवतिमानवः॥ ३८॥ सुवर्णेराजतेताम्रे कृत्वैतत्सिक्थलिंगकं॥ विधायस्थापयेत्कौ
ड्ये यजेत्सर्वापमृत्युजित्॥ ३९॥ तार्तीयविद्यापुटितं नामालिख्यतुसाधकः॥ ऊर्मिकादौवहेत्सर्व
संपदेनिष्टशांतये॥ ४०॥ कृत्वाश्मनितथायंत्रं तडाकादिषुमध्यतः॥ स्थापयेत्तत्रयेस्नातानराः स्युःसु
खिनोऽनिशं॥ ४१॥ प्राक्प्रत्यग्दक्षिणोदक्सूत्रैरष्टभिराहतैः। कोष्ठान्येकोनपंचाशत्तेषु कोणेषुमा
र्जयेत्॥ ४२॥ चतुर्विंशतिकोष्ठानिशेषेषुंविलिखेत्क्रमात्॥ विलोमेनाथमध्यस्थेतत्साध्यंसमालि
१+ दिख्येकतस्त्रिकोणानि प्रागारंभात्प्रवेशतः॥ ४३॥ तान्नींयस्यचन्नेदोच्छचतुर्विंशतिमालिखेत्+१

= नृपादिना मिति स्यात् अन्यो त्रिः नृपादीनामित्यर्थः ४ =

तं॰ अ॰ १८८ खेत्। सिद्धं वज्राभिधं यंत्रं अशेषशुभदायकं॥ विनाशनमनिष्टानां जयसौभाग्यदायकं॥ ४५॥ स
मरे विजयप्राप्त्यै बिभृयात्तद्विवादजे॥ समस्तविजये क्लेशे विजयं सुखमाप्नुयात्॥ ४६॥ प्रतिमासं च पूर्णा
यां अभिषिंचेत्तत्रवै। स्थापयित्वा घटं प्राग्वत् समस्ताभ्युदयाय वै॥ ४७॥ पुत्राप्त्यै कन्यकावाप्त्यै वराप्त्यै कन्य
का तथा॥ धराधनपशुप्राप्त्यै नरनारीनृपादिनाम्॥ ४८॥ वश्याया विघ्नसंसिद्ध्यै वाक्सिद्ध्यै गेहसिद्धये। धा
रयेत्सिद्धवज्रं तु समस्तेषु प्रसिद्धये॥ ४९॥ ललिता विद्यया विद्यामन्यां यंत्रेण वाऽमुना॥ यंत्रं त्वन्यं समं
वेत्ति यो सौ स्यान्मूढचेतनः॥ ५०॥ प्राक्प्रत्यग्दक्षिणोदक्च सूत्राण्यष्टादश क्षिपेत्। तैस्तत्र कोष्ठानि तथा न
वाशीतिशतद्वयं॥ ५१॥ तेषु कोणेषु कोष्ठानि मार्जयेत् पूर्ववत्प्रिये॥ षाट्त्रिंशच्छिष्टवज्रे तु र्भिर्दिक्षु त्रिकोण
कम्॥ ५२॥ विधाय प्राग्बहिर्मध्यात्प्रादक्षिण्यप्रवेशतः॥ विलिखेत्तद्द्वितीयोत्थभेदांस्तु विलिखेत्ततः॥ ५३ राम १८८

चतुर

188

त्रिकोणेषु तु तार्तीयं ससाध्यं मध्यतस्तथा॥ नवस्वपि लिखेद्विद्याकूटत्रयमथ त्रिशः।५४॥ दक्षत्रयेत्वा
द्यकूटं मध्ये तार्त्तीयकं तथा॥ वामत्रये द्वितीयं च लिखेत्साध्ये तृतीयकं॥५५॥ एतन्नु कोष्ठ वज्राख्यं यं
त्रमिष्टार्थदायकम्॥ फलानि सर्वयंत्राणां पटलेस्मिन् शृणु प्रिये॥५६॥ तंत्रेस्मिन्नन्यतंत्रेषु यस्य यंत्रस्य
५ ना यत्फलं॥ प्रोक्तं तदेषामेकैकं योजयेत्सर्वमेव च॥५७॥ तेनात्र यंत्रनिर्माणमात्रमेवोच्यते मया॥ फलानि वां
छया वा प्रोत्ययत्नामयोजनैः॥५८॥ अतः फलानि यंत्राणामिह नोक्तानि कृत्स्नशः॥ सर्वं च सर्वदा सर्वस
मीहितफलान्वितं॥५९॥ प्राक्प्रत्यक् दक्षिणोदक्च षड्विंशत्या समाहतैः॥ सूत्रैः कोष्ठानि जायंते षट्
शतं पंच विंशति॥६०॥ तेषु कोणेषु परितो मार्जयेदष्टसप्ततिं॥ शिष्टे चतुर्शि [illegible] स्वं च विदध्याद्द्विकला पूर्व
वत्॥६१॥ तेषु तार्तीयविद्यां तु ससाध्यां प्राग्वदालिखेत्॥ शिष्टेषु सप्तनवतिद्विशते मध्यतस्तथा॥६२॥ स्वा२

सर्वमध्यस्य कोष्ठस्य पार्श्वयोरुभयोरपि। कोष्ठानि त्रीणि तिर्यक्च समीकृत्य तयोस्तथा॥ ६३॥ उपर्य
धश्च द्वे द्वे तु समीकुर्यान्नतस्तथा। तयोरधोर्ध्वं च तथा द्वे द्वे कुर्यादथैकधा॥ ६४॥ तदधश्चोपरि तथा त्वेकै
कं च द्वयं द्वयं॥ एकीकृत्य पुनश्चोर्ध्वे द्वे द्वे तन्मार्जयेत्तथा॥ ६५॥ ततो मालावदुपरि पार्श्वयोश्च प्रमार्जये
त्॥ दशखंडानि शिष्टेस्तु मध्ये लिंगो भवेत्तथा। एवं लिंगस्समाख्यातश्चत्वारिंशाङ्घ्रिरेव वै। शिष्टानि वज्रको
ष्ठानि द्विशतं दशपंच च॥ ६७॥ लिंगस्य पार्श्वयोर्द्दृष्टाव्येकविंशतियुग्मकं॥ तस्य लिंगस्य मध्यस्थपं
क्त्यां तात्रीयमालिखेत्॥ ६८॥ तुर्यादिमायामध्यस्थं सर्वमध्ये ससाधकं। सर्वत्र तान्त्रीयविद्यालेखनं स
मुदीरितं॥ ६९॥ लिंगरूपेषु नवसु पार्श्वषट्के तु पूर्ववत्॥ विद्याशेषं समालिख्य प्राग्वदारंभतस्तथा। ७० राम
विद्याद्वितीयमेदोऽष्यं तद्द्विंशंशानमालिखेत्॥ द्विशस्तत्रयजे द्वे वीमावाह्य परिवारकैः॥ ७१॥ स्थापयेद्वि १८९

नियोगेषुप्रोक्तेषु परमेश्वरि॥ नासाध्यमस्ति भुवने यंत्रैरेतैर्मयोदितैः॥ ७२॥ एकादिद्वयसंदृष्टा पा
र्श्वयोः ४ कोष्ठवर्धनं॥ एकोनविंशकोष्ठांतं कृत्वा लिंगं तथोपरि॥ ७३॥ कुर्यात्त्वावृतमध्यतश्चत्वारिं
३ परि शाङ्गिरेवचै॥ तेषु मूलादितो मध्यांतं विन्यसेत्तथा॥ ७४॥ विद्या द्वितीयभेदोत्था विद्या विंशशतं प्रिये॥
लिंगस्य मध्यकोष्ठांतं शिष्टं कोणेषु संलिखेत्॥ ७५॥ विधाय चतुरस्रं तु सूत्रद्वयनिपातनात्॥ सर्व वा
ह्येतदावद्धं तस्योपरि समालिखेत्॥ ७६॥ पंक्तिशः सप्तकोष्ठेषु पर्यायादीस्तथार्णकान्॥ नित्यपर्याय
जनिते पार्श्वयोर्दक्षवामयोः॥ ७७॥ मध्ये युगोदयार्णौ तु लिखेत्प्रोक्तमेण वै॥ लिंगाग्रमध्यादभितः पिंडि क३
कायां च संलिखेत्॥ ७८॥ विद्या प्रथमभेदोत्था स्वचतुर्विंशतिकास्तथा॥ कृत्वैवं मेरुलिंगं तु यंत्रं तत्रैव तां लि
खेत्॥ ७९॥ समस्तवांछितप्राप्त्यै जयारोग्यायुराप्तये॥ पटादौ तत्समालिख्य पूजयेन्नित्यशस्सुतां॥ ८०॥ त
+ प्राकूप्रत्यक् दक्षिणोदक्ष्वेकविंशति सूत्रतः॥ चतुःशतानि कोष्ठानि भवंति सुसमानि वै॥ ८१॥ +

=तस्याः पंक्तेरित्यर्थः।१=
=उपर्युपरीत्यर्थः।२=

स्यैकपार्श्वाधोभागे पंचकोष्ठानि मार्जयेत॥ ततश्चोपरि षड्भ्र्भेत्यैवमेकादशावधि॥८२॥ मार्जयेदुप
रिष्टाच्चैव तस्यैव प्रतिलोमकं॥ तथा कुर्यात्पार्श्वमन्यत्तेनाधिष्ठानपिंडके॥८३॥ भवतश्चोपरिष्टात्तु पंचविं
शतिकोष्ठकैः। लिंगमन्यानि पार्श्वस्थ मार्जनाद्भवति प्रिये॥८४॥ अधिष्ठाने पिंडिकायां तद्द्वितीयविभेद
जाः॥ लिंगे प्रथमभेदोत्थास्तन्मध्यस्थेषु वांछितं॥८५॥ मध्ये तद्द्विजं विद्यामिति प्रोक्तं तवानघे॰ महा
लिंगाभिधं यंत्रं तत्र पूजाऽखिलेष्टदा॥८६॥ समत्रिरेखां निष्पाद्य योनिं तस्यास्तु मध्यतः। तत्रत्स्त्रव
शात्कुर्याद्दश त्रिषु तथा समं॥८७॥ एवं कृते त्र परितो लिखेन्नाविंशतीशतमू॰ शिष्टमध्यत्रिकोणे तु लिखे
द्वांछितमात्मनः॥८८॥ तत्र तामर्चयेत्साध्वस्या पर्येच्छत यातया॥ सर्वमिष्टमवाप्नोति योनिचक्रानुभा
वतः॥८९॥ समत्रिरेखं निष्पाद्य त्र्यस्त्रं योनिं च संगतं॥ तत्र तिर्यक् तु सूत्रपातनाद्त्र्यतस्तथा॥९०॥ ति

190

र्यक्सूत्रं मार्जयित्वा पूर्वश्रृंगात्तया ऽन्तितः॥ प्रवेशं गत्वा विलिखेत्ताश्चतुर्विंशतिः क्रमात्॥ ९१॥ विलिख्य शिष्टवज्रस्थं विलिखेन्निजवांछितम्॥ तत्र तां पूजयेद्देवीं पूर्णास्त्विष्टार्थसिद्धये॥ ९२॥ तथा विधाय दशभिर्दशभिस्सूत्रपातनैः। द्वितीयभेदां विलिखेत्तयासाध्यसमन्वितम्॥ ९३॥ तत्रापि पूजनाद्यैःस्युः सिद्धयो निजवांछिताः॥ एवमूह्य तृतीयोत्थविद्याभिरपिकल्पयेत्॥ ९४॥ तेपि वांछितसंसिद्धिं कुर्युरेवसुनिश्चितम्॥ कोष्ठयंत्रविभेदानि शृणु वक्ष्ये यथाविधि॥ ९५॥ नवषोडशकोष्ठादिसंवर्द्धविषमं समं॥ तेषं कानि समं कृत्वा पंक्तौ तेषु समालिखेत्॥ ९६॥ विद्यातृतीयभेदोत्थां स्तत्तदंकानुगुण्यतः॥ मनीषितं वसंलिख्य तेषां मध्यस्थं नादिकं॥ ९७॥ आयुरारोग्यविजयविभूत्याद्यं वसिद्ध्यति॥ स्थापनाद्वारणाद्वान्यैरुपायैस्साधको ऽनिशं॥ ९८॥ इतिदेव्या यंत्रभेदास्तवोक्ताः सर्वसिद्धिदाः॥ अशेषं देवि ते प्रोक्तं यं

२ । कोणतः॥ ९९॥ विदध्याद्वांछितं सर्वं तैर्यंत्रैः कल्पितैस्तथा। वश्याकर्षण विद्वेषस्तंभनोच्चाट

ह्स्क्लें १ ह्स्ह्रौः १

=त्रिपुटाविद्यागरूः = पटले ३ = ॥ ह्स्हौः १
विद्याच ४ = =ऐ॰ अं॥ ह्रीं॥ श॰ र॰ अं॰ ई॰ ह॰ स॰ ख॰ फ॰ र॰ ए॰ अं॰॥ ह॰ सें॰ ह र॰ र॰ औ॰ अः॥६=

तं॰ ज॰ १७१ त्र सिद्धमिद्यागमे॥१०॥ ईश्वरात्मयी व्याप्तिरितिसम्यक्त्समीरिता। अस्या निःफाल नाचिन्ने तत्तत्वं स्वा
त्मसात्कृतम्॥१०१॥ ॥इति षोडशनित्यातंत्रेषु श्रीकादिमते त्रयस्त्रिंशः पटलः॥ ॥अथ षोडशनि
त्यानां विद्याकौतुकितामिह॥ चमत्कारकरीं विद्यां वदामि शृणु सुंदरि॥१॥ सिद्धसारस्वतं मृत्युंज
यं त्रिपुटगारुडे। अश्वारूढां मनुं प्रणानिवात्मानं नवात्मिकाम्॥२॥ ततश्च देवी हृदयं गौरी विद्यां च ल
क्ष्मीदां। निष्कं त्रयप्रदामिष्टवौदिनी च मतंगिनीम्॥३॥ राज्यलक्ष्मी महालक्ष्मी सिद्धलक्ष्मी मनंतरां गो
पालभेदानेषषधांश्च वदाम्युक्तक्रमेणवै॥४॥ शुचिस्वे नंत तो मायौं वियद्वाह स्ववह्नियुक्॥ हंसं हृन्ते
जसां योगां ह्रतिंदा हवरं स्वकेः॥५॥ पुनश्च हंस हंसद्वयं द्वाहव नेरपि॥ समायैरुदिता विद्या पंचार्णा एम १७१
ऽमृतविग्रहा॥६॥ पटलेऽस्मिन्ननुक्तानां अंगानि निजविद्यया। मायया वा विदध्याच्च ध्यानेवाद्याऽनु

=सप्तगोपालभेदान् ३ = श्लोकाभ्यां सिद्धसारस्वतविद्यास्वरूपमुपदिशति २ = सप्तविंशपटले आमृतेश्वरी विद्यायाः प्रोक्तध्यानविग्रहा १ = अपटलमदतेषां नानां विद्यानां अंगध्यानयोः परिभाषामुपदिशति २ =
= स्वस्वविद्यया॰ षोडाभिन्नेनाद्यबीजेन १ ह ल्लेखया = पाद्या॰ अमृतविग्रहा॰ ध्यानमिति यावत्॰ १ =
षडीर्घभिन्नया १ =

ह्स्क्लें
ह्स्ह्रौः २

२ + अनया मंत्रितैरद्भिः शोधयित्वा तु कन्यकां ॥ पाययित्वा च तां ब्रूयाच्छ्लोकयेति समाहितः ॥ ९ ॥ + २
=उ.ई.अ.ग.अं.ज.स.अ.प.। =कुलसुंदरीविग्रहां ध्यायेत्यर्थः १ =तत्र उक्त ताहार त्र्यं शति लोमविपरीतं पुनर्वदेदिति ३=

दीरिते ॥ ७ ॥ पयो व्रतः पंचलक्षं जपित्वा कुलसुन्दरीम् ॥ ध्यात्वा सिद्धमनुः पश्चाद्विदध्याद्धि नियोग
कम् ॥ ८ ॥ गंगाप्रवाहवत्तस्या भारती निस्सरेन्मुखात् ॥ आचष्टे च त्रिकालस्थानर्थान्पृष्टो महाद्भुतम् ॥
१० ॥ भूः स्वेन स्याद्दरां स्वे ज्या हृद्यां मायासमन्वितं ॥ पालयेति हि रुक्तान्ते तु तिलोममुदीरयेत् ॥ ११ ॥ वि
द्यामृत्युंजयाख्या सो दीर्घस्त्वरायुर्नाहृदा ॥ विध्यायं गानि नियतं स्वात्मानं चिंतयेदिति ॥ १२ ॥ आद्य
मध्यतृतीयार्णानालपत्रसुकर्णिके ॥ समासीनं सुधार्द्रांगं मौलाविंदुकलायुतम् ॥ १३ ॥ सुसितं हरिण
हस्तकं चिंतापाशकरं हरं ॥ स्वैक्येन तावयन्नित्यं जपन्दीर्घायुरेधते ॥ १४ ॥ तृतीयममृताख्याया हिती
यं तदनंतरं ॥ रमावह्निस्वसहितः प्राणांस्तेत्रिपुटोदिता ॥ १५ ॥ त्रिभिर्हि रुक्तैरंगानि कृत्वा नित्यां तु नि
त्यशः ॥ जपेद्दहो मुखे सैक्यं भावयं स्त्रिसहस्रकम् ॥ १६ ॥ नेन विद्यां श्रियं कांतिं कवितां गानकौशलं ॥ न

=ल.ई.अं.क.। २= =श्रीं ३= =ह्रीं ३

Left margin: ॐ जुं सः २ · =पसेइति शेषः ५= · १ स्वे

Right margin: =एतदुक्तं भवति आद्यस्य नालह्निति याहारद्वलत्र्तीयाक्षरकर्णिकमूर्द्धां धोमुखं वासितकमलद्वयं तयोरंतराले देवं ध्यायेदिति ४=

= ई॰ ओ। ह॰ र॰ आ॰ ई॰ ऊं॰ ।४ =) = अत्र वह्निशब्देन = अग्निर्ईर्घ्यः तेन ह्रस्व इकारः प्राप्यते संप्रदायाद्वा॰ ५ =
= प॰ ई॰ ह्रू॰ ५ =) = हं स इत्यक्षरद्वयं॰ हिंस इत्यक्षरद्वयं च॰ तेन पदाभ्यां चत्वार्यक्षराणि ५ =
ह्रां ह्रीं ह्रूं वैरिमोहिनि गरुडप क्षीं हं स हं स हिंस हिंस स्वाहा + वाङ्कभिः २ बोः

तं अ॰ र नारीनृपाणां च वल्लभ्यं लभते नरः ॥ १७ ॥ अरुणामरुणाकल्पां प्रसन्नवदनांबुजाम् ॥ पुष्पेषुं कुश
१८२ पञ्चानि पञ्चपर्णेशे क्षाचापकान् ॥ १८ ॥ दधानां षड्भिर्मणिक्य मुकुरोज्वलाम् ॥ भृंगारभूषापिटकं चाम
रादर्शपादुकाः ॥ १९ ॥ दधानाः परितस्तस्या गायंत्यश्चापिशक्तयः ॥ परिवार्य स्थितास्ताभिर्वृतां तां स्वेच्छ
तः स्मरेत् ॥ २० ॥ भूः स्वेन हं सदाहाभ्यां मरुद्वह्निः द्वयायुतां वैरिमोहीत्यक्षराणां चतुष्कं गरुडेति च ॥ २१ दम ४
जवीसवह्निर्यः सस्वहंस हिंसद्वयं तथा ॥ स्वाहांतो गदितो मंत्रस्तार्क्ष्यस्याखिलरक्षितुः ॥ २२ ॥ त्रयोविंशा
र्णको मंत्र उपरागेषु साधितः ॥ फणिदष्टान्विशाचाद्यैः क्लिष्टानन्यांश्च रोगिणः ॥ २३ ॥ विषार्त्तान्विविधैस्त
ग्रैर्मूर्छितांश्च गतासुकान् ॥ पाययेच्छतजप्तेन तोयेनाम्बु र्कणत् ॥ २४ ॥ कुर्वतस्ताण्डवं शंभोरग्रे मेरुसमं
विभुम् ॥ अहितानि चरत्वा दृतं स्मरं स्ताक्ष्यमिनुं जपेत् ॥ २५ ॥ यक्षाक्षावीजतैलेनापाशु नस्येन नाशयेत् ॥ राम १८२
= मरुत् वह्निश्च दमयासहित इत्यन्वयः । तेन मरुद्वह्निदमाः + दाणात् २ + हं सदाहाभ्यां युता इत्यन्वर्थः तेन ह्रां॰
ह्रीं ह्रूं इति बीजत्रयं । ४ =

ॐ [redacted]परमेश्वरा[redacted] नमः

= शून्यं वियत्-संप्रदायात् शाकारः १ =

= ॐ·प·ईं·प·र·म·ए·श·व·र·इ·स·व·आ·ह·आ·१

गरलं भुजगानां च समस्तानामयत्नतः ॥ २६ ॥ प्रणावं वरहं सांग्नी जवी दाहो नन स्वरौ: शून्यां तु वं सदा
होश्रिं हृदं तु मरुद्वितं ॥ २७ ॥ हंसः स्वं मरुता युक्तः प्रोक्ता विद्या दशाक्षरी ॥ षडंगं मायया कृत्वा जपेद
क्षरलक्षकं ॥ २८ ॥ ततो यमुद्दिश्य जपं निशि कुर्यादयत्नतः ॥ समानयेत्स्वगेहे तमानाशान्नोक्तकारि
णां ॥ २९ ॥ वश्यमाकर्षणं लक्ष्मीं सुवर्णां वांछितानि च ॥ प्राप्नोत्ययत्नादनया विद्यया सिद्धयाऽनिशम् ॥
३० ॥ लोहितां लोहिताश्वस्थां लोहितां वरभूषणाम् ॥ चतुर्भुजां त्रिनयनां प्रसन्नवदनांबुजाम् ॥ ३१ ॥ भ
ल्लां दक्षेणावामेन चर्मयष्टिं समुज्वलां ॥ अन्याभ्यां हेमपाशेन कंठे वध्वा स्वसाधकं ॥ ३२ ॥ हेमवेत्राहतं व
द्धकरयुग्मकृतांजलिम् ॥ दासोहमितिभाषं तं पतितं निजपादयोः ॥ ३३ ॥ स्मरन्विद्यां जपेन्मन्त्री वशी
कुर्यादयत्नतः ॥ समस्तं जीवभुवनमश्वारूढाख्यविद्यया ॥ ३४ ॥ प्रणावं नमसा युक्तं तथा भगवतीति च ॥

ॐ नमो भगवति माहेश्वरि अश्वारूढे स्वाहा २

=हेमपा त्रेइत्यर्थः२

न२ =ह.स.हा.म.ल.व.य.र.ऊ.ॐ.५=

हूलक्षमलवयूर (margin)

तं.उ. माहेश्वरीतिप्रोक्तान्त्रपूर्वोस्वाहेतितन्मनुः॥३५॥विधायमाययांगानिजपेद्विद्यामहर्मुखे।सहस्र

१९३ वारंनियतंतस्यस्याद्हरिद्रना॥३६॥भुजंगत्रासकरणात्रासक्तावलोकिनीम्॥स्मितवक्त्रांहेमपात्र

त्पाद्यसंदधतींस्मरेत्॥३७॥भवानीसर्वदाविद्याजपवान्नकदाचन।बुभुक्षितोभवेदेतांनकदाविस्म

कुत्रचित्॥३८॥तथानृत्तस्थितंमांत्वांतदालोकनकौतुकां॥आभ्यांभजन्नित्यशोयोमंत्राभ्यांयाव

तेवरं॥३९॥तस्यावयोःप्रसादेनसिद्ध्यत्येवासुविंतितं।तिष्ठेत्त्रोपरिसर्वेषांसर्वथासर्वतःसदा॥४०॥हं

193 सहंज्ञासंनमसौरसौबुद्ध्यास्वदाहकैः।क्ष्मांस्वयोगान्नामतस्त्वनवात्मानवभिस्त्वतैः॥४१॥तस्यैवहृन्मात्कर

हित्वावक्षितत्रप्रयोजयेत्॥नवात्मिकातुतेविद्याद्वावेतौसर्वसिद्धिदौ॥४२॥प्रणवंत्रिपुटांत्यार्णान क्लीं२=

मसाचतुरक्षरी॥देवीहृदयसंज्ञासौविद्यासर्वार्थसिद्धिदा॥४३॥ध्यानमुक्तममुष्यास्तुसततंसर्वमं राम

ॐ क्लीं नमः १९३

ॐ। श्री [illegible] नमः

= ध्यायेदिति शेषः १ =

गर्लम्॥ सितकुष्टं स्वर्णाक्षिपीमूलं तत्पत्रवारिणा॥ ४४॥ पिष्ट्वा श्रुङ्कः पायसाशी विद्याजापी ङितेन्द्रि जि १
यः॥ भूमौ शयीत तां रात्रिं [redacted] विजने सुशुभे गृहे॥ ४५॥ तल्लिप्ताज्ञाकंठहृत्कस्तत्रालिखितमा
यकः॥ स्वपन्ति शीघ्रिंनी विद्यां जपन्नाज्ञास्यितां तथा॥ ४६॥ अतिलोहितरूपां तां विद्यां तां देवतामथि॥
स्वप्नेसा तं समासाद्य वदेद्दस्याभिवांछितम्॥ ४७॥ देवी हृदयविद्येयं स्त्रीणां सद्यः फलप्रदा॥ सौभाग्य
लक्ष्मी कीर्त्यायुरारोग्य विजयावहा॥ ४८॥ प्रणवं रुद्रदयितेतथा योगेश्वरीति च॥ स्वाहान्तिकातु विद्ये द्ये
यं कथिताद्वादशाक्षरी॥ ४९॥ गौरी विद्येत्यसौ प्रोक्ता लक्ष्जप्तानुसारतः॥ ध्याता प्राग्वद्दयारूढा देवी साध घिता २
यती प्सितं॥ ५०॥ निशामध्ये तु निशया निजवामोरुदेशतः॥ साध्यनाम समोपेतामालिख्यैनां तु तन्मनाः॥
५१॥ ध्यायंस्तया जपेद्विद्यां तद्वैवाकर्षयेत्प्रियाम्॥ नानया सदृशी विद्या विद्यते वनितावशे॥ ५२॥ राजवश्ये
[redacted]

हास्वाडिमुंटककाटिमुटिमुटिट्टटिट् ॥१= =हास्वातिवकुनकाम्मीकेवनउँ।४=

=म॰ज॰२=

तं॰ज १९४ तथा लोकवश्ये स्त्रीवश्यकर्मणि॥ न विद्याः संति भुवने ह्यगौरीमनुद्भयात्॥५३॥ ओंभिंन्नींदस्वतद्यु
क्तांस्तावेवाथ नभोधरे॥ एतद्द्वितीयं तोस्यात्तां काकटेति ततः परं॥५४॥ मुंडिस्वाहेति विद्येयमुक्ता पंचद
शाक्षरी॥ कृतां गोमायया ध्यात्वा तां देवीं सर्वमङ्गलाम्॥५५॥ जपेद्विद्यां मौनयुतः कदलीपूगमध्य
तः॥ त्रिसंध्यावीसमोपेतं सा पीतालक्कदादिनैः॥५६॥ प्रणवं नवके[illegible]मीच कनकं वतिसंयुतम्॥ स्वाहां
तं द्वादशार्णोयं विद्या निक्षत्रयप्रदा॥५७॥ नित्यशो गिरिशृंगस्थ वटमूले त्रिलक्षकम्॥ जपित्वा वशी
शो विद्याफलमुक्तमवाप्नुयात्॥५८॥ वरं प्राणे मरुद्घक्रौ ध्यात्वा प्राणोधरान्वितः॥ द्योमहृद्यं मरुद्युतं
रयस्वधरया युतः॥५९॥ वरं प्राणं इति प्रोक्ता विद्या भीष्टं वदेन्मिथः॥ जातीपुष्पैर्निशामध्ये पूजिता
मंगलाकृतिः॥६०॥ सिद्धसारस्वतं स्याद्दोच्यं क्रूराणि ततः परं॥ मातंगिन्यै तथा स्वाहा पुनस्त्रीणीति तन्म राम १९४

ए॰क॰ऋा॰य॰क॰ज॰स॰ऋा॰त॰ज॰ए॰क॰।३= सिद्धसारस्वतवि

[illegible] शादरी३= दौस्थिता निन्नाण्यहराणिप्रति ध्याया ऋा

=ऐं ह्रीं श्रीं २= ला॰ लोमानि॰ श्रीं ह्रीं ऐं॰ १=

= ऐं ह्रीं श्रीं हास्वान्येगितं मा श्रीं ह्रीं ऐं।१

नुः॥ ६१॥ द्वादशार्णोयमाविरात्सौभाग्यं कवितां श्रियं॥ गानानि योगं विद्वेषां मान्यतां च प्रयच्छति॥ ६२
मायाकृतां गोनित्यशक्तां प्रजपेदुदये रवेः॥ सहस्रवारं तेनासौ सिद्धा सर्वं प्रयच्छति॥ ६३॥ इंद्रनीलनिभां
रक्तवसनाभरणोज्वलाम्॥ प्रलंबवेणीसन्नद्धसौगंधिकसमुज्वलाम्॥ ६४॥ तत्कृतमुखमालां च मु
क्तास्तवकशोभिताम्॥ उर्मिकावीरकटकनूपुरैर्मण्डितां द्विकाम्॥ ६५॥ वादयंतीं सदा वीणां स्वस
मानां गनाजनैः॥ स्तूयमानां च परितो ध्यायेद्देवीं शुचिस्मिताम्॥ ६६॥ मातंगिव्याहृतीयं च तृतीयं तद
नंतरं॥ रसावरस्वैरं बुस्याद्द्वानां ग्रीतदनन्तरम्॥ ६७॥ राज्यदे राज्यलक्ष्मीति हृं माँ याद्युत्क्रमात्रय
म्॥ विद्यासौ राज्यलक्ष्म्यास्त्कषोडशार्णासमीरिता॥ ६८॥ ध्यात्वा तां विजयां विद्यां जपेन्नित्यं च पू
जयेत्॥ राज्यं प्रयच्छति प्रीता साधकाया विलंबितम्॥ ६९॥ प्राणावं श्रीपुटां मायां कमले तदनंतरम्॥

स॰ ॐ॰ ३

= ल॰ ए॰ ॐ॰ व॰ ३= तेन क्लैं॰ ३

= आद्यवर्णत्रयं ३=

मिलऊपरादे ऽपराद्द ॐ क्लैं श्रीं ह्रीं॥

म: न [illegible] हृस्येलहामश्रीह्रींश्रींदसाप्रदसाप्रयेलल्लामकलेमकश्रींह्रींश्रींॐ । १

= ज·रु·र·ई·ऋं·म·ह·ऋपा·४

हं·ज· कमलातोलयेपश्चात्प्रसीदद्वितीयं पुनः॥७०॥ आद्यत्रयंमहालक्ष्म्येनमःप्रोक्तामहेश्वरि॥ विद्या

१९५ तेसप्तविंशार्णासमस्ताभीष्टदाऽनिशम्॥७१॥ बीजत्रयैःषडंगानिद्विरुक्तैर्विहितानिवै॥ ध्यानंचवि

जयारूपंप्रजपाद्दिनशस्तथा॥७२॥ कीर्त्तिलक्ष्मीधनारोग्यविजयाद्यखिलेष्टदा॥ तुलास्थेभास्करे

195 पूजापूर्णायांसकलेष्टदा॥७३॥ ज्यासकंदाहवह्निस्थानभौंहंसोमरुद्युतः॥ चण्डतेजश्चसंकर्षवर्णा

=णा·इ·५ :स्युस्तदनंतरं॥७४॥ द्योंमौंथ्यांकालिमंथानेवर्णाहंसश्चमाययो॥ सिद्धलक्ष्म्याश्चविषेयंप्रोक्तासप्त द्ये ५

=ह·ऋः५ दशाक्षरा॥७५॥ आद्येनकृत्वावांगाविजपेद्विषीतुनित्यशः॥ प्रातःसहस्रवारंतुतर्पयेत्तद्दशांशकम्

७६॥ प्रसन्नावर्षतोनित्यपूजायांसाधकस्यसा॥ प्रयच्छतिजयंयुद्धेश्रियंसर्वातिशायिनी॥७७॥ भूतप्रेत राम

१पा·दिवा· पिशाचापस्मारकृत्यापवारणम्॥ करोतिमार्गेकिंतारगिरिऽक्रूरक्षेऽभिरक्षति॥७८॥ ध्यानंतुतस्यादेवे १९५

हः नेथामंलिकाणिर्षकसंजः तेऽच्चंहामॐक्री।३

= प्रथमबीजातिरिक्तानुं ५ = प्रादक्षिण्येनावर्त्तत्रयात्तनु। = मध्यकोष्ठे प्रथमवर्णसस्साध्यं लेखव्यं ४ =
मंत्रस्यावृत्तिः ५ =

शिमंगलेमंगलासमा॥ युद्धमार्गादिरक्षासुभृगणुवक्ष्येयथाविधि॥७९॥शतशीर्षं त्रिनयनांप्रति
स्व२ वक्त्रंभयानकां॥ हस्तद्विशतसंयुक्तांसमाकार शक्तिभिः॥८०॥ वृतामनंतैर्हस्तैषुसाधकाभीष्टहे
तिकाम्॥ध्यात्वैवमर्चयन्निष्टमवाप्नोत्यखिलंध्रुवम्॥८१॥प्राक्प्रत्यग्दक्षिणोदक्कृत्वास्तत्राष्टकंत
तः॥मार्जयेद्द्वाद्यवीथीषुपंचपंचततथैकधा॥८२॥तदंतरपिकोणेषुत्रयमेकीकृतेततः॥मध्यादिविलि
खेन्मंत्रवर्णान्षोडशनामच॥८३॥प्रदक्षिणात्रयान्मध्येपूजयेत्तत्रतांसदा॥समस्ताभीष्टसंसिद्धेसिद्ध
३ = नित्यानां लक्ष्मीतुनित्यशः॥८४॥कदाचिदाद्याललितापुंरूपाकृष्णविग्रहा॥सर्ववंशनादेनारंभादकरोद्धिवशं
जगत्॥८५॥ततस्तागोपीसंज्ञाभिराट्टतोभूत्स्वशक्तिभिः॥तदातेनविनोदाय स्वंषोढाकल्पयद्वपुः॥८६
तेषांषण्णांचषण्मंत्राःसमस्ताभीष्टदायकाः॥तैर्यंत्रपूजाहवनजपतर्पणसेचनैः॥८७॥भवंतिलक्ष्मी

= नित्यादिभिरणिमादिभिश्च ३ = सक्रमः ३ = प्रासिन्यादेः प्राधिकादि
मन्त्रः १ वडुषार = व्यक्तात् १ =

=ग्लौ·ऊं २= =ब्लौः कामराजस्तवर्गैरभिः वाणमंत्रैः। =ह्रीं क्लीं ऐं ब्लूं स्त्रीं·इतिपंचबीजानि·२=
=प्रत्येकमेकेकबीजेन ३= तेच·द्रांद्रीं क्लीं ब्लूं सः इति।३= पंचकामबीजैः।३=
=कामराजादिनामतः प्रोक्तैरित्यन्वयः।३= =सिद्धगोपालादिसंज्ञानि ५= ...वामदक्षक्रमेण।८=
=पंचाक्षरैकैकम्।८= =पाशादि...

तं·ज
१९६
कांतियशोविजयारोग्यसंयुताः॥ सृणुतान्सक्रमान्मंत्रान्ध्यानादींविनियोगकैः॥८८॥ स्थिरारसाद्या
मवनस्त्वैस्तैः क्लौ भून्महामनुः॥ प्रणवद्वयमध्यस्थः सिद्धगोपालकाभिधः॥८९॥ प्रोक्तैस्तैः पंचभिःकाममं
त्रैरेकेकतः क्रमात्॥९१॥ पुटनाम्नामतस्तस्माद्द्वाभ्यांस्तैः पुटनाद्भवेत्॥९०॥ संमोहनाख्यस्त्वेवंचसत्त
थाभून्महामनुः। आद्यः पंचांगकोमंत्रस्त्वितरेस्युः षडंगकाः॥९१॥ तत्तद्धीजादिकेनस्यात्षडंगानियथा
विधि। अष्टपत्राब्जमध्यस्थं पूजयेत्सप्तनाक्रमात्॥९२॥ यंत्राणितानितन्मंत्रयुतमध्यान्यनुक्रमात्·वा
रेषुभास्कराद्येषुतेषांपूजाक्रमेणवै॥९३॥ सकलेष्टप्रदानित्यंदुग्धक्षौद्रघृतान्नकैः॥ पायसैर्नीलिके
रैश्वसासितैः कदलीफलैः॥९४॥ क्रमाद्वारेषुनैवेद्यंदद्यादिष्टार्थसिद्धये॥ इतीरितैःसप्तभिस्तैःसर्वमि
ष्टमवाप्नुयात्॥९५॥ अस्त्रांपद्मुजं वंशवादिनंपाशमंकुशम्। पुंड्रेक्षुचापंपुष्पेषुंदधानंशक्तिभिःसम

=गोपीवेषधराभिः ८=
=प्रतिवारं ३
राम
१९६

२= प्रोक्तैस्तैरित्यादि एतदुक्तंभवति·प्रणवेन पुटितो महामनुः सिद्धगोपालमंत्रः·पंचसु कामराजबीजेषु एकेकबीजपुटितेन महामनुना काम
राजगोपालमन्मथगोपालकंदर्पगोपालमकरकेतनगोपालमनोभवगोपालसंज्ञाः पंचमंत्राः ... पुटात्मकाः ... मंत्राः अथ
मकामराजबीजपंचकमनंतरमहामनुः तद... संमोहनगोपालमंत्रः अनेनस
हसप्तगोपालमंत्राभवंति=२

= सप्तदशोषधलिंगाङ्गाहृकेठः।१४= =नित्यात्मतासिद्धिः।६=

रेत्॥९६॥ सुवर्णपुष्पीमूलेन पिष्टेन निजवारिणा॥ हृत्कण्ठाज्ञालेपनतो देवतादर्शनं भवेत्॥९७॥ कर्णिका
उग्रगंधा च नीली च धातकीफलसंयुताम्॥ आरग्वधं मुण्डिनी च शाखोटं जंबुमूलकम्॥९८॥ कर्णिका
रं हंसपदी वाराही भृंगराजकं॥ कोरंटं पर्पटं मूलं त्रिफलां चूर्णयित्समं॥९९॥ सितेनाज्येन मधुना जग्धा
तल्लिप्तत त्रयः॥ भावयंस्तन्मयो भूयाद्दिवसैः कैश्चिदात्मवान्॥१००॥ सदाशिवमयी व्याप्तिरिति सम्य
क्समीरिता॥ अस्यानिःफालनाच्चित्तेत त्त्वं स्वात्मसात्कृतम्॥१०१॥ ॥ इति षोडशनित्यातंत्रेषु श्रीकादि
मते चतुस्त्रिंशः पटलः॥ ॥ अथ षोडशनित्यानां स्वात्मत्वेवासनां शृणु। ययातन्मयता सिद्धिः प्रत्यक्षा भव
ति ध्रुवं॥१॥ गुरुराद्या भवेच्छक्तिः सा विमर्षमयी मता। नवत्वं तस्य देहस्य रंध्रत्वे नावलासते॥२॥ बलि
द्या२ देव्याः स्वमायास्युः पंचमी जनकात्मिका। कुरुकुल्ला भवेन्माता पुरुषार्थास्तु सागराः॥३॥ रत्नद्वीपो भवेद्दे

= एतदुक्तं भवति· आद्याविमर्षविग्रहा शक्तिरेव गुरुरिति।२= विमर्षमात्रविग्रहा।२=
=वाराही।१=

=जलशुक्रमज्जा॰ऽस्थिमेदोमांसरोमत्वगसृधिरैर्मध्यादिक्रमैः।१=

तं॰ज॰ १८७ होनवत्वंधातुरोमभिः॥संकल्पाःकल्पतरवःस्वाधाराश्च्रतवःस्मृताः॥४॥ग्रहर्क्षराशिवक्रेणकाला
त्मापश्चिमामुखः।तेनपूर्वाभिमुख्यंस्यादन्यत्रकथितंमिथः॥५॥ज्ञात्वास्वात्मानवेत्ज्ञानंमध्येज्ञेयं
वहिःस्थितम्॥श्रीचक्रंपूजनंतेषामेकीकरणमीरितं॥६॥श्रीचक्रेसिद्धयःप्रोक्तारसानियतिसंयुता
॥उर्मयःपुण्यपापेचब्राह्म्याद्यामातरःस्मृताः॥७॥भूतेन्द्रियमनांस्येवंक्रमान्नित्याकलाःपुनः॥कर्मे
न्द्रियार्थादोषाश्चज्ञेयास्तुःशक्तयोष्टवै॥८॥नाड्यश्चतुर्दशप्रोक्ताक्षोभिण्याद्यास्तुशक्तयः॥वायवो
दशसंप्रोक्तासर्वसिद्ध्यादिशक्तयः॥९॥वह्नयोदशसंप्रोक्तासर्वज्ञाद्यास्तुशक्तयः।शीतोष्णसुखदुःखे
च्छागुणाःप्रोक्ताःक्रमेणवै॥१०॥वशिन्याद्याःशक्तयस्तुस्तन्मात्राःपुष्पसायकाः॥मनोभवेदिक्षुधनु
ःपाशोरागउदीरितः॥११॥द्वेषःस्यादंकुशःप्रोक्तःक्रमेणवरवर्णिनि।अव्यक्ताहंकृतिमहद्दाकाराःप्र राम १८७

=प्रकृतितत्वं॰ अहंकारत॰ बुद्धितत्वं॰

३१॥ भेदसंख्यास्तु सप्तानां ताभिरन्याः समुन्नयेत्॥ प्रस्तारक्रममेतेषां शृणु देवि यथाक्रमं॥ ३२॥
एतैरेवोन्नयेन्मंत्रपदभेदाननुक्रमात्॥ तिर्यग्रेखाद्वयं कृत्वा तत्राधोर्ध्वं लिखेत्क्रमात्॥ ३३॥ रेखाश्च
तस्त्रः पंचैव मृज्वाकारा दशावधि॥ तद्वावर्धयेद्रेखास्तत्तत्संख्यागुलावधि॥ ३४॥ तिर्यग्रेखास्ताव
तीश्च कृत्वा तेष्वेकमालिखेत्॥ सव्यादक्तास्थिते घेषु कोष्ठपंक्तिष्वनुक्रमात्॥ ३५॥ आद्ये द्वि द्विक्रमादंका
न्पूरयेत्तत्र चोदितान्॥ एतेनान्यत्र सर्वत्र नयेदंकाननुक्रमात्॥ ३६॥ द्वितीयपंक्तौ प्रथमे खंडे शेषां
स्तु पूरयेत्॥ ततस्तृतीयपंक्तौ तु खंडान् शेषैस्तु पूरयेत्॥ ३७॥ चतुर्थादिषु पितया नवमांतं समा
लिखेत्॥ तिर्यक्पंक्तिष्वनभ्यस्तक्रमसंकास्तु सर्वतः॥ ३८॥ एवं कृते भवेद्विद्याः सर्वो धीवीरवंदिते॥ सर्वा
धस्ताद्विलोमा सा मध्यस्था द्याकुलक्रमात्॥ ३९॥ ताभिः सर्वाभिरप्यास्तु सिद्ध्यत्येवाभिवांछितं॥ ललि

सिफलं निर्गीतः ३

॥२४॥

तं ज त्रिलिर्वतास्त्रिलतेर्योधीकपलाम्निसेंनुदे नृषेणाग्वीश्रोतं दिमीनरिस्याद्नेत्स्वंतोगशोत्कषजत्र्
१९८ ।रित्नमीह्लेस्वरवांकंहृतर्थकुस्याधिश्वास्कतेतःत्रेगोर्वपितंषुसं त्वंकामोम्नानप्रशंयोनोनेर्मसम्निमो रिम्नयोमिल्लनं ३
त्वग्नं॥ रोमईयोकोविंशति मंतफाडुलनोन्निविं॥ अथ मंत्रविनिर्माणविधानमभिधीयते॥ मंत्रवीर्यसु
198 सिद्धानामितरेषां विनाशकृत्॥ मंत्रा एकाक्षराः पिंडाः कर्तर्यो द्व्यक्षराः स्मृताः॥ २६॥ वर्णत्रयं समारभ्य न
वार्णावधि वीजकाः॥ ततो दशार्णमारभ्य यावद्विंशति मंत्रकाः॥ २७॥ ततस्तूर्ध्वगता मालास्तासु भेदो न विद्य
तथैव ६ ते॥ तेष्वेव पिंडकर्तर्योर्भेदो वीजेषु वर्णतः॥ २८॥ पदे मंत्रेषु भेदः स्यात्तेषां संख्यां शृणु क्रमात्॥ षडुत्तरविं
शति तथा शतं विंशतिसंयुतं॥ २९॥ सविंशतिः सप्तशतं चत्वारिंशद्भिरन्वितं॥ सहस्रपंचकं पश्चाच्चत्वा
रिंशत्सहस्रकं॥ त्रिशतं विंशतिं ततस्त्रिलक्षेण समन्वितं॥ द्विषष्टिश्च सहस्राणां साशीत्यष्टशतं त्रिभिः॥ राम १९८

त्रे पु ३

३१॥ भेदसंख्यास्तु सप्तानां तानिरन्याः समुन्नयेत्॥ प्रस्तारक्रममेतेषां शृणु देवि यथाक्रमं॥ ३२॥
एतैरेवोन्नयेन्मंत्रपदभेदाननुक्रमात्॥ तिर्यग्रेखाद्वयं कृत्वा तत्राधोर्ध्वं लिखेत्क्रमात्॥ ३३॥ रेखाश्च
तस्त्रयं चैवमृज्वाकारा दशावधि॥ तदधो वर्धयेद्रेखास्ततत्संख्यागुल्लावधि॥ ३४॥ तिर्यग्रेखास्ताव
तीश्च कृत्वा तेष्वेकमालिखेत्॥ सप्तदक्षस्थितेषु कोष्ठपंक्तिष्वनुक्रमात्॥ ३५॥ आद्ये द्विद्विक्रमादंका
न्पूरयेत्तत्र चोदितान्॥ एतेनान्यत्र सर्वत्र नयेदंकाननुक्रमात्॥ ३६॥ द्वितीयपंक्तौ प्रथमे खंडे शेषां
स्तु पूरयेत्॥ ततस्तृतीयपंक्तौ तु खंडान्शेषेस्तु पूरयेत्॥ ३७॥ चतुर्थ्यादिष्वपि तथा नवमांतं समा
लिखेत्॥ तिर्यक्पंक्तिष्वनभ्यस्तक्रमसंख्यास्तु सर्वतः॥ ३८॥ एवं कृते भवेद्विद्या सर्वा धीवीर वंदिते॥ सर्वा
धस्ताद्विलोमा सा मध्यस्थाद्याकुलक्रमात्॥ ३९॥ ताभिः सर्वाभिरप्यास्तु सिद्ध्यत्येवाभिवांछितं॥ ललि

त॰ उ॰
१८९

199

ताभेदजातानितद्यंत्रोक्तान्यशेषतः॥४०॥नित्यानित्याभिदाश्चापितद्यंत्रपटलोदिताः॥अन्यास्तात
त्रतत्रैवद्रष्टव्यायत्रचोदिताः॥४१॥एषांपंचप्रकाराणामर्थोकीदृग्विधामताः॥सम्यक्त्वमेषांकेनस्या
त्सर्वेषामप्ययत्नतः॥४२॥असम्यक्त्वंचकेनस्यात्तत्सम्यक्करणंकथं॥कानिसिद्धस्यविज्ञानिका
वासिद्धिरुदाहृताः॥४३॥रेखाःषडालिखेत्तिर्यक्तिषधोर्द्ध्वंलिखेत्क्रमात्॥एकादशततश्चक्रंपंचाश
त्कोष्टकंभवेत्॥४४॥ततःसध्यादिदक्कोंतंलिखेद्वर्णाननुक्रमात्॥प्राणाग्नीलांबुषोत्मानःपंक्तयःपंचकी
र्त्तिताः॥४५॥मायोशक्त्यभिधःसर्गःसर्वभूतात्मकःप्रभुः।तस्मात्तस्यात्रविन्यासोनैकदेशःशिवात्मनः॥
४६॥ॐकारःनोप्रोमेझेवोवीदोंयोयुजुंनौरवो॥निशॅनोक्षंमोस्यञ्चोध्यामोन्मतोणोंक्रैनोसवे॥४७॥जे
क्ष्रिःचिग्निस्तुर्वभुत्रतिःवावीभोघुदोशिप्रैतिर्सेनोहोमोश्वैदोपितोसोर्णमैनौजेवे॥४८॥कुःमूःरौज्यादौमा
रवी ग्राः राः

राम
१८९

स्मिंधलामृगीसाज्राइ नूरगौनांतांवैमोत्तांन्येन्निनोवैस्युःमेमोताणांनांक्रैभो॥४९॥कंरिनिलंवाःवोवजेहं
४८ तुयंसोंथैबुं स्तौरपो।नातोवमोर्णांन्येनिनामंस्युथोप्पाक्रैनोंर्यमो॥५०॥र्वस्वरैभुःभ्रंरवंर्घ्कविर्यतन्येभो
मविभ्रूनं च्योनिर्नोन्येसेतोश्चैमोहांणेंच्योत्नैमेपिशोमक्रे॥५१॥एतेन्नीमनिरेवात्रमंत्रोद्धारःकृतःशिवे
।तस्मादतीवगोप्यानिनामान्येतानिसर्वदा॥५२॥उक्तन्निह्नवयोगेनलिखेत्तंत्रंतुपुस्तके॥यद्युमेकंव
देत्करोंशिष्यस्यैवोकरूपिणः॥५३॥कैतांनिखेतंदूंजौलिहेतेःक्रैयोत्यगेस्तेमेच्यर्यान्त्।योनंमेकुंदेज
तैःतःएणाशेदंघभींमसं॥५४॥श्लोकेनानेनजनयेहनंतोतसंप्रदायतः॥नानाहत्रानभीष्टार्थान्निह्नवा
यनुदेशिकः॥५५॥अनुल्लशीनेविजनेसुसमेरम्यविग्रहे॥गृहेवामंडपेस्थित्वापीठंधवलितोदरं॥५६
विन्यस्यतस्मिन्पूर्णांयांशुभर्क्षेवाशुभोदये॥कुचंदनैःकुंकुमैर्वादरदैवेपदेशतः॥५७॥कृत्वोक्तंमंडलं

संपाताव्याः। सिद्धिकाद्दशाम॥ पूजापटलसंप्रोक्तास्त्रिविधाः४

श्रेया

तं.ज. सार्णांतत्त्रावाह्ययजेच्छिवां॥ नित्यशोमातृकाजप्यात्स्वंप्रदायानुसारतः॥५८॥ एवमद्धेत्वसंपूर्णोसीष्ठ
२०० देवायमंत्रवितः॥ कुर्यान्मंत्रमभीष्टार्थगमकंप्रोक्तयोगतः॥५९॥ नमोग्निवायुश्चायोर्णाः क्रूराःक्षोभ
करामताः॥ भूतोयप्रचुराः सौम्याः सेव्याःसिद्धिकरामताः॥६०॥ एषामन्योन्यसंभेदवाकुल्याद्द्हवोर्णाव
:। तेतथाभजनात्सिद्धाफलंतिस्वैक्ययोगतः॥६१॥ मंत्रार्थास्त्रिविधाःस्युरूपासकाः॥६२॥ वर्णास्योदय
200 विश्रांतिपदेष्वुद्धिनिवेशनं॥ एकोन्यःसर्वतःसिद्धयकृत्पत्यार्थोभिवीक्षणां॥६३॥ वाच्यवाचकसंभेदस्तावन
दिभिरीरितः॥ एषांपंचप्रकाराणामशेषाणोष्टसिद्धिदाः॥६४॥ मंत्रवीर्यंश्रृणुप्राज्ञेकथ्ययामिसुखास्पदं।
भूते येनज्ञातानुभुंक्तेनजीवन्मुक्तोभवेन्नरः॥६५॥ तेजसांशक्तिमूर्तीनांप्रपंचस्यापिकारणं। गुणात्रयममी। राम
षांचयत्काराणामुदाहृतं॥६६॥ तत्स्वरूपानुसंधानसिद्धिःसम्यक्समीरितम्॥ तन्मंत्रवीर्यमुद्दिष्टंमंत्राणां २००

जीवद्भेरितः ॥ ६७ ॥ असम्यक्त्वं तु मंत्राणामयोग्यकथनेनवै ॥ सदाप्रयोगाद्भजनादकालेसंशयाद्भ
वेत् ॥ ६८ ॥ गुरोरवज्ञयापापान्निषिद्धाचारयोगतः ॥ देवताद्रोहतःसर्वपरिवादानवस्थया ॥ ६९ ॥ असं
प्रदायादज्ञानादनेकभजनादपि ॥ तत्सम्यक्त्वं येन न भवेद्वीर्यंतित्सर्वमीरितं ॥ ७० ॥ नातिद्वेषो नातिरागो
नातिरोगेषु संगतिः ॥ नातिशोको नातिहर्षो नातिस्नेहो न मत्सरः ॥ ७१ ॥ नातिव्यसनवर्त्तित्वं सुखिताक्लि
ष्टकारिता ॥ स्वदेहमात्रयात्रेच्छापरचिंताविवर्जनं ॥ ७२ ॥ एकहृष्यं लाभहान्योः सदासंतुष्टचित्तता ॥ भो
क्तृत्वं शक्तितोदानमितिसिद्धस्यलक्षणं ॥ ७३ ॥ मनोरथानामक्लेशसंसिद्धिः सिद्धिरीरिता ॥ राज्ञःप्रसाद
ःसर्वेषां मान्यत्वंपुण्यसिद्धयः ख्यातिर्वाहनभूषादिलाभःसुचिरजीवनं ॥ आरोग्यमविसंवादः सच्छिष्यत्वंकृत
ज्ञता ॥ ७५ ॥ विषाणां जरणं ज्ञानं स्वस्यस्यावेशनं तथा ॥ प्रत्यर्णसिद्धयः प्रोक्ता मनोः सिद्धस्यसवतः ॥ एतांस्तु ः

तं ज सिद्धयः प्रोक्ताः सिद्धमंत्रस्य सूचकाः ॥ सिद्धमंत्रेण कर्त्तव्याः प्रयोगा नान्यथा प्रिये ॥ ७६ ॥ नराणामिव मंत्राणां
२०१ देवतानां च पार्वति ॥ अन्योन्यं वैरमस्त्येव गुणभूतसमन्वयात् ॥ ७८ ॥ आग्नेयानां च भौमानां आप्या मंत्रास्तु
वैरिणः ॥ वायव्यानां जलानां च सौमानां स्यात्परस्परं ॥ ७९ ॥ स्त्रीदेवत्या वैरिणः स्युः पुंदेवत्यस्य भूयसा ॥ स्त्री
देवत्येषु सौम्यानां क्रूराणां स्यात्परस्परं ॥ ८० ॥ तथैव पुंदैवतानां त्वरिता नरसिंहयोः ॥ शास्त्राद्वयक्तिणीनां स्या
201 द्घोरास्त्रस्य चक्रतः ॥ ८१ ॥ मंत्राणां देवतानां च वैरीकरणमीश्वरि ॥ कथयामि शृणु प्राज्ञे येन लोकोतिसीदति
॥ ८२ ॥ वैषम्यजननं पुंसामज्ञानाद्दाशयाथवा ॥ तेन मंत्रदेवता स्वक्रुद्धा हन्युरुपासकं ॥ ८३ ॥ तस्मात्सर्वस्य
लोकस्य मंत्रवीर्यं हि जीवितं ॥ यन्निष्ठानाममी दोषा न स्पृशंति कदाचन ॥ ८४ ॥ गुरोः शुश्रूषया कालेदीक्ष राम
या लब्धमादरात् ॥ तदाज्ञया भजे देकरूपं मंत्रं स्वसिद्धये ॥ ८५ ॥ अन्यथा साधकं हन्याछस्त्रेणारिकृतो न्यया २०१

ता॥दारिद्र्याद्दीर्घरोगाद्वा व्यसनेष्वतिसंजनात्॥८६॥ योयो मंत्रस्तस्य तस्य वर्णौषधिविनिर्मिताः॥त
न्मद्वर्णौष्यसंख्या निर्गुलिका मंत्रसिद्धिदाः॥८७॥ तयाभिषेकस्तच्चूर्णांतत्क्वाथस्तद्विलेपनं॥ तत्पूजा च त
था सिद्धिलाभाय स्यान्नचान्यथा॥८८॥ सितरक्तचंदने च मांसी पिप्पलकस्तथा॥ लज्जालुका शिखिशिखा
दर्भी पाटलभृंगकौ॥८९॥ श्रीदेवीतिसमुद्दिष्टा वायुवर्णौषधानि वै। क्रमाद्दशानां वर्णानां तैः कुर्यात्तन्नदर्च
नं॥९०॥ लघुश्चंद्रो मुरो विल्वोदुंवरः स्नकुकस्तथा॥ कूष्मांडरवप्रसूनं च वित्रक्रांती इति क्रमात्॥९१॥ वह्नि
वर्णौषधानिस्युः पत्रं सर्गस्य कीर्तितं। तैस्तेषामर्चनं कुर्याद्गुरुपादार्चने रतः॥९२॥ उशीरकुष्ठौ वोर गुहे कश्म
रिकाग्निमंथकौ॥ रोहिणास्कालसी पौत्री सदा भद्रेति च क्रमात्॥९३॥ भूमेर्वर्णौषधान्युक्तान्येभिस्तेषां सम
र्चनं। तत्तत्कार्यार्थसंसिद्ध्यै कुर्यात्स गुरुदक्षिणां॥९४॥ सलिलं घुसृणां ग्रंथिपर्णी शोणतृणां तथा॥ वृहती

तं० रा०

दूर्वा

न्दूलतां पूर्वलिक्ष्मीरितिक्रमात्॥५५॥ श्रीदेवीतिजलार्णानामौषधानि क्रमेण वै। तेषां समर्चनं कुर्या

२०२ द्दोषधैरेभिरादरात्। तक्कोलं च तथा जातीरोचनाकलविंकिका। स्थिरा क्लीसिंही डुंडुक युग्गपामार्गजालि

-सह। इत्यक्ता निखवर्णानामोषधानि क्रमेण वै॥५७॥ तैस्तेषां मर्चनां कुर्यात्तत्तत्कार्यार्थसिद्धये। श

क्तितत्वमयीध्यानैरिति सम्यक्समीरिता॥ अस्यानिष्कालनाच्छिन्नेन तत्त्वं स्वात्मसात्कृतं॥२०१॥ ॥इति

षोडशनित्यातंत्रेषु श्रीकादिमते पंचत्रिंशः पटलः॥ ॥अथ षोडशनित्यानां विधाना नित्वयाधुना। कथि

तानि मया तानि श्रुतानि च महेश्वर॥१॥ तासां तव तथान्येषां देवतानां यथार्थतः॥ स्वरूपं किं कथं विश्वं

किमाकारं च दृश्यते॥२॥ प्राणिनां पुण्यपापानि किंरूपाणि च कैस्तथा॥ तेषां जन्मानि केन स्युः का मुक्तिः

संसृतिश्च का॥३॥ कस्य मुक्तिः कथं बंधः केन तस्य च मोचनं॥ किंमूलं संसृतेरस्याः कानि तत्त्वानि कान्य राम

२०२

धी।४।।कानीन्द्रियाणिकेप्राणाःकोजीवःकःपरस्तथा।कःकालःकेग्रहाःसर्वंयथावन्मेवदप्रभो।।५।।येन
वेदैश्चशास्त्रैश्चपुराणैरागमैरपि।कथ्यंतेतत्स्फुटंब्रूहिनान्तिसंकोचविस्तरं।।६।।यत्त्वयाविंशतिविधःकृ
तःप्रश्नःशिवेधुना।तेषांमुक्तक्रमेणैवकथयामितवोत्तरं।।७।।यैरुत्तरैःस्वस्वरूपंलभ्यतेसम्यगंजसा।।य
द्दितोच्यत्रसर्वत्रप्रोक्तंनिरूक्ष्वकृतः।।८।।अत्रांजसाप्रोच्यतेतदुर्वचंतुनिदर्शनैः।।तैर्मयोक्तक्रमाज्जित्वादु
र्जयांवासनांशनैः।।९।।सत्यसुद्धस्फुटाशेषस्फुरत्तात्माभवेद्ध्रुवं।।गुह्यंरहस्यंपरमंगोपयेत्सर्वतःसदा।
१०।।यज्ज्ञानमिदमोज्ञानंयज्ज्ञानमहमस्तथा।।द्वयोरपिचयज्ज्ञानंतज्ज्ञानंविद्धिमेवपुः।।११।।तासांतवतथान्ये
षांचैतन्यात्मायथार्थतः।लाभादेवंवासनायाःविनाशादन्यथातथा।।१२।।स्थिरश्चात्माप्रकाशःस्यात्नित्योप्रति
मटोमहान्।।नित्याहृदयसंप्रोक्तस्फुटोपायेनसावयेत्।।१३।।शब्दस्यबुद्धेर्दैरूप्यात्प्रपंचःसचदृश्यते।।

तं·ज· द्वैरूप्यमनयोरुक्तं सत्यासत्यमयत्वतः ॥१४॥ तेनैव प्राणिनां पुण्यपापकर्मसु वर्त्तनं । यथार्थज्ञानतो
२०३ ऽर्थेषु ध्यापारः पुण्यसंज्ञकः ॥१५॥ अनर्थेष्वर्थसंकल्पः पापाख्यो मनसा तथा । जन्मानि नानारूपाणि
यैर्नित्यक्लेशभाजनं । यथार्थज्ञानमर्थानां मुक्तिस्तद्विपरीततः ॥ संसृतिर्मोचनं बुद्धेर्वासनाबंधईरितः
२०३ १६॥ कर्मक्रियात्मगुरोस्तत्कदाह्यो क्ति विमर्षतः ॥ मोचनं सर्वजंतूनां नेतरैस्तु कदाचन ॥१७॥ संसृतेः कंद
मुदितं विवेकः परो महान् ॥ यदायत्तमिदं जीवभुवनं परिवर्त्तते ॥१८॥ तत्त्वानि तत्त्वान्युक्तानि सर्वैः सर्व
दा त्र सर्वज्ञात्ज्ञानज्ञेयमयान्यन्यान्यथ्यानि सर्वदा ॥२०॥ काचधीरितियत्पृष्टं तदुर्वचमपि स्फुटं कथयामि
शृणु प्राज्ञे यदायत्तावविंशतिः ॥२१॥ मनोबुद्धिरहंकारश्चित्तमित्यादिनामभिः ॥ वस्तुभेदादभेदाद्वयदुक्तं राम
- सर्वतः सदा ॥२२॥ तमेवमहृयं स्थूलं सूक्ष्मं दुर्ज्ञमतिस्फुटं ॥ विषमं च समं विश्वं विश्वातीतमतन्मयं ॥२३॥ २०३

अरूपं सर्वरूपं च सर्वक्लेशाकरं हरं ॥ सर्वत्क्ष्माकरहरं सर्वेषां सर्वतस्सदा ॥२४॥ सत्वरूपं रजोरूपं तमोरू-
पमतन्मयं ।संसाररूपमुत्तीर्णविग्रहं सुस्थिरं चलं ॥२५॥ अपापं पापरूपं च जीवरूपं परात्परं ।अतीन्द्रियं
वेन्द्रियात्मा निर्देवं सर्वदैवतं ॥२६॥ सर्वक्षोभात्मकं सर्वशांतिरूपं च निर्दयं ॥सदयं चाविवेकात्माविवेकपर
मार्थकं ॥२७॥ उत्तारकं पामनरूड्गरूपं जयात्मकं ॥ शोकात्मकं च निःशोकं सकौतुकमकौतुकं ॥२८॥
निरुद्यमं सदोद्युक्तं सावलेपमगर्वकं ॥ अमर्षरूपमक्षोभ्यं सर्वक्षोभ्यं सुखासुखं ॥२९॥ क्रोधालो समद-
द्रोहस्तब्धं बाचालविग्रहं ।अस्पृष्टषड्गुणं षंढं वनितापुरुषस्तथा ॥३०॥ आपकृष्टं तथोत्कृष्टं स्वच्छाकारं त
थाविलं ॥ अगाधमतिगंभीरमुद्दारं कृपणं तथा ॥३१॥ भाग्यरूपमभाग्यात्मा निर्भयं सभयं तथा ॥ अनिच्छमि
च्छारूपं च कातरं वीरविग्रहं ॥३२॥ निर्दोषः सर्वदोषात्मा विन्मूढविग्रहः ॥ संकोचरूपः सर्वेषां तथा सर्वविका

×सर्व१

शाकः॥ ३३॥ आस्तेयद्रूपं स्तेयात्मावश्येयावश्यस्वरो मृदुः॥ सरसं विरसं क्रूरं सौम्यं तैर्वर्द्धुभिस्त्वकिं॥ ३४॥
त्वन्मयी धीः समाख्याता मन्मयी विदुदीरिता॥ उभयैक्याविवेकात्मा जीवो न्यस्तद्विवेकवान्॥ ३५॥ तस्या
स्तु बुद्धेर्यो वेत्तियाथात्म्यं विकृतीरपि॥ सामर्थ्यस्वाविभेदित्वं सिद्धेः प्राप्यफलानि च॥ ३६॥ स योगी ब्रह्मवि
ज्ञानी शिवयोगी तथात्मवित्॥ तेनैव विहितं सर्वप्रपंचात्म्यैकविग्रहं॥ ३७॥ स्वात्मनस्तु मनो दृष्टा विषय
ग्रहणीयवो। स्वष्टानि भूतशक्त्यात्मविग्रहाणीन्द्रियाणि तु॥ ३८॥ भूतात्मबुद्धिसंघातशक्तिचैतन्यजृंभ
णा॥ प्राणस्तत्साक्षिभूता हि जीवस्तत्वात्मकः परः॥ ३९॥ कालस्तु पूर्वं बुद्धिर्यदुक्तं गुणसमस्तवान्॥ का
ल इत्यक्षरं द्वंद्वं द्वद्धाच्यं तद्वपुर्मया॥ ४०॥ न शक्यं तेजसा वक्तुं तथादर्शयितुं तव॥ तथापि तव यत्किंचिद्वा
करोमि समंजसं॥ ४१॥ अहोरात्रादिभेदस्तु वंशार्कौ दिसमन्वयात्॥ तेन तन्मयतारूपकथनं नोचितं तत

त्रु

॥४२॥ लवत्रुट्याद्यो यत्र भान्त्यंते खंडकास्तत्तनु॥ कालस्य रूपं तत्प्रोक्तं यदनाद्यंतवविग्रहं॥४३॥ ल
वत्रुट्याद्यिकं ब्रूहि येः कालो ज्ञायते मया॥ नलिन्याः पत्रनिचये सूचिविद्धेऽथ तस्य वै॥४४॥ एकैकदलते
वस्था ३ दोत्थो लव उदाहृतः॥ तत्त्रिंशद्गुणितं प्रोक्तं घटीत्यादिशरीरवान्॥४५॥ कालइत्यदितं तस्य स्वरूपं किंक
थं भवेत्॥ इति पृष्टेन तद्वक्तुं शक्यते सुस्फुटं मया॥४६॥ स्वबुद्ध्या प्रोक्तमात्रस्य भावनाद्यत्तु लभ्यते॥ तत्तस्य व
पुरुद्दिष्टं नानास्ति गतिरत्र वै॥४७॥ ग्रहास्तु चिन्मया काले क्वापि चक्रभ्रमास्तु नः॥ भूतादीनि समस्तानि वि
कृतानि वितन्वते॥४८॥ नानाविधास्तद्विकाराः प्रपंचो दृश्यते सदा॥ तैरेव तेषां नाशश्च मरुतेव हविर्भुजः॥ प्र
श्नानामुत्तरं देव त्वया मे कथितं विभो॥ तथापि मे प्रपंचात्म विवेको भून्नमेधुना॥४९॥ जननं मरणं चेति द्व
यं कस्य कथं भवेत्॥ अरूपस्य विभोस्तद्वज्जीवस्यैतत्कथं स्थितः॥५०॥ कुतः स्थितिः कथं वास्यात्तत्कालप

तं·ज· रमात्मनोः॥मुक्तो वा जायते किं तु परे वा संभवंति किं॥५२॥कथं वा पंचभूतानां स्थितिर्देहेषु वाच्यतः॥दे
२०५ हेषु जीवसंप्राप्तिः कीदृशीत्यादि मे वद॥५३॥येन श्रुतेन चित्ते मे शुश्रूषा न्यस्यतो भवेत्॥तथा मे सर्वसं
देहान्नुच्छिंधि पूर्णोपदेशतः॥५४॥प्रागुक्तबुद्धिवैचित्र्यात्स्वकर्मविपाकतः॥जननं मरणं चेति द्वयं देह
परिग्रहम्॥५५॥प्रतप्तलोहपिंडेऽग्निस्थितिवत्परविग्रहयोः॥अवस्थानं कालपरयोस्तादात्म्यादेव वर्तिनं
205 ॥५६॥मुक्तास्तु जीवा न कदाप्याविर्भूयुः कुलक्षणा नानवाभूवीः संभवंति बुद्धेः कृत्यमशेषतः॥५७॥मु
द्रिकारूपमुद्रेवमध्यूच्छिष्टादिविग्रहं॥जीवादिरूपतो बुद्धिर्विशेषयति तत्परं॥५८॥भूमेरेव स्फुटा स्था
नं कुतश्चित्कस्थिरं सदा॥जलाग्न्योस्तत्र वाप्यत्र व्यक्ताव्यक्तस्थितिः सदा॥५९॥वायोः सर्वत्र सततमवस्था राम
नं त्वनेकधा॥व्योम सर्वगमेव स्यात्कालतादूप्यतः सदा॥६०॥देहेषु स्फुटं तेषामवस्थानं तु पंचधा॥जीवाना २०५

मागतिर्देहे मातापित्रोस्तु वीर्यतः॥ ९१॥ तदात्म्यं संगतं तत्र जृम्भते सा चिदात्मना। तत्र प्रारब्धविरमात्म
रणां निद्रयासमं॥ ९२॥ सिद्धानां सर्वदा हे देत्यागो भेदो न विद्यते॥ प्रागेव तस्य देहस्य देहात्मविवेकात्म
नसि स्वगे॥ ९३॥ नेतरेषां च साध्यानां साधकानां च कालतः॥ पौष्णादिषु तु मासेषु षक्षु राकोपर्कं वत
:॥ ९४॥ मरणां सुगतिस्त्वस्य ज्ञापकं भवति स्फुटं। सिद्धस्तु सर्वतो मुक्तो देहे ह्रियमनः स्थितः॥ ९५॥ य
तस्तेनास्य निधनं सर्वदा सर्वतस्तथा॥ स्तु गतिस्त्वं ध्यान क्वेषु जीवन्मुक्तोय तः स्वयं॥ ९६॥ देहवत्वे समा
नेपि प्राप्तीनां सर्वतः सदा। बुद्धे वै विधरूपस्य कारणां किं वदप्रभो॥ ९७॥ भूमिष्टत्वे समानेपि तोयानां
रसभेदवत्। जायते त्वाश्रयवशात् सा च कर्मनिरेव वै॥ ९८॥ यथा स्व स्थगतो वह्निरूपाये रितरैः क्व
चित्॥ नोपलभ्यो भवेच्छुष्क मथन ध्या ह्रुति विना॥ ९९॥ तथात्मज्ञानसंप्राप्तिः सद्गुरुप्राप्तितो विनान

तं·ज कस्यापि भवेदेषा प्रतिज्ञा विश्वतो निशं ॥ ७० ॥ खननाद्भूगतं तोयं यथा समुपलभ्यते ॥ तथा स
२०६ द्गुरुसंसेवासंप्राप्यं स्वस्वरूपकं ॥ ७१ ॥ सद्गुरोः पादसेवातः संप्राप्तात्मस्वरूपिणः ॥ विशेषः को भ
वेदन्यद्दुर्लभः सत्यविग्रहः ॥ ७२ ॥ अभिरूप्यसमं देहः संतोषः परिपूर्णता । दयार्द्रचित्तता रागद्वे
षाविषयवित्तता ॥ ७३ ॥ सुलभत्वमगर्वित्वं सदानियतशीलयी । कृतज्ञता सत्यता च परिचिंतानि
वर्तनं ॥ ७४ ॥ आर्ज्जवश्चाविचलौल्यं विषयानतिसंगता ॥ आदैर्घ्यसूत्रमक्रौपाद्य नात्यगाधाषाम
ना ॥ ७५ ॥ वृथालापेष्वसक्तिश्च वृथाव्यापारवर्जनं ॥ वृथाविनोदराहित्यं जिह्मवित्तैरसंगतिः ॥ ७६
पुरुषार्थार्थकथनचिंताकरणकौतुकं ॥ आस्तेयमसक्तिरास्तिक्यं परलोकानुचिंतनम् ॥ ७७ ॥ देवता राम
र्चनं स्तोत्रवैभवालापशीलता ॥ पापानां वर्जनं पुण्यकरणे कौतुकं सदा ॥ ७८ ॥ परस्तवननिंदासु २०६

विरतिवीतरागता॥ निस्पृहत्वमलोलत्वमनाक्षेपोजडात्मनां॥८०॥ आगोपनं स्वभक्तानामभक्तानां
च गोपनं॥ गुरुर्विद्यागमाचारस्तवनं तत्प्रवर्तनं॥८१॥ सिद्धविज्ञानि चैतानि भवंत्यात्मवतां ध्रुवं॥ न भवं
तीतरेषां तु प्रद्विषंत्येव तांश्च ते॥८३॥ तत्कृत्यं शृणु वक्ष्येहं योलब्धस्वात्मवैभवः॥ निरस्ताशेषसंसा
रमौर्ख्यीन्नानाविवेकवान्॥८४॥ देशकालकुलाचारान्गुरुराजादिकल्पितान्॥ पालयन्सुस्मितसु
खः पूज्यपूजनकोनुकी॥८४॥ देहास्थैर्यं तथा ज्ञानव्यापारान्कालतः क्रमात्॥ पातितान्वंधुविन्ना
२ त्ता दुर्लंघ्यां स्वां स्वयः स्थितिं॥८५॥ स्वेन्द्रियाणां वसामर्थ्यं स्वकर्मणि कृतानि च॥ मुहुर्मुहुश्च विमृशे
द्धिरमेदश्च भात्मनः॥८६॥ वृथा न कालं गमयेत् द्यूतस्त्रीस्वापवादतः॥ गमयेद्देवतापूजाजपयोगस्त
वादिना॥८७॥ गुरोः कृपालोपकथास्तोत्रागमविलोकनैः॥ गमयेदनिशं कालं न वदेत्परदूषणं॥८८॥

प्रत्यक्षे च परोक्षे च स्तवीत प्रणमेद्गुरुं ॥ तद्गुरोस्तत्कृपापात्रिकैः पुण्यैः स्थैर्यैश्च सत्यतः ॥८९॥ राग
लोभमदक्रौर्यपापपैशुन्यवर्जितैः ॥ संतोषज्ञाननियमशांतिज्ञानादिभिस्तथा ॥९०॥ मिताहारो मि
तालापो विविक्ता सर्वदर्शिता ॥ नित्याचिंता स्वात्मशुद्धिः कृत्यमात्मवतां सदा ॥९१॥ पूर्वोक्तद्वादशा
स्रस्य मध्ये कृत्वा यथाविधि । योनिं तन्मध्यतो देवीं ललितां पृष्ठतो गुरून् ॥९२॥ पार्श्वयोरायुधान्यष्टौ
कोणेषु परितः क्रमात् ॥ कामेश्वर्यादिकास्तिस्रस्तद्बहिर्द्वादशस्वपि ॥९३॥ द्वादशान्याययजेत्तत्र नित्या
विद्याभिरेव वा ॥ तन्नामविद्याभिर्वाता पूजयेत्साध्यकल्पनं ॥९४॥ संध्यात्रयं षष्टिसंख्यं जपेत्तद्दिन
विद्यया ॥ नान्यत्कृत्यं भवेत्तस्य नित्यं नैमित्तिकादिभिः ॥९५॥ तन्मध्ये नवयोनिं वा विधाय यात्र स्वशक्ति
भिः ॥ पूजयेत्प्राग्वदुभयप्रकारादेकयोगतः ॥९६॥ यावज्जीवं विधिषेषगादितः सिद्धये सदा । सिद्ध

श्रु२

नामपिसर्वेषांयेनासौस्वात्मवान्भूत्॥९७॥समस्तमेतत्तंत्रंतेकथितंपरमेश्वरि।यत्परामर्षतोभ
२०८ वस्त्वावयोरैक्यमस्फुटे॥९८॥तदद्यान्तंत्वमेतत्तुनामक्वायकदाचन॥नाशिष्यायनदुर्भायनच्छन्न
नयशीलिने।निर्याज्जवतेनास्तिकायनलुब्धायनमानिने।नपापायनविज्ञायनादत्तायनसेदिने॥९
९॥यस्तंत्रमेतत्सकलंनित्याविद्यास्तुषोडश।शक्त्यासंगृह्यविधिवद्भजतेसमदंशकः॥१००॥शि
वतत्वमयीह्याप्तिरितिसम्यक्समीरिता॥अस्यानिफालनाद्विनेतत्तत्वंस्वात्मसात्कृतम्॥१०१॥ ॥
इतिषोडशनित्यातंत्रेषुश्रीकादिमतेस्वात्मकथनंनामतंत्रराजेषट्त्रिंशःपटलः॥३६॥ ॥समाप्तः॥

राम
२०८

१८६ पत्रे सांक पथे

अथ मपं कौ श्रीय

गानिर्मा ला रं भः

श्री: बालो मरुत्वान्विवह्निधराक्ष्माजल

धारिणी · त्रिभुरवं वतर: अतुविर्भूवनखिं

श: कि युक्त · १ ।। काना स्त्रजह्स्थिरावा

विभुम्वा पित्र भाजया · कमश्चन्द्रा

सौदक: पाथोप्यो भगोरथ: ।२।

४००

नेत्राणां पुस्तकं ॥

५०५०

३६००

३६००